

**Rebecca Nybru Gleditsch, Ida Kjeøy, Rebekka Ravn Lysvik
og Marianne Inez Lien**

Parallellsamfunn i Skandinavia?

En kunnskapsstatus om parallellsamfunn, utsatte områder og bolig-segregering

Parallellsamfunn i Skandinavia? En kunnskapsstatus om parallellsamfunn, utsatte områder og boligsegregering

På oppdrag fra IMDi har Fafo laget en kunnskapsstatus om parallellsamfunn i Skandinavia. Vi har gjort søk på *parallellsamfunn*, *utsatte områder* og *boligsegregering* i ulike bibliotekportaler og internasjonale fagdatabaser, og gjennomgått 89 forskningsbidrag. Begrepet *parallellsamfunn* er sjelden brukt i akademisk litteratur, og er definert på svært ulike måter. Forskningen er gjennomgående kritisk til at dette begrepet brukes om skandinaviske forhold, og gir ikke grunnlag for å kunne si noe om parallellsamfunns utbredelse, verken i Norge, Sverige eller Danmark. Fordi det mangler en omforent forståelse av begrepet, er det heller ikke mulig å utlede relevante tiltak. Vår gjennomgang viser at parallellsamfunnsbegrepet er lite egnet for forskning, kunnskapsproduksjon og forvaltning. Derimot finner vi i forskningen på boligsegregering et klart avgrenset forskningsfelt som kan bidra til å belyse mange av utfordringene begrepet parallellsamfunn er tenkt å favne. Forskningen på boligsegregering og utsatte områder gjør det også mulig å finne relevante tiltak, som vi viser i rapporten.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Summary.....	7
1 Innledning	10
Avgrensning og oppdragsforståelse.....	11
Gangen i rapporten	12
2 Litteratursøk og utvelgelse.....	13
2.1 Avgrensninger, søketeknikker og databaser	13
2.2 Søk 1 – Parallellsamfunn	14
2.3 Søk 2 – utsatte områder og boligsegregering	16
2.4 Håndsrøk.....	20
3 Hva er parallellsamfunn?	21
3.1 Hvordan definerer forskningen parallellsamfunn?	21
3.2 Norsk forskning om parallellsamfunn.....	24
3.3 Svensk forskning om parallellsamfunn.....	26
3.4 Dansk forskning om parallellsamfunn	28
3.5 Oppsummering	34
4 Utsatte områder	36
4.1 Danske utsatte områder, parallellsamfunnsområder, omdannelsesområder og forebyggelsesområder.....	36
4.2 Svenske utsatte områder, risikoområder og særlig utsatte områder	39
4.3 Utsatte og prioriterte områder i Norge	43
4.4 Utsatt for hva?.....	46
4.5 Konsekvenser av å definere områder som utsatte.....	47
4.6 Oppsummering	50
5 Hvordan kan forskningen på boligsegregering være nyttig?	51
5.1 Hva er boligsegregering?	51
5.2 Omfanget av segregering i Skandinavia.....	51
5.3 Årsaker til boligsegregering.....	53
5.4 Ulike politiske strategier mot segregering.....	56
5.5 Hva er problemet med segregerte byer?.....	57
5.6 Oppsummering	59
6 Hvilke tiltak kan settes inn – og virker de?	61
6.1 Innledning	61
6.2 Områdesatsinger	61
6.3 Tiltak på oppvekstfeltet	66
6.4 Tiltak for å forebygge og bekjempe kriminalitet.....	72
6.5 Tiltakets relevans er avhengig av ståsted	76
6.6 Oppsummering	77

7 Konklusjon	78
7.1 Hva sier forskningen om parallellsamfunn?	78
7.2 Hva sier forskningen om utsatte områder?	79
7.3 Hva sier forskningen om boligsegregering?	80
7.4 Kompliserte samfunnsutfordringer har ikke enkle løsninger	81
Kilder	83
Vedlegg 1: Gjennomgåtte forskningsbidrag fra søk 1.....	92
Vedlegg 2: Gjennomgåtte forskningsbidrag fra søk 2	95
Vedlegg 3: Gjennomgåtte forskningsbidrag fra handsøk.....	100
Vedlegg 4: Søketablell søk 1	101
Vedlegg 5: Søketablell søk 2	102

Forord

Fafo har på oppdrag fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) skrevet denne kunnskapsstatusen om parallellsamfunn i Skandinavia. Vi vil takke direktoratet ved våre kontaktpersoner Katrine Bakke Lossius og Karen Sofie Pettersen for et krevende, men veldig interessant oppdrag, og for gode diskusjoner underveis i arbeidet.

Rebecca Nybru Gleditsch, Ida Kjeøy og Rebekka Ravn Lysvik, alle forskere på Fafo, har samarbeidet om innholdet og teksten i denne rapporten. Kjeøy har vært prosjektleder, men forfatterne har bidratt likt og er oppgitt alfabetisk. Marianne Inez Lien ved Universitetsbiblioteket på Universitetet i Oslo har gjennomført søket, bidratt i diskusjonene om metodisk innretning og søkeord, og bidratt med tekst til kapittel 2.

Vi har fått svært gode innspill fra vår referansegruppe, som har bestått av Idunn Brække (FHI), Kim Henrik Gronert (Kristiansand kommune), Kristine Hagen (NUBU), Lone Alice Johansen (IMDi), Troels Schultz Larsen (Roskilde Universitet), Jørn Ljunggren (Oslo-Met), Karen Sofie Pettersen (IMDi), Raisa Rehman (Oslo kommune) og Kim Roelofs (Göteborgs Universitet). En særlig takk til Schultz Larsen og Roelofs, som har lest og kommentert på et rapportutkast.

På Fafo vil vi takke Erika Braanen Sterri for prosjektledelse i prosjektets oppstart, Jon Horgen Friberg for kommentarer og tekstinnspill og Beret Bråten for gjennomlesning og kvalitetssikring. Vi vil også takke Miriam Brundtland for språkvask og Sofie Steensnæs Engedal for fin layout.

Oslo, 19. januar 2026

Rebecca Nybru Gleditsch, Ida Kjeøy og Rebekka Ravn Lysvik

Sammendrag

IMDi har gitt Fafo i oppdrag å lage en kunnskapsstatus om parallellsamfunn i Skandinavia, med fokus på kjennetegn, utbredelse og tiltak. Denne rapporten bygger på vår gjennomgang av 89 forskningsbidrag fra Norge, Sverige og Danmark. Vi har gjort et søk på ordet *parallellsamfunn* i ulike portaler og forskningsdatabaser, på engelsk og på de tre skandinaviske språkene. Fordi *parallellsamfunn* er et lite brukt begrep i samfunnsforskningen, har vi også gjort et søk på de tilgrensende fenomenene *utsatte områder* og *boligsegregering*, ettersom forskningen på disse fenomenene kan belyse noen av de utfordringene parallellsamfunnsbegrepet kan sies å favne.

Vår gjennomgang viser at det er relativt lite forskning som bruker begrepet *parallellsamfunn* i Skandinavia. Forståelsen av begrepet varierer i forskningen og kan bety alt fra dårlig integrering til egne strukturer som lar kriminelle gjenger opprettholde kontroll og makt. Det kan også vise til lite kontakt mellom minoritet og majoritet, eller minoriteters manglende tilslutning til storsamfunnets institusjoner. For noen forskere handler parallellsamfunn om grupper som danner egne institusjoner, som parallelle rettssystemer eller utdanningsinstitusjoner. Forskningen er gjennomgående kritisk til at dette begrepet brukes om skandinaviske forhold, og vi finner få forskere som har undersøkt empirisk om parallellsamfunn finnes i Skandinavia. Forskningen gir altså ikke grunnlag for å si noe om parallellsamfunns utbredelse, verken i Norge, Sverige eller Danmark.

I Danmark har begrepet *parallellsamfunn* i mange år vært en integrert del av politisk retorikk og lovverk rettet mot utsatte boligområder. Danske myndigheter har imidlertid en definisjon av parallellsamfunn som skiller seg fra de som finnes i forskningen. Fra danske myndigheters hold og etter dansk lov er et *utsatt område* et område hvor to av følgende kriterier er oppfylt: høy andel arbeidsledige, høy andel straffedømte, høy andel uten høyere utdanning og/eller høy andel med lav gjennomsnittlig bruttoinntekt. Et *parallellsamfunn* er et utsatt område hvor andelen innvandrere og etterkommere fra ikke-vestlige land overstiger 50 prosent. Danske myndigheter utarbeider hvert år lister over områder definert som parallellsamfunn etter disse kriteriene.

Vår gjennomgang av forskning på *utsatte områder* viser at hvilke instanser som definerer et område som utsatt, og hvilke utsatthetskriterier man bruker, er avgjørende for hva man finner og følger med på. For eksempel er det politiet som lager lister over utsatte områder i Sverige, noe som bidrar til at kriminalitetsrater vektes tungt der. Størrelsene på områdene varierer også. I Norge finnes det ingen offisielle lister over utsatte områder, men levekårsutfordringer blir vektlagt i norske områdesatsinger.

En fordel med å definere områder som utsatte er at man kan følge med på utviklingen i dem langs noen satte indikatorer, og sette inn tiltak bare der de trengs. Samtidig viser forskningen vi har gjennomgått, at det er viktig at indikatorene man bruker for utsatthet er gjennomtenkte, og at ikke ulike kriterier forveksles. Hvis ikke kan man risikere at tiltak for å bekjempe kriminalitet eller redusere skolefravall settes inn i de områdene hvor det bor flest innvandrere heller enn i områdene hvor kriminaliteten eller fravallsratene er størst. Forskningen viser også at det å politisk definere et område som utsatt kan bidra til

å øke stigmatiseringen av området og de som bor der, og ytterligere forsterke problemene som finnes der. Det kan også være med på å legitimere at det settes inn svært inngripende tiltak som man ikke ville satt inn andre steder.

Når det gjelder *boligsegregering*, det at like bor nære like, viser forskningen at segregeringen er økende i Norge. Dette gjelder segregering både etter økonomi og etnisitet. Nivåene er likevel betydelig lavere enn i Sverige. Akkurat hvordan bildet ser ut, er avhengig av hvordan man måler. Oslo er for eksempel relativt segregert på bydelsnivå, men segregeringen er mye lavere i Oslo enn i Stockholm og København på nabolagsnivå. Forskningen på boligsegregering viser også et komplisert årsaksbilde som inkluderer bolig- og bosettingspolitikk, boligpriser og preferanser hos både minoritet og majoritet.

Kompliserte samfunnsutfordringer lar seg sjelden løse enkelt. Siden det finnes så mange ulike forståelser av hva et *parallelsamfunn* er, samtidig som det også mangler empirisk grunnlag for å si at de finnes, er det ikke lett å identifisere tiltak som virker for å begrense eller hindre framveksten av det. Hva slags tiltak som er relevante å sette inn, avhenger av hvordan man forstår fenomenet. Hvis man forstår parallelsamfunn som en form for anti-tese til god integrering, er hele innvandrings- og integreringspolitikken relevant. Hvis man forstår parallelsamfunn som kriminelle nettverks fotfeste, er hele justissektoren relevant å gjennomgå. I vårt søk dukker det opp tiltak innenfor tre kategorier: 1) områdesatsinger, 2) tiltak på oppvekstfeltet og 3) tiltak for å forebygge og bekjempe kriminalitet. Forskningen gir ikke entydige svar på effektene av disse ulike tiltakene. Det er også usikkerhet knyttet til om tiltakene når de mest utsatte gruppene.

Den typen tiltak vi finner mest omtalt i vårt søk, er områdesatsinger. Forskningen i både Norge, Sverige og Danmark viser at områdesatsinger kan forbedre områdene for de som bor der, men at de ikke virker mot segregering. Parallelsamfunnsavtalen og områdesatsingen i Danmark har bidratt til å redusere antallet parallelsamfunnsområder, gjennom svært inngripende tiltak som riving av store boligområder og forbud mot at enkelte grupper kan bosette seg i områdene. Evalueringen av disse tiltakene viser at områdene tiltakene er satt inn i, har blitt mer sammensatt, men segregeringen i Danmark består. Tiltakene synes heller ikke å ha ført til at de mest utsatte har fått det bedre. En gjennomgående utfordring i evalueringer av områdesatsninger i alle tre land er knyttet til å isolere og måle effekten av tiltak. Områdesatsinger er ofte omfattende og komplekse, med mange målsettinger og aktiviteter. Dette gjør det vanskelig for forskningen å identifisere hvilke konkrete tiltak innenfor satsingene som faktisk gir målbar effekt.

Tiltakene som er iverksatt i Norge, Sverige og Danmark, må forstås i lys av ulik nasjonal kontekst og strukturelle forskjeller, særlig innen boligpolitikk og segregeringsmønstre. Det som fungerer i ett land, har ikke nødvendigvis overføringsverdi til et annet. I tillegg viser forskning at ulike aktører tolker utfordringer i utsatte områder ulikt, noe som påvirker hvilke tiltak som foreslås. Uavhengig av kontekst peker forskningen på at komplekse strukturelle forhold krever helhetlige løsninger – ikke enkelttiltak.

En pakke med tiltak som virker mot parallelsamfunn, lar seg altså ikke utlede av den gjennomgangen vi har gjort. Til det er fenomenet altfor lite definert i forskningen. Vi anbefaler at myndighetene unngår å bruke dette begrepet, som vår gjennomgang viser at er uklart definert og potensielt stigmatiserende. Heller enn å gruppere sammen mange

ulike problemfelt, tyder forskningen på at tiltak blir mer treffsikre dersom man fokuserer på det man er bekymret for, om det er segregering, fattigdom, utenforskap, manglende integrering eller kriminalitet. Når problemet man søker svar på, er klarere definert, er det også enklere å bruke forskningen til å finne gode løsninger.

Summary

IMDi has commissioned Fafo to create a state of knowledge report about parallel societies in Scandinavia, focusing on characteristics, prevalence and measures. This report is based on our review of 89 research contributions from Norway, Sweden and Denmark. We have searched for the term 'parallel society' in various portals and research databases, in English and in the three Scandinavian languages. Because parallel society is a little-used term in social research, we have also searched for the related phenomena 'vulnerable areas' and 'residential segregation', as research on these phenomena can shed light on some of the challenges that the concept of parallel society is intended to capture.

Our review shows that there is relatively little research that uses the concept parallel society in Scandinavia. The understanding of the term varies in research, including everything from poor integration to structures that allow criminal gangs to maintain control and power, little contact between minority and majority, or minorities' lack of adherence to the institutions of the larger society. For some researchers, parallel societies are groups that form their own institutions, such as parallel legal systems or educational institutions. The research is consistently critical of using this term in Scandinavian contexts and we find few researchers who have empirically investigated whether parallel societies exist in Scandinavia. The research therefore does not provide a basis for saying anything about the prevalence of parallel societies, in Norway, Sweden or Denmark.

In Denmark, the concept of parallel societies has for many years been an integral part of political rhetoric and legislation aimed towards vulnerable residential areas. However, Danish authorities have a definition of a parallel society that differs from those found in research. From the perspective of Danish authorities and according to Danish law, a vulnerable area is an area where two of the following criteria are met: high unemployment, high criminal conviction rates, and/or low higher education attainment rates and/or low average gross income. A parallel society is a vulnerable area where the proportion of immigrants and descendants from non-Western countries exceeds 50 percent. Each year, the Danish authorities prepare lists of areas defined as parallel societies according to these criteria.

Our review of research on *vulnerable areas* shows that who define an area as vulnerable and what vulnerability criteria are used, are crucial for what is found and monitored. For example, it is the police that maintain lists of vulnerable areas in Sweden, which contributes to crime rates being heavily weighted. The sizes of the areas also vary. In Norway, there are no official lists of vulnerable areas, but challenges in living conditions are emphasized in Norwegian area initiatives.

Defining areas as vulnerable according to certain set criteria can be a useful tool for monitoring developments and for implementing relevant measures. An advantage of defining areas as vulnerable is that measures can be implemented only where they are needed. At the same time, the research we have reviewed shows that it is important that the criteria and justifications for vulnerability match the actual challenges that exist, and

that different criteria are not mixed together. Otherwise, there is a risk that measures to combat crime or reduce school dropout rates are implemented in areas based on immigrant population sizes, rather than in those where crime or dropout rates are the highest. Research also shows that politically defining an area as vulnerable can contribute to increasing the stigmatization of the area and those who live there and further exacerbating the problems that exist there. It can also legitimize the implementation of very intrusive measures that would not be implemented elsewhere.

When it comes to *residential segregation*, that people live close to people who resemble them, research shows that segregation is increasing in Norway. This applies to both socioeconomic and ethnic segregation. When we compare Norway with other countries, we still see that the levels are lower than in Sweden and significantly lower than in, for example, the United States. Exactly how the picture looks depends on how segregation is measured. Oslo, for example, is relatively segregated at the district level, but segregation is much lower in Oslo than in Stockholm and Copenhagen at the neighborhood level. Research on residential segregation also shows that there are several causes of segregation, including housing policies, housing prices and preferences of both minorities and the majority.

Complicated societal challenges are rarely solved easily. Since there are so many different understandings of what parallel societies are, and a lack of empirical basis for saying that they exist, it is difficult to identify effective measures to limit or prevent their emergence. Which measures are relevant depends on how the phenomenon is understood. If parallel societies are understood as a form of antithesis to good integration, the entire immigration and integration policy area is relevant. If parallel societies are understood as the foothold of criminal networks, the entire justice sector warrants review.

Our search reveals measures within four categories: 1) area initiatives, 2) measures in kindergartens and schools, 3) inclusive leisure activities and 4) crime prevention. Research does not always provide clear answers to the effects of these measures. There is also uncertainty about whether the measures reach the most vulnerable groups.

The type of measure we find most discussed in our search is area initiatives. Research in all three countries shows that area initiatives can improve living conditions for residents, but that they do not reduce segregation. The parallel society agreement and the area initiatives in Denmark have contributed to reducing the number of parallel societies, through very intrusive measures such as the demolition of large residential areas and a ban on certain groups from moving into certain areas. The evaluations of these measures show that the areas in which the measures have been implemented have become more mixed, but segregation in Denmark still persists. Also, the measures do not seem to have improved the lives of the most vulnerable. A common challenge in evaluations of area initiatives in all three countries is related to isolating and measuring the effect of measures. Area initiatives are often extensive and complex, with many objectives and activities. This makes it difficult for research to identify which specific measures within the initiatives actually have a measurable effect.

The measures implemented in Norway, Sweden and Denmark must be understood in light of the different national contexts and structural differences, particularly in housing

policy and segregation patterns. What works in one country is not necessarily transferable to another. In addition, research shows that various actors interpret challenges in vulnerable neighborhoods differently, affecting which measures are proposed. Regardless of context, the research points out that complex structural conditions require comprehensive solutions – not individual measures.

A set of measures to address parallel societies cannot be derived from the review we have done. For that, the phenomenon is far too poorly defined in research. We recommend that the authorities refrain from using this term, which our review shows is not clearly defined and potentially stigmatizing. Rather than grouping together many different problem areas, research suggests that measures are more effective when focused on specific concerns, whether those are segregation, poverty, exclusion, lack of integration or crime. When the problem you are seeking answers to is more clearly defined, it is also easier to use research to find good solutions.

1 Innledning

I 2015 var det debatt i norske medier om *parallellsamfunn*. Debatten handlet blant annet om unge gutter med innvandrerbakgrunn som kom fra utsatte boområder i Paris og Molenbeek, og som ble koblet til hendelser med terror og kriminalitet. I den norske medie-debatten ble det stilt spørsmål om vi hadde parallellsamfunn i Norge, og hvis ikke – om situasjonene i Paris og Molenbeek kunne komme hit (Oslo politidistrikt, 2016).

De siste 10 årene har begrepet *parallellsamfunn* dukket opp med ujevne mellomrom i det offentlige ordskiftet, som en overordnet beskrivelse av problematiske forhold knyttet til innvandring og innvandrere. Begrepet har ikke bare vært gjenstand for offentlig debatt, men har også blitt del av den politiske diskursen. Abid Raja, nestleder i partiet Venstre, har for eksempel uttrykt at radikale grep må til i integreringspolitikken for å hindre parallellsamfunn i Norge (Rydning & Røsvik, 2025). Begrepet finnes også i enkelte politiske partiers program for stortingsperioden 2025–2029. Det står nevnt i partiprogrammene til Høyre, FrP og Norgesdemokratene. Høyre omtaler parallellsamfunn som noe vi må forhindre, på linje med segregering, negativ sosial kontroll og radikaliserings (Høyre, 2025, s. 88) og Norgesdemokratene beskriver parallellsamfunn som noe som allerede finnes. FrP knytter det til geografiske områder med høy andel innvandrere med «ikke-vestlig bakgrunn» og til kriminalitet (Fremskrittspartiet, 2025, s. 25 og 30). Norgesdemokratene viser til «etniske grupper» som ikke identifiserer seg med Norge og har en radikalt annen livsførsel enn i storsamfunnet (Norgesdemokratene, 2025, s. 17 og 40). Ingen andre partier nevner parallellsamfunn i sine programmer.

Men hva sier *forskningen* om parallellsamfunn i Skandinavia? Basert på et oppdrag fra IMDi har vi i denne rapporten satt oss fore å svare på følgende problemstillinger:

- Hva peker forskningen på som viktige kjennetegn ved parallellsamfunn?
- Hva beskriver litteraturen som drivere/årsaker til parallellsamfunn?
- Hvilke tiltak fungerer for å forhindre parallellsamfunn?

Parallellsamfunn er imidlertid ikke et forskningsbasert begrep, og den akademiske litteraturen som forholder seg til begrepet, er svært sparsom. Det betyr ikke at problemene som begrepet gjerne brukes for å rette oppmerksomhet mot, ikke er reelle. By- og levekårsutvalget (NOU 2020: 16, 2020) pekte for eksempel på at den sosioøkonomiske og etniske segregeringen har vært økende i norske byregioner det siste tiåret, og at det finnes «et titalls byområder med store og sammensatte utfordringer og der utviklingen går i feil retning» (Brattbakk et al., 2021, s. 7).

I tillegg til en gjennomgang av forskningen som faktisk nevner begrepet *parallellsamfunn*, vil vi derfor også presentere hva forskningen sier om de beslektede fenomenene *utsatte områder* og *boligsegregering*. Målet med det utvidede søket har vært å finne fram til relevante tiltak og i større grad vise fram hva forskningen faktisk kan bidra med i debatten om parallellsamfunn. Avslutningsvis vil vi også diskutere det mer overordnede spørsmålet om hvorvidt begrepet parallellsamfunn er et egnet begrep i forskning, kunnskapsproduksjon og forvaltning.

Oppdragsforskere må ofte veksle mellom politikkenes begreper på den ene siden og forskningsbaserte analysebegreper på den andre. Dette kan tidvis være en krevende øvelse, og forutsetter en bevissthet om begrepsforståelse, avgrensninger og valg av forskningsdesign. Før vi går videre til de empiriske analysene, vil vi derfor si noe om de valgene vi her har tatt med tanke på avgrensning og oppdragsforståelse.

Avgrensning og oppdragsforståelse

Mange av de begrepene vi bruker i forskning og politikk, veksler mellom å være det Rogers Brubaker (2013) kaller *categories of practice* og *categories of analysis*. Skillet mellom dagliglivets og politikkenes begreper på den ene siden og forskeres analysebegreper på den andre, er ikke alltid så skarpt. Det at forskere bidrar til å produsere begge typer begreper, krever en kritisk bevissthet om hvordan disse brukes og forstås.

Parallellsamfunn er som nevnt først og fremst et begrep hentet fra politisk debatt, og her brukes begrepet gjerne som integreringens antitese – noe som fryktes og må forhindres. Det finnes imidlertid ingen politisk konsensus verken om hva et parallellsamfunn er, eller om det er noe som faktisk eksisterer i Norge i dag. I likhet med svært mange politiske begreper uten presise definisjoner kan det ha forskjellige – og eventuelt motstridende – betydninger avhengig av kontekst. Dette gjør det mulig å legge den betydningen til begrepet som man selv ønsker. Språkforskere kaller slike begreper en «tom benevner» (*empty signifier*), som kjennetegnes ved at de først og fremst kan brukes til noe. I Norge brukes begrepet parallellsamfunn først og fremst for å fokusere på mislykket integrering, og da enten som noe man vil advare mot, eller for å slå fast at integreringen har mislyktes.

Den akademiske litteraturen som anvender begrepet parallellsamfunn, er på sin side begrenset. Det eksisterer ulike faglige definisjoner av begrepet, men ingen forskere som bruker begrepet som et analytisk verktøy i empirisk forskning – i hvert fall ikke på en måte som likner måten begrepet brukes i politisk debatt. I den grad begrepet dukker opp i forskningslitteraturen, er det først og fremst som et *forskningsobjekt* – i form av forskning på hvordan politiske begreper oppstår, endres og brukes av ulike aktører – og da gjerne av forskere som er *kritiske* til hvordan det brukes. Det er dermed vanskelig å gi gode svar på hva forskningen sier om utbredelse og kjennetegn ved, eller årsaker til og tiltak mot parallellsamfunn som *empirisk fenomen*.

Samtidig er det ingen tvil om at mange av de fenomenene som det advares mot når man bruker begrepet parallellsamfunn – det være seg kriminalitet, negativ sosial kontroll, barrierer mot sysselsetting eller etnisk segregering – er reelle fenomener, som det også finnes mye empirisk forskning om. For å kunne svare på problemstillingene har vi derfor vært nødt til å utvide søket til å inkludere andre begreper som fanger opp relevante fenomener.

Det betyr også at vi har måttet ta noen valg og gjøre noen avgrensninger. Parallellsamfunnsbegrepet er så vidt og rommer så mange ulike ting at vi i teorien kunne inkludert svært mye av den samfunnsvitenskapelige forskningen på integrering og sosiale problemer i Norge og Skandinavia. Vi kunne for eksempel inkludert forskning på effekter av introduksjonsprogrammet for flyktninger, minoritetsbefolkningens tillit eller forskning på årsaker til og tiltak mot organisert kriminalitet. Gitt at lav sysselsetting, fattigdom og lav

utdanning nevnes som trekk ved parallellsamfunn, kunne strengt tatt mye av forskningen på velferds-, arbeidslivs- og utdanningsfeltet også vært relevant å ta med. En slik bred tilnærming som inkluderer store deler av integrerings-, velferds- og justisfeltet, er imidlertid verken mulig eller hensiktsmessig innenfor rammene av dette prosjektet.

Vår gjennomgang av litteratur som faktisk nevner ordet parallellsamfunn, viser at begrepet brukes om to litt ulike ting. På den ene siden en opphopning av ulike typer sosiale problemer; på den andre siden høy konsentrasjon av innvandrere. Mye av kritikken mot bruken av parallellsamfunn som begrep handler nettopp om at disse to fenomenene blandes sammen. I denne rapporten har vi derfor – i tillegg til en litteraturgjennomgang av den forskningen som faktisk bruker begrepet parallellsamfunn – inkludert en litteraturgjennomgang av forskning på to ulike begreper som hver for seg fanger opp disse to dimensjonene. Det ene er *utsatte områder*, som viser til geografisk avgrensede områder preget av ulike typer sosiale problemer. Utsatte områder er ikke bare et begrep som brukes aktivt – om enn ulikt – i politikk og forvaltning i alle de tre skandinaviske landene. Det finnes også en relativt omfattende forskningslitteratur som blant annet evaluerer ulike tiltak og satsinger knyttet til slike områder. Det andre er begrepet *boligsegregering*, som viser til boligkonsentrasjon langs etniske og/eller økonomiske skillelinjer. Boligsegregering er på sin side et presist definert samfunnsvitenskapelig begrep, som det også finnes en omfattende empirisk litteratur om.

Det er likevel viktig å påpeke at vi også kunne gjort andre avgrensninger, og eventuelt inkludert andre begreper, som kanskje kunne belyst andre sider ved de fenomenene som parallellsamfunnsbegrepet er ment å fange opp. Vi mener likevel at den avgrensningen vi her har gjort, er rimelig og hensiktsmessig, gitt oppdragets innretning og rammer.

Gangen i rapporten

Rapporten har sju kapitler. I kapittel 2 legger vi fram metoden som ligger til grunn, søkene som er gjort, og hvordan vi har gått fram for å velge ut forskningen som er dybdelest. I kapittel 3 presenterer vi den skandinaviske forskningen som bruker begrepet parallellsamfunn, de ulike forståelsene av begrepet som finnes i forskningen og forskjellene mellom de skandinaviske landene. I kapittel 4 presenterer vi fenomenet *utsatte områder* og diskuterer implikasjonene av å definere et område som utsatt. Her presenterer vi også forskningen på *territoriell stigmatisering*, ettersom dette er begrep som ofte kommer opp i forskning på utsatte områder. I kapittel 5 viser vi fram sentrale funn fra forskningen på *boligsegregering* i de tre landene, inkludert hva forskningen sier om utbredelse og årsaker til segregering. Vi presenterer tiltak i kapittel 6, og oppsummerer, konkluderer og kommer med anbefalinger i kapittel 7. Her diskuterer vi også om det er hensiktsmessig å bruke begrepet parallellsamfunn i kunnskapsproduksjon på integreringsfeltet. Vedlagt finnes en oversikt over alle gjennomgåtte forskningsbidrag, og over søketabeller.

2 Litteratursøk og utvelgelse

Denne kunnskapsstatusen bygger på vår gjennomgang av 89 forskningsbidrag om parallellsamfunn, utsatte områder og boligsegregering i Skandinavia, skrevet de siste 15 årene. I dette kapitlet beskriver vi hvordan litteratursøket har blitt gjennomført, hvilke bibliotekportaler og internasjonale fagdatabaser vi har gjennomført søk i, og hva vi har lagt vekt på når vi har vurdert og valgt ut litteratur.

Vi har gjennomført strategiske litteratursøk med formål å identifisere relevant forskning som kan besvare prosjektets problemstillinger. Ambisjonen har vært å gi en best mulig oversikt over eksisterende kunnskap knyttet til prosjektets problemstillinger innenfor rammene av oppdraget.

Metodisk er tilnærmingen inspirert av etablerte prinsipper for systematiske kunnskapsoppsummeringer (Munn et al., 2018; Tricco et al., 2016), men vi har gjort noen tilpasninger gitt rammene for prosjektet, og gjort et pragmatisk litteraturutvalg. Ifølge Lillejord et al (2015) tar det inntil ett år å lage en systematisk kunnskapsoversikt som inkluderer all forskning som finnes om et tema og presenterer den på en tilfredsstillende måte. Det er ikke uvanlig at direktorater og andre som utformer politikk, trenger en oppsummering av forskningen raskere enn dette og med økonomiske begrensninger, noe som innebærer at kunnskapsstatusen må være et utvalg, og ikke kan fremstille *all* forskning på et felt. Søkene som ligger til grunn er systematiske, men likevel ikke omfattende nok til at vi kan garantere at alle relevante studier har blitt fanget opp. Det pragmatiske grepet her ligger i at vi har benyttet bibliotekdatabaser som gjør det nødvendig med manuell gjennomgang av treff, og at vi ikke har dokumentert alle de metodiske stegene som kreves i en fullstendig systematisk kunnskapsoppsummering (jf. Munn et al., 2018).

2.1 Avgrensninger, søketeknikker og databaser

Det er gjennomført to separate litteratursøk i dette prosjektet. Søk 1 kartlegger og gir en oversikt over hvordan begrepet parallellsamfunn brukes i skandinavisk forskning. Funnene fra søk 1 dannet grunnlaget for et utvidet søk 2, hvor vi har søkt bredere med begreper knyttet til boligsegregering og utsatte områder. De ulike søkene beskrives i detalj under.

Litteratursøkene ble gjennomført av en bibliotekar i februar og april 2025. For både søk 1 og 2 var formålet å identifisere fagfellevurderte tidsskriftsartikler og forskningsrapporter fra Skandinavia. Vi avgrenset søket til publikasjoner på norsk, svensk, dansk og engelsk, publisert i perioden 2010–2025 (se vedlegg 4 og 5 for søketabeller). Søk på engelsk er viktig fordi en betydelig andel av vitenskapelige bidrag om Skandinavia publiseres i internasjonale tidsskrifter. Avgrensningen ble gjort for å sikre at materialet som undersøkes, er relevant og oppdatert. For å begrense omfanget, og sikre at datagrunnlaget var håndterbart, har vi utelukket studentoppgaver, avhandlinger og bøker fra søket.

For å finne publikasjoner på de skandinaviske språkene søkte vi i de nasjonale bibliotekportalene Oria (Norge), SwePub (Sverige) og Danmarks forskningsportal. For å fange opp forskning publisert internasjonalt, men med empirisk grunnlag fra Skandinavia,

søkte vi i de internasjonale fagdatabasene Web of Science (tverrfaglig) og Sociological Abstracts (samfunnsvitenskapelig) med lokasjonsavgrensning Norge, Sverige eller Danmark.

De skandinaviske bibliotekdatabasene (Oria, Swepub og Danmarks forskningsportal) er svært godt egnet til å finne skandinaviskspråklig litteratur, men mindre egnet til systematiske søk. Disse bibliotekportalene har ulik funksjonalitet, og begrensede sorterings- og avgrensningsmuligheter, noe som gjorde det nødvendig å gå gjennom treffene manuelt. Det vil si at vi sorterte ut bøker, avhandlinger, studentoppgaver og publikasjoner som var listet flere ganger i samme portal, før vi eksporterte treffene til referanseverktøyet Zotero. Begrensingene innebærer at søkene i disse portalene ikke fullt ut kan reproduseres på samme måte som søket i de internasjonale fagdatabasene vi har benyttet. Vi har gjort faglige vurderinger underveis for å sikre at søkene likevel gir et solid grunnlag for analysene. Dokumentasjonen finnes i vedlegg 4 og 5.

Vi har benyttet etablerte søketeknikker for å fange opp flest mulig relevante publikasjoner. Det innebærer at vi kombinerte synonymer og beslektede begreper (med OR, som kan forstås som «eller»), brukte trunkering (*) for å fange opp ulike begrepsvarianter, og anførselstegn ("...") for å søke etter eksakte uttrykk. På denne måten reduserte vi risikoen for å overse relevant litteratur.

2.2 Søk 1 – Parallelsamfunn

Før vi begynte søket, måtte vi ta stilling til hvilke begreper vi skulle søke på. Vi var på forhånd kjent med at begrepet parallelsamfunn i norsk offentlighet ofte kobles til integreringsdebatten – og at det er et begrep som ikke alltid defineres. I oppdraget fra IMDi framgikk det at begrepet forbindes med flere samfunnsutfordringer, herunder utenforskap, æreskultur, levekårsutsatthet, utsatte byområder, skolefravall, kriminalitet, og negativ sosial kontroll. Vi hadde også noe kjennskap til internasjonal forskning på feltet og visste at begrepet parallelsamfunn også brukes av forskere som forsker på andre ting enn integrering (Veiden, 2012). På bakgrunn av denne kunnskapen ble vår strategi å søke bredt for å kunne svare på hvordan begrepet faktisk brukes i forskning fra Norge, Sverige og Danmark, og i forlengelsen på kjennetegn, drivere og tiltak.

Gjennomføring av søk 1

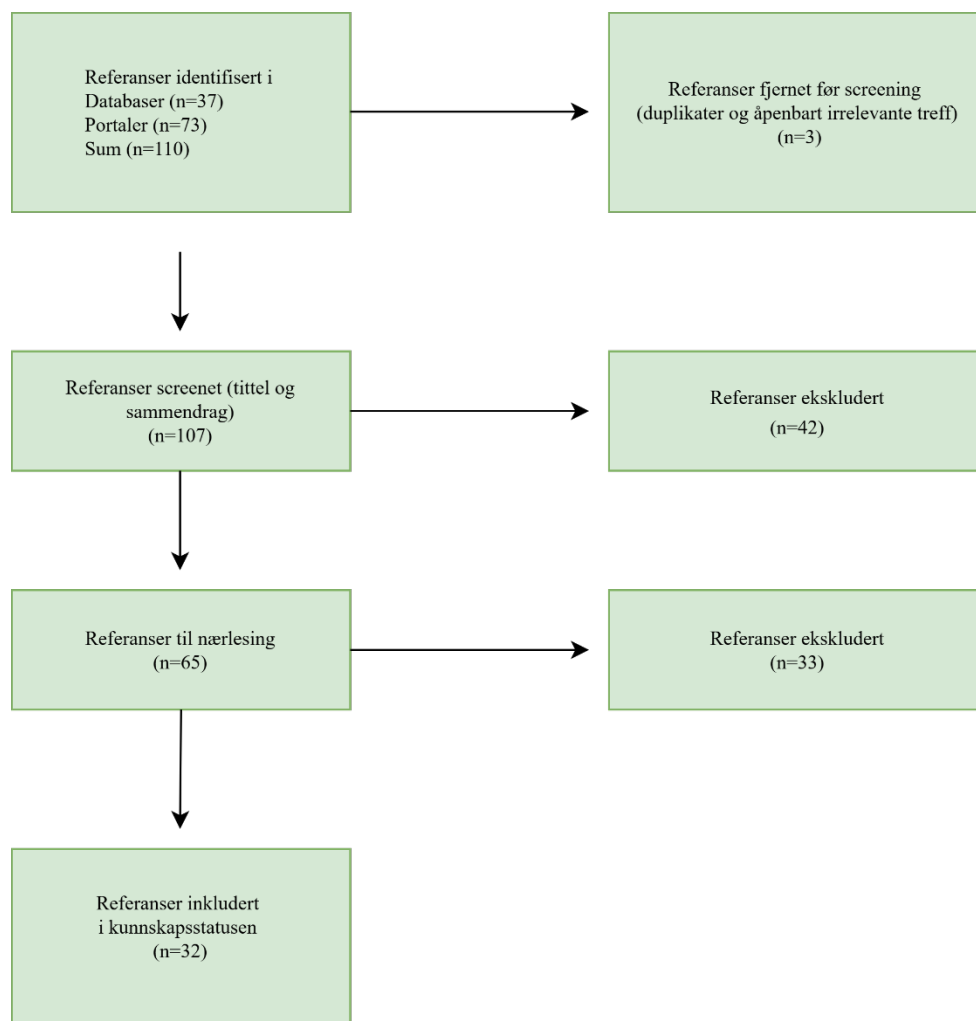
I søk 1 søkte vi på begrepet *parallelsamfunn* på norsk, svensk, dansk og engelsk (se søketabell i vedlegg 4). Under vises søkeordene og kombinasjoner som ble gjort i de ulike portalene og databasene.

- Søk i Oria: parallelsamfunn*
- Søk i Swepub: parallelsamhälle*
- Søk i Danmarks forskningsportal: parallelsamfund*
- Søk i Web of Science og Sociological Abstracts: "parallel societ*" OR "parallel community"

Flytskjema litteratursøk 1

Figuren nedenfor viser prosessen for det første litteratursøket.

Flytskjema søk 1

Søk 1 resulterte i totalt 110 identifiserte referanser som ble importert til referansehåndteringsprogrammet Zotero. Etter fjerning av duplikater og åpenbart irrelevante treff ble 107 referanser screenet av forskerne, basert på tittel og sammendrag. 65 referanser gikk videre til nærlesing, og 32 av disse ble inkludert i kunnskapsstatusen. De fleste av referansene som ble ekskludert mellom nærlesning og studie, var såkalte baselineevalueringer. Det er rapporter som publiseres i begynnelsen av et evalueringsløp.

Valg av studier for søk 1

Hver studie måtte oppfylle seks kriterier for å bli inkludert i kunnskapsstatusen:

1. Studien måtte være publisert etter 2010;
2. Studien måtte være publisert i form av en vitenskapelig artikkel eller forskningsrapport (format);
3. Studien måtte være publisert på engelsk eller et skandinavisk språk;

4. Studien måtte i hovedsak ta utgangspunkt i empiri fra Skandinavia og ha en forskningsmetode;
5. Studien måtte i hovedsak ta utgangspunkt i empiri fra etter 2010;
6. Studien måtte belyse parallellsamfunn i tråd med våre overordnede forsknings-spørsmål, altså si noe om enten kjennetegn ved parallellsamfunn, årsaker til parallellsamfunn eller tiltak for å forhindre parallellsamfunn.

Utvelgelsen av studier og rapporter som skulle nærleses, ble gjort ved å sortere de inn-samlede bidragene tematisk etter problemstilling. Dette arbeidet ble gjennomført i Excel, hvor vi systematiserte materialet for å få oversikt over innhold og relevans. Kriteriene ble fastsatt i forkant av sorteringsarbeidet. Deretter vurderte de tre forskerne i prosjek-tet alle treff individuelt, før uenigheter ble gjennomgått og avklart i fellesskap. Denne prosessen sikret grundige og forankrede beslutninger om inklusjon og eksklusjon. Ek-semppler på bidrag som ble ekskludert fra søk 1, var artikler som dreide seg om integre-ring, men uten å handle om parallellsamfunn, og artikler om sosialt bærekraftige byer og marginaliserte samfunn, som ikke koblet dette til parallellsamfunn.

Når vi valgte litteratur til nærlesning, benyttet vi kvalitetskravene til litteratur i kunn-skapsgjennomganger fra Lillejord et al. (2015). Dette innebærer å vurdere litteraturens validitet, reliabilitet og evidensnivå, og å vurdere om forskningsdesignet i litteraturen som velges, virker relevant for å svare på spørsmålene som stilles. Vi gjorde vurde-ringene basert på sammendrag, og dette er altså en vurdering både av kvalitet og rele-vans. Vi inkluderte først studier som var publisert i fagfellelvurderte tidsskrifter hvis disse møtte relevansvurderingene våre. Deretter gikk vi gjennom oversiktene og gjorde kvalitets- og relevansvurderinger av de andre bidragene.

De inkluderte bidragene ble fordelt mellom de tre forskerne. Alle tekstene ble lest og gjennomgått i sin helhet. I lesningen la vi vekt på hvilke metoder som ble anvendt for å svare på spørsmålene som ble stilt, og hvilke funn som ble presentert, og hvordan dette var begrunnet. Enkelte bidrag ble lest av flere forskere, enten fordi de framsto som sær-lig sentrale, eller fordi det var uklart hvordan de skulle forstås og kategoriseres.

De 32 studiene fra søk 1 som danner grunnlaget for rapporten, framgår av vedlegg 1.

2.3 Søk 2 – utsatte områder og boligsegregering

Etter at vi hadde gjort en gjennomgang av søket på parallellsamfunn, så vi behov for et supplerende søk, for å svare fullt ut på problemstillingene våre og oppdraget fra IMDi. Vår gjennomgang av litteratur som bruker ordet parallellsamfunn, presentert i kapittel 3, illustrerer at begrepet gjerne viser til to ulike ting. På den ene siden en opphopning av ulike typer sosiale problemer; på den andre siden høy konsentrasjon av innvandrere. Mye av kritikken mot bruken av parallellsamfunn som begrep handler om at disse to fenome-nene blandes sammen. For å favne dette, valgte vi å utvide søket med begrepene *utsatte områder* og *boligsegregering*. *Utsatte områder* viser til geografisk avgrensede områder preget av ulike typer sosiale problemer. Det er et begrep som brukes aktivt – om enn ulikt – i politikk og forvaltning i alle de tre skandinaviske landene. Og det finnes en relativt omfattende forskningslitteratur som blant annet evaluerer tiltak og satsinger knyttet til slike områder. *Boligsegregering* viser til boligkonsentrasjon langs etniske og/eller sosiale

eller økonomiske skillelinjer. Boligsegregering er et presist definert samfunnsvitenskapelig begrep, som det også finnes en omfattende empirisk litteratur om.

Gjennomgangen av begrepet parallellsamfunn viste at begrepet ghetto/getto hadde blitt brukt i Danmark til å beskrive det som også omtales som parallellsamfunn der. Det var begrunnelsen for også å inkludere dette søkeordet. Vi så imidlertid at begrepet «ghetto/getto» i liten grad fanget opp litteratur vi ikke allerede kjente til.

Valget om å søke på begrepene utsatte områder og boligsegregering har implikasjoner for hva vi finner og presenterer i denne rapporten. Resultatene fra gjennomgangen av søk 1 viser at parallellsamfunnsbegrepet er så vidt og rommer så mange ulike ting, at vi i teorien kunne inkludert svært mye av den samfunnsvitenskapelige forskningen på integrering og sosiale problemer i Norge og Skandinavia. Gitt at lav sysselsetting, fattigdom og lav utdanning nevnes som trekk ved parallellsamfunn, kunne mye av forskningen på velferds-, arbeidslivs- og utdanningsfeltet også vært relevant å ta med. En slik bred tilnærming som inkluderer store deler av integrerings-, velferds- og justisfeltet, er imidlertid verken mulig eller hensiktsmessig innenfor rammene av dette prosjektet.

Gjennomføring av søk 2

Under vises søkekombinasjoner av begreper (se også vedlegg 2 for detaljert oversikt). Vi har gjennomført kombinasjonssøk i de utvalgte bibliotekportalene og internasjonale fagdatabasene nevnt innledningsvis.

Oria:

- "utsatt område" OR "utsatte områder" OR "utsatt byområde" OR "utsatte byområder" OR "utsatt boområde" OR "utsatte boområder" OR "utsatte nabolag" OR "utsatt nabolag" OR "levekårsutsatte områder" OR "levekårsutsatt område" OR nabolagssegreg* OR boligsegreg* OR ghetto* OR ghetto*

Swepub:

- "utsatt område" OR "utsatta områden" OR "utsatt bostadsområde" OR "utsatta bostadsområden" OR "utsatt stadsområde" OR "utsatta stadsområden" OR ghetto* OR ghetto* OR boendesegreg* OR bostadsegreg*

Danmarks forskningsportal:

- "udsatte områder" OR "udsat område" OR "udsat byområde" OR "udsatte byområder" OR "udsat boligområde" OR "udsatte boligområder" OR ghetto* OR boligsegreg* OR "boligmæssig segregering"

Sociological Abstracts og Web of Science:

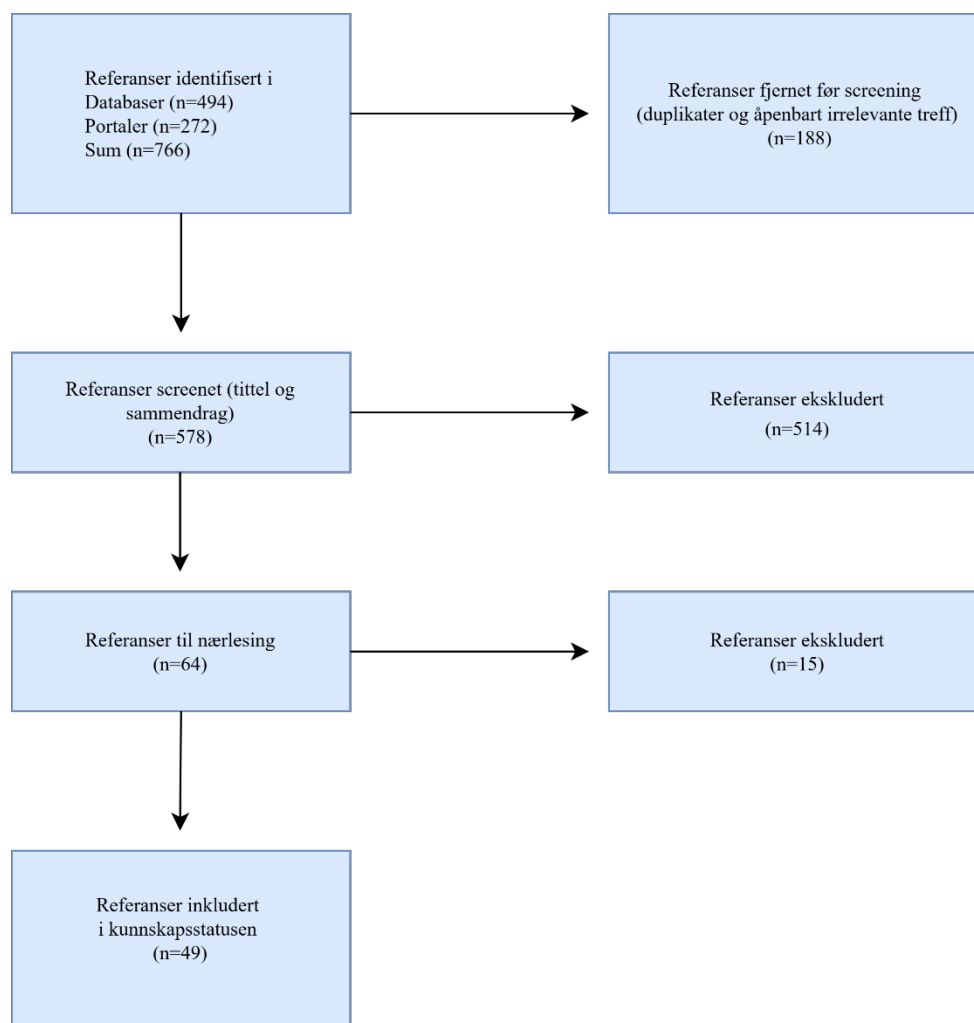
- "vulnerable area*" OR "vulnerable neighbourhood*" OR "vulnerable neighborhood*" OR "disadvantaged area*" OR ghetto* OR "residential segregation"

Søkeordene ble tilpasset norsk, svensk, dansk og engelsk, og justert gjennom flere testsøk for å sikre relevans. Begreper som prioriterte områder, nabolageffekter og etniske enklaver ble vurdert, men utelatt fordi testsøk viste at treffene enten var irrelevante eller lite relevante for prosjektets problemstillinger. For eksempel viste etniske enklaver seg å

være knyttet primært til arbeidsmarkedsspørsmål, og marginaliserte områder ga svært få treff.

Endelig utvalg av søkebegreper til søk 2 er basert på hvorvidt de faktisk førte til relevante treff. Dette forklarer den språklige variasjonen mellom søkebegrepene. For eksempel er begrepet nabolag (grannskap, kvarter) lite brukt i svensk forskning. Alle søkeord ble testet på tvers av språkene, men kun inkludert i oversikten dersom de ga treff som ikke overlappet med andre søkeord.

Flytskjema søk 2

Søk 2 ble gjennomført i de samme databasene og portalene som søk 1. I alt ble 766 referanser identifisert og importert til Zotero. Etter fjerning av duplikater og åpenbart irrelevante treff ble 578 referanser screenet av forskerne basert på tittel og sammendrag. 64 referanser gikk videre til nærløsing, og av disse ble 49 inkludert i kunnskapsstatusen.

Valg av studier for søk 2

I utvelgelsen av litteratur fra søk 2 brukte vi mange av de samme formelle inklusjonskriteriene som i søk 1. Det vil si at hver enkelt studie fra søk 2 måtte:

- 1) være publisert etter 2010
- 2) være publisert i form av en vitenskapelig artikkel eller forskningsrapport (format),
- 3) være publisert på engelsk eller et skandinavisk språk,
- 4) i hovedsak ta utgangspunkt i empiri fra Skandinavia, og være basert på forskningsmetode
- 5) i hovedsak ta utgangspunkt i empiri fra etter 2010.

Vi brukte også de samme kvalitetskriteriene som i søk 1 (jf. Lillejord et al., 2010). Fordi treffene i søk 2 hadde en større tematisk bredde enn søk 1, var det nødvendig å avgrense temaene med flere inklusjons- og eksklusjonskriterier. Vi ønsket at søk 2 skulle supplere funnene fra søk 1, og primært handle om drivere eller tiltak.

Nye inklusjonskriterier for søk 2 var at studiene måtte 1) supplere funnene fra det første søket og 2) beskrive utsatte områder eller segregering i Norge, Sverige, Danmark, inkludert drivere eller årsaker til disse forholdene, eller tiltak.

Studiene ble ekskludert dersom de 1) primært omhandlet helseutfordringer blant innbyggere i utsatte områder, 2) ikke hadde et geografisk perspektiv, eller ikke fokuserte på områdespesifikke utfordringer, 3) omtalte tiltak, men ikke evaluerte dem eller 4) var baselineevalueringer.

For å sikre en tydelig avgrensning og et håndterbart datagrunnlag, valgte vi å utelate forskning der oppmerksomheten i hovedsak var rettet mot helse. Artikler knyttet til helse ble ekskludert fordi vi vurderte det slik at mengden litteratur ville bli for stor gitt hvor liten del av våre problemstillinger den ville kunne svare på. Eksempler på artikler knyttet til helse som ble ekskludert, var studier som omhandlet forebygging av type 2-diabetes og hjerte- og karsykdommer i områder med lav sosioøkonomisk status (Ballin et al., 2024; Bennet et al., 2011; N. Christensen et al., 2020), artikler om koronapandemien og helseulikheter i utsatte områder (Barboza et al., 2021; Palmer & Eidevald, 2025) og mer generelle studier om oppfatninger av egen helse i utsatte områder (Isma et al., 2023).

I søk 2 ble vurdering og utvelgelse av litteratur gjennomført av de tre forskerne i fellesskap. Alle treffene i søket ble gjennomgått og vurdert etter de forhåndsdefinerte inklusjons- og eksklusjonskriteriene.

Lesing av de inkluderte studiene

Forskerne leste de inkluderte bidragene i søk 2 med mål om å finne svar på følgende: Hvordan forskning på utsatte områder og boligsegregering er formet av ulike nasjonale kontekster, begrepsbruk og metodiske tilnærminger – og hva denne litteraturen kan si med relevans for spørsmål knyttet til kjennetegn ved parallellsamfunn, deres utbredelse, drivere og relevante tiltak. Vi har også lest med tanke på hvordan artiklene beskriver utsatte områder og boligsegregering, hvilke begreper som brukes, hvilke metoder som anvendes og hva forskerne finner. Litteraturen som handler om tiltak er spesielt gjennomgått med tanke på metode, og i hvor stor grad evalueringene har grunnlag for å si at noe virker eller ikke. Ikke alle studier er dybdelest, men studiene er lest med blikk for å identifisere forskningsspørsmål, metode og funn.

De 49 studiene fra søk 2 som danner grunnlaget for rapporten, framgår i vedlegg 2.

2.4 Håndsök

I tillegg til de systematiske søkene i relevante databaser har vi også gjennomført et begrenset håndsök. Det innebærer at vi har gått gjennom litteraturlistene i spesielt relevante studier, og identifisert og inkludert forskningsbidrag som ikke dukket opp i våre opprinnelige søk. Håndøkene har vært et supplement til den systematiske tilnærmingen, og har bidratt til å fange opp sentrale arbeider som ellers kunne ha blitt oversett. Denne framgangsmåten har gjort det mulig å utvide materialet med studier som har vært viktige for å belyse problemstillingene i prosjektet, og har styrket bredden og dybden i kunnskapsgrunnlaget. Håndøket har også gjort det mulig å inkludere et utvalg oppdragsforskningsrapporter som ikke finnes i de ordinære bibliotekdatabasene.

Til sammen har vi inkludert 8 bidrag gjennom håndsök, disse framgår i vedlegg 3.

3 Hva er parallellsamfunn?

Hva er et parallellsamfunn, og hvordan brukes dette begrepet i skandinavisk forskning? I dette kapitlet redegjør vi først for definisjonene som finnes av parallellsamfunnsbegrepet i forskningen. Deretter redegjør vi for hva forskningen på dette feltet viser, og for forskjellene i bruken av begrepet og dets utbredelse i Norge, Sverige og Danmark.

3.1 Hvordan definerer forskningen parallellsamfunn?

I artikkelen «Parallellsamfundets sociologi» gjør Schultz Larsen (2022) et forsøk på å tydeliggjøre de ulike definisjonene av parallellsamfunn som finnes i forskningen. Utgangspunktet hans er at begrepet ofte brukes i den politiske debatten i Danmark, også som grunnlag for politiske beslutninger, men sjelden med en tydelig definisjon. Schultz Larsen mener at begrepet derfor er uklart, og med utgangspunkt i forskningslitteraturens ulike definisjoner av parallellsamfunn, søker han å tydeliggjøre og nyansere begrepet. Schultz Larsen finner at de første forskningsbaserte diskusjonene om parallellsamfunn skjedde i USA på slutten av 1800-tallet. Diskusjonene var knyttet til bekymringer over økende innvandring fra Europa. Det var særlig forskere fra Universitetet i Chicago, den såkalte Chicago-skolen innenfor sosiologien, som brukte begrepet. *Parallellsamfunn* ble da brukt for å beskrive at mange innvandrere fra samme land i Europa søkte seg mot de samme områdene, og at dette på ulike måter kunne utfordre majoritetssamfunnet. Chicago-skolen pekte på at det de betegnet som etniske enklaver, kunne ha positive effekter, men at de også kunne svekke etablerte institusjoner og i ytterste konsekvens føre til avvikende adferd og kriminalitet. Chicago-skolen bruker begrepet parallellsamfunn, men definerer det ikke eksplisitt, ifølge Schultz Larsen (2022).

I europeisk forskning ble begrepet parallellsamfunn tatt i bruk på 1980-tallet i forskning på undergrunnsbevegelser i Polen under kommunismen (Hill, 2013). På bakgrunn av denne forskningen definerer Hill parallellsamfunn som et fenomen som oppstår i land hvor det allerede er en sterk majoritetsidentitet. Han bruker parallellsamfunn som et begrep for å beskrive undergrunnsbevegelser som eksplisitt søker å danne egne institusjoner i et forsøk på å utfordre og påvirke storsamfunnets strukturer (Egge & Solhjell, 2018, s. 12). Heitmeyer (1996) brukte senere begrepet parallellsamfunn om framkomsten av lukkede, religiøse samfunn som kunne oppstå som konsekvens av religiøs radikaliserings blant unge menn som hadde innvandret fra Tyrkia til Tyskland. Verken Hill eller Heitmeyer definerer parallellsamfunn, ifølge Schultz Larsen (2022).

På begynnelsen av 2000-tallet prøvde Meyer (2002) og Bade (2004), begge tyske forskere, å komme fram til konsistente og forskningsmessige definisjoner av parallellsamfunn, basert på det som til da fantes av europeisk forskning (Schultz Larsen, 2022, s. 43). Meyer (2002) og Bades (2007) definisjoner har til felles at de vektlegger at et parallellsamfunn inneholder:

1. en gruppe med lik etnisk, kulturell eller religiøs bakgrunn
2. frivillig og bevisst sosial tilbaketrekking og isolasjon fra majoritetssamfunnet, også i hverdagslivet

3. et eget økonomisk system som er adskilt fra majoritetssamfunnet
4. egne versjoner av offentlige og sosiale institusjoner

Definisjonene tar altså utgangspunkt i en gruppe som deler noen karakteristika, som frivillig og bevisst isolerer seg, og som har sin egen økonomi og sine egne institusjoner adskilt fra storsamfunnets. Eksempler på parallelle institusjoner kan være egne skoler, eget helsevesen eller eget rettsvesen.

Ifølge Schultz Larsen har det vært noe uenighet i forskningen om hvorvidt konsentrasjon i et spesifikt område må være et kriterium for et parallellsamfunn, eller om det for eksempel kan finnes parallellsamfunn over landegrensene. Meyers definisjon inneholder et femte punkt om at nabolagssegregering (se kapittel 4) må være til stede for at noe kan kalles parallellsamfunn, et geografisk kriterium som ikke Bade (2007) inkluderer.

En av faktorene som trer tydeligst fram i de forskningsbaserte definisjonene av parallellsamfunn, er tilstedeværelsen av parallelle institusjoner – det vi si egne institusjoner som et alternativ til de som finnes i storsamfunnet. Som Schulz Larsen også påpeker:

Mennesker eller grupper, der lever isoleret eller afsondret, udgør ikke parallelsamfunn i sig selv – det er ikke et spørgsmål om den enkeltes holdninger, den enkeltes tilknytning til arbejdsmarkedet eller lignende. Det er tværtimod graden af insitusjoner og den relationelle institutionalisering af politiske og sosiale processer for udpegning og selv-identifikasjon af specifikke grupper som værende i opposisjon til majoritetssamfundet, der er de centrale spørgsmål (Schultz Larsen, 2022, s. 4).

Schultz Larsen mener at mens homogenitet og frivillig bevisst isolasjon av en gruppe mennesker skjer relativt ofte, er det sjelden i moderne velferdsstater at grupper klarer å bygge opp omfattende økonomisk parallellitet og adskillelse, eller å duplisere sosiale institusjoner. Spesielt er dette vanskelig å få til i Skandinavia, ifølge Schultz Larsen (2022, s. 43), fordi disse landene har omfattende og inngripende velferdsstater hvor offentlig sektor utgjør en stor del av samfunnets økonomi. Å lage eget helsevesen, utdannings-systemer, sosiale tjenester og rettssystemer, lar seg vanskelig gjennomføre i Skandinavia, skriver han. Meyer (2002) og Bade (2007), har vist at tar man opprettelsen av parallelle institusjoner som utgangspunkt, eksisterer det ikke parallellsamfunn i Tyskland. Schultz Larsen mener at det samme gjelder for de skandinaviske landene.

Meyer (2002) og Bades (2007) definisjoner favner ikke situasjoner hvor det er risiko for at parallellsamfunn kan oppstå eller er under utvikling (Schultz Larsen, 2022). På bakgrunn av dette utviklet den tyske forskeren Hüttermann (2010) et mer dynamisk perspektiv på hva et parallellsamfunn er. Han mener at det ikke er slik at minoriteter nødvendigvis ønsker å utvikle parallellsamfunn, men at parallellsamfunn oppstår i relasjonen mellom majoritetssamfunnet og minoritetsgrupper, når ledende aktører både fra majoritet og minoritet aktivt søker å produsere separasjon dem imellom. Hüttermann opererer med syv kriterier som han mener må være til stede for at et parallellsamfunn skal kunne vokse fram (Schultz Larsen, 2022, s. 45):

1. Sosiale forskjeller blir forklart med kulturforskjeller, både av majoritets- og minoritetsgrupper. Det vil si at ulikheter i samfunnet begrunnes med forskjeller i verdier, tradisjoner og levemåter.
2. Samfunnet går fra funksjonell til strukturell segregering, der enkelte grupper ikke bare har ulike roller, men også blir systematisk skilt ut og behandlet ulikt.
3. Politiske prosesser bidrar til å tydelig definere hvem som tilhører majoritet og minoritet, og skaper klare skiller mellom disse.
4. Grupper i samfunnet identifiserer seg selv og hverandre ut fra etnisitet, noe som styrker følelsen av tilhørighet og forskjell.
5. Religiøse og etniske organisasjoner trekker seg tilbake og stenger hverandre ute, i stedet for å samarbeide eller være åpne mot samfunnet rundt.
6. Etniske og religiøse grupper som får økonomisk makt, prøver å påvirke markedet, slik at det tilpasses deres egne normer og verdier.
7. Rettssystemet blir påvirket av etniske skillelinjer, og det kan oppstå egne juridiske ordninger for minoritetsgrupper som fungerer uavhengig av det vanlige rettssystemet.

Etter Hüttermanns syv kriterier er det ikke et krav at parallellsamfunn må være sted-bundne, og i stedet for å snakke om homogene grupper, brukes relasjonen mellom majoritet og minoritet som utgangspunkt for parallellsamfunnet (Schultz Larsen, 2022). Ifølge disse kriteriene er det heller ikke slik at tilbaketrekking fra majoritetssamfunnet nødvendigvis er frivillig. Definisjonen åpner snarere for at parallellsamfunn kan være et resultat av utestengelse.

Den norske sosiologen Pål Veiden har også undersøkt parallellsamfunn som begrep og kobler teori og empiri fra forskningsfeltet for å undersøke begrepets betydning og hvorvidt parallellsamfunn eksisterer i Norge. Han definerer parallellsamfunn som:

... et samfunn som har utviklet parallelle institusjoner til majoritetens samfunn. En konkretisering av dette kan være egne skoler, egne domstoler, en i stor grad avgrenset egen økonomi, og en – med et løst begrep – egen kultur der mennesker i stor grad lever avgrenset fra majoritetssamfunnet. Menneskene i parallellsamfunnet lever ved siden av menneskene i majoritetssamfunnet, men er ikke knyttet sammen utover det faktum å befinne seg innen rammene av samme stat (Veiden, 2012, s. 155).

Veiden hevder at dersom man bruker definisjonen ovenfor, eksisterer ikke parallellsamfunn i Norge, eller i andre land i dagens Europa. Han argumenterer derfor med at den relevante diskusjonen er den om hvorvidt det eksisterer *tendenser* til utvikling av parallellsamfunn eller ikke (Veiden, 2012, s. 156).

Veiden skiller mellom to typer *tendenser* til parallellsamfunn: det som ønsker å bli stor-samfunnet, og det som kan eksistere innenfor rammene av storsamfunnet. Med dette som bakteppe mener Veiden at debatten om parallellsamfunn er et spørsmål om statens grenser og hvor mange og hva slags samfunn en stat skal inneholde (Veiden, 2012, s. 167). Mens det er tydelig grenser for om Norge kan ha alternative former for domstoler og rettsvesen, trekker Veiden fram at man i større grad har åpnet for alternative skoler (Veiden, 2012, s. 167).

Om tendenser til parallellsamfunn er positivt eller negativt, handler, ifølge Veiden, om hvorvidt fenomenet betraktes som en del av et kulturelt mangfold i storsamfunnet eller som en trussel mot storsamfunnet. Når begrepet brukes blant aktører som uttrykker skepsis mot integreringspolitikken, blir det et politisk standpunkt med fokus på at utviklingen i samfunnet går i negativ retning, skriver han. Det blir «et normativt utsagn og en angivelig beskrivelse i ett: subkulturer vokser fram som verken kan eller vil integreres» (Veiden, 2012, s. 159–60). Veiden advarer om at diskusjonene om parallellsamfunn er støyete fordi begrepet av enkelte brukes negativt (Veiden, 2012, s. 169). Bruken av begrepet blir utfordrende, ettersom «enhver henter de fakta som passer best med egen oppfatning. Det kan av og til virke som om diskusjonen om parallellsamfunn er like vanskelig som spørsmålet om hva som er det gode samfunn», skriver Veiden (2012, s. 161).

Over har vi gjort rede for ulike definisjoner av parallellsamfunn i forskningen. Videre skal vi gjennomgå hvordan begrepet brukes av skandinaviske forskere. Som vi vil se, er det ikke alltid i tråd med definisjonene over. Når vi søker etter skandinavisk forskning om parallellsamfunn, finner vi også gjennomgående få treff.

3.2 Norsk forskning om parallellsamfunn

I Norge er det primært i rapporter skrevet som ledd i oppdragsforskning at begrepet parallellsamfunn dukker opp.

I en rapport fra Oslo politidistrikt (2016) ble 18 tjenestepersoner i politidistriktet intervjuet om hvorvidt de mente det fantes parallellsamfunn, basert på sin egen forståelse av begrepet. Parallellsamfunn ble altså ikke definert for dem, det var opp til hver enkelt å definere det. Intervjuene ble gjennomført i 2016, på samme tid som parallellsamfunn ble aktivt debattert i norske medier. Politiinformantene som ble intervjuet, forsto parallellsamfunn som geografiske områder som er utrygge og forbundet med fare for politiet å gå inn i, og hvor politiet har begrensede relasjoner til de som bor der. De beskrev også parallellsamfunn som områder preget av fattigdom og stor andel innbyggere med ikke-norsk bakgrunn, hvor beboerne har liten respekt for og tillit til storsamfunnets normer og institusjoner. Politiinformantene mente at det ikke fantes parallellsamfunn i Norge i 2016, og de understreket også at konsentrasjon av personer med minoritetsbakgrunn ikke var et problem i seg selv.

På oppdrag fra Justisdepartementet har Egge & Solhjell (2018) skrevet rapporten «Parallellsamfunn – en del av den norske virkeligheten?». Oppdraget var å «samle ulike definisjoner både nasjonalt og internasjonalt, og komme fram til en definisjon som kan legges til grunn for hva norske myndigheter snakker om, når denne problematikken diskuteres» (Egge & Solhjell, 2018, s. 9). Forfatterne gir få detaljer om søk, avgrensinger og operasjonaliseringen som er brukt for å komme fram til analysegrunnlaget, men skriver at «gjennomgangen bygger på ulike kilder som rapporter, vitenskapelige publikasjoner og media» (Egge & Solhjell, 2018, s. 9), samt politirapporter fra de skandinaviske landene og et retrieversøk på søkeordet parallellsamfunn. Med utgangspunkt i dette, prøver de å samle ulike forståelser av parallellsamfunn som legges til grunn når problematikken diskuteres – i media og i forskningen. De forstår parallellsamfunn som noe som:

oppstår når det er en manglende enighet om politisk fellesskapsforståelse og staten mangler evne og/eller vilje til å håndtere sosiale mangfold (Egge & Solhjell, 2018, s. 27).

Egge og Solhjell finner at begrepet parallellsamfunn i enkelte sammenhenger blir brukt for å forstå hvordan noen grupper vegrer seg for å kontakte politiet og/eller at det eksisterer egne normer, regler og kontroll i visse miljøer. Dette er måten polititjenestemennene i Oslo politidistrikts rapport forstår begrepet også, i tillegg til at de vektlegger betydningen av strukturelle forhold, som fattigdom, og parallellsamfunn som en geografisk størrelse. En annen forståelse av parallellsamfunn, som Egge & Solhjell også finner i tidligere forskning, dreier seg om majoritetssamfunnet manglende evne eller vilje til å integrere nye grupper.

Egge & Solhjell (2018) presenterer en analysemodell for å tydeliggjøre hvilke faktorer som påvirker samspillet mellom staten og ulike minoritetsgrupper, og som de mener kan være med på å forklare parallellsamfunn som fenomen. Modellen tar utgangspunkt i om samfunnet har institusjoner som er i stand til å gi alle innbyggere grunnleggende rettigheter, utviklingsmuligheter og beskyttelse, det de kaller legitimitet, og i hvilken grad ulike befolkningsgrupper tilslutter seg samfunnets verdier og institusjoner, det de kaller lojalitet. Egge og Solhjell (2018) viser til Brochmann og Grødem (2017) som beskriver at Norge kjennetegnes ved en velfungerende stat som sikrer innbyggerne grunnleggende behov og rettigheter – «et storstilt sosialt integreringsprosjekt». De beskriver også at innvandrerbefolkningen i økende grad slutter opp om grunnleggende samfunnsstrukturer, som utdanning, arbeidsmarkedsdeltagelse og frivillighet. Egge & Solhjell (2018) mener derfor at modellen viser at det er misvisende å bruke betegnelsen parallellsamfunn på Norge. Samtidig peker de på at det fortsatt finnes integreringsutfordringer, som gjør at man ikke fullt ut kan plassere Norge på det høyeste nivået i modellen når det gjelder lojalitet og legitimitet mellom majoritets- og minoritetsbefolkningen. Her viser de til betydelige sosiokulturelle forskjeller, hatkriminalitet og diskriminering, og streng sosial kontroll i enkelte minoritetsmiljøer, noe som kan begrense minoriteters deltakelse i storsamfunnet. Til tross for disse utfordringene mener de at det ikke finnes parallellsamfunn i Norge. Egge & Solhjell (2018) finner heller ingen indikasjoner på parallellsamfunn, forstått som områder der politiet ikke kan ferdes trygt, eller hvor de har svake eller ingen relasjoner til innbyggerne.

En annen norsk rapport som bruker begrepet parallellsamfunn, er KIFO¹-rapporten «Bidrar trossamfunn til parallellsamfunn?» (Brottveit, 2020). Her undersøker Brottveit graden av dialog og samarbeid blant religiøse menigheter og lokallag i Oslo. Han finner at tros- og livssynssamfunnene søker samarbeid og kontakt på menighets- eller lokallagsnivå, og at de ikke-kristne tros- og livssynssamfunnene er allierte i kommunens og sivilsamfunnets mål om å skape bedre nærmiljøer for alle. På dette grunnlag mener han at de ikke-kristne tros og livssynssamfunnene ikke er «potensielle spirer til såkalte 'parallellsamfunn'» (Brottveit, 2020 s. 8). Hva Brottveit mener med parallellsamfunn, utover at

¹ Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning

det er noe annet enn å søke utadrettet samarbeid, kommer imidlertid ikke fram av rapporten. Begrepet defineres ikke.

3.3 Svensk forskning om parallellsamfunn

I Sverige finner vi også at begrepet parallellsamfunn primært er brukt i rapporter skrevet på oppdrag fra myndighetene. Brottsförebyggande rådet (Brå), en svensk statlig forvaltningsmyndighet underlagt det svenske justisdepartementet, har undersøkt tilliten til rettsvesenet og forekomsten av parallelle samfunnsstrukturer i sosialt utsatte områder, på oppdrag for den svenske regjeringen (Skinnari et al., 2018). Rapporten bygger på den svenske trygghetsundersøkelsen og intervjuer med personer som bor i områder svensk politi betegner som spesielt utsatte, og suppleres med intervjuer med kommunalt ansatte og politifolk. Skinnari og kollegaene spør blant annet om tilliten til politi og domstoler, om trygghet i lokalmiljøet, om beboerne er villige til å ringe politiet og peke ut gjerningspersoner og om de opplever seg påvirket av kriminelle eller «andre former for parallelle samfunnsstrukturer». De finner at de utsatte områdene er preget av mye kriminalitet, og at det påvirker både beboernes trygghet og deres syn på politiet negativt. Beboerne deler blant annet beskrivelser om at kvinner er fraværende fra det offentlige rom. Det at menn dominerer i nabolaget, sier de intervjuede at bidrar til deres utrygghet. Tilliten til politiet i disse områdene er lavere enn i andre urbane områder, men har økt fra 2006 til 2017. Tilliten til politiet er særlig lav blant unge menn, noe de som er intervjuet, kobler til situasjoner hvor uskyldige gjentatte ganger stoppes av politiet.

Skinnari et al. (2018) undersøker også forekomsten av parallelle samfunnsstrukturer i disse områdene, og i den sammenheng hva en slik samfunnsstruktur er for de som intervjues. De finner at de fleste de intervjuer, knytter parallellsamfunnsbegrepet til kriminelle grupperinger som opererer med egne rettssystemer. Enkelte bruker begrepet i vesentlig bredere forstand og tematiserer parallellsamfunn som ungdommer som driver dank på kveldstid uten respekt for voksne, personer som forsvare sine egne «territorier», andre etnisiteter eller kulturer, boligsegregering og mislykket integrering. Skinnari et al. oppsummerer de mange forståelsene av hva parallellsamfunn er, slik:

Eftersom begreppet parallell samhällsstruktur fått stort utrymme i debatten men inte definierats, blir det lätt ett paraplybegrepp för allt möjligt som uppfattas som onormalt. Det är med andra ord ett politiskt, eller kanske hellre ett normativt begrepp, snarare än en empirisk och stringent beskrivning av verkligheten. Vissa berättelser kan snarare sammanfattas som skildringar av social organisering som baseras på t.ex. etnisk eller religiös tillhörighet, där kontaktytan med majoritetssamhället är begränsad (Skinnari et al., 2018, s. 100).

Skinnari og kollegaene finner at det er i forbindelse med kriminelle nettverk at det er flest parallelle samfunnsstrukturer. Her viser de for eksempel til hvordan disse nettverkene påvirker personer til å ikke vitne i rettssaker, og til at kriminelle nettverk løser konflikter utenfor rettsvesenet. Personene Skinnari og kollegaene har intervjuet, peker i mye mindre grad på parallelle samfunnsstrukturer basert på religion, slektskap eller etnisitet.

I en annen Brå-rapport (Brottsförebyggande rådet, 2022) blir ansatte i politiet og i kommunene spurt om de opplever parallellsamfunnsstrukturer som et problem. Brå bruker den svenske regjeringens definisjon av parallelle samfunnsstrukturer i sitt spørreskjema og intervjuer med informantene, slik den er uttrykt i oppdraget Brå har fått. Der er parallellsamfunn definert som:

sociala strukturer som bidrar till brottslighet och otrygghet och som begränsar individers rättstrygghet och deras möjligheter att utöva fri- och rättigheter, samt inverkar negativt på rättsväsendets och övriga samhällsaktörers förmåga att verka (Brottsförebyggande rådet, 2022, s. 15).

I Brå-rapporten fra 2022 identifiserer Brå to typer parallelle samfunnsstrukturer, hvor en er parallelle strukturer koblet til kriminelle nettverk og den andre er parallelle strukturer innenfor enkelte minoritetsgrupper. Når det gjelder kriminelle nettverk, bruker de eksempler som at en kriminell gjeng har så mye makt i et område at de for eksempel kontrollerer alt salg av narkotika der, styrer hvem som får drive næringsvirksomhet, kontrollerer hvilke biler som får slippe inn og ut, eller også bøtelegger personer (Brottsförebyggande rådet, 2022). Når det gjelder parallellsamfunn innenfor enkelte minoritetsmiljøer peker Brå på minoritetsmiljøer som bygger opp egne domstolslignende strukturer som fatter avgjørelser om lovbrudd, skilsmisse og lån. Brå har så spurt kommunene og politidistriktene om de ser på denne typen strukturer som et problem eller ikke. Halvparten av områdene som betegnes som utsatte av politiet, og hver fjerde kommune i Sverige, oppgir at de har identifisert problemer med parallellsamfunn (Brottsförebyggande rådet 2022, s. 18). De som er stilt spørsmålene, mener at segregering, økonomisk ulikhet og mangler i integreringspolitikken er årsakene til problemene de ser.

De to Brå-rapportene vektlegger parallellsamfunnsstrukturer koblet til gjenger og kriminelle nettverk, og Brå finner også at det er denne typen parallelle samfunnsstrukturer som påvirker lokalsamfunn i Sverige, heller enn parallelle samfunnsstrukturer blant minoriteter (Skinnari et al., 2018). De understreker at en person både kan ta del i en parallell samfunnsstruktur og i storsamfunnet samtidig, noe som skiller denne forståelsen fra definisjoner av parallellsamfunn som diskutert i Schulz Larsen (2022), men som minner mer om forståelsen presentert av Veiden (2012).

I materialet vi har gjennomgått, finnes også en artikkel i et akademisk tidsskrift, hvor empirien og tilnærmingene er noe annerledes. Ved å analysere taler holdt av ledere for ulike svenske politiske partier under Almedalsveckan i 2016, undersøker Dahlstedt og Eliassi (2018) hvordan Åkesson, partileder i Sverigedemokraterna, bruker begrepet «parallella samhällen». Deres analyser viser at Åkesson bruker talene sine til å tydeliggjøre at den grunnleggende konfliktlinjen i det svenske samfunnet ikke er basert på økonomi, men på verdier – konstruktive og destruktive, svenske og antisvenske. Ut fra disse konfliktlinjene betegner Åkesson forstadsområder i Sverige som "parallelle samfunn", områder beliggende ved siden av den svenske ordenen og rettsstaten. Utfordringen Åkesson skisserer i talene, består i å få de "parallelle samfunnene" til å gjøre sin plikt og tilpasse seg til Sverige, "dette kultur og historie", til de generasjoner som har levd tidligere og som har bygget Sverige til hva det er. Ifølge Dahlstedt og Eliassi (2018) beskriver Åkesson i talene de svenske forstedene som spesielt truende steder – steder der

vaner, levemåter og verdier på vesentlige punkter skiller seg fra det øvrige svenske samfunnet, forplanter seg og med tiden tar form som et mer eller mindre naturlig og sosialt akseptert mønster. Denne beskrivelsen gis i flere av talene en spesiell dramaturgi ved at det vektlegges hvordan trusselen risikerer å spre seg også utenfor disse perifere stedene – og etter hvert ta seg inn i og forme også innenforskapets fellesskap.

3.4 Dansk forskning om parallelsamfunn

Som vist over er det relativt lite forskning som bruker parallelsamfunnsbegrepet i Norge og Sverige, og forskningen, spesielt i Sverige, vektlegger til dels parallelsamfunn som områder dominert av kriminelle nettverk. Vi får betydelig flere treff når vi søker etter dansk forskning.

Det aller meste av den danske forskningen er begrepsanalyser eller historiske analyser av hvordan ordet parallelsamfunn brukes politisk i Danmark.² Freiesleben (2016) har skrevet en doktorgrad om parallelsamfunnsbegrepets bruk i Danmark, og finner at ordet har vært del av dansk debatt siden 1960-tallet. Freiesleben (2016) skriver at begrepet først ble brukt av Duelund (1968) som en politisk strategi, hvor målet var å vise at et bedre samfunn er mulig. Duelund skiller mellom *alternative* samfunn, hvor man vender det etablerte samfunnet ryggen og bygger opp egne normer og verdier fra bunnen, og *parallelsamfunn*, som har røtter i det etablerte og eksisterer side om side og fortsatt har kontakt med det omliggende samfunn (1968, 1971). Videre finner Freiesleben at det har skjedd en endring i hvordan begrepet brukes og at det siden ca. 2000 har blitt brukt om:

segregerede invandrerensamfund, der vender majoritetssamfundet ryggen for å praktisere egne normer og værdier; en segregering, der artikuleres som en hindring for intergrationen og en trussel mod sammenhængskraften. Dog uden at hverken begrebet, eller det som det henviser til, præciseres nærmere, eller at der bliver spurgt til, hvorvidt parallelsamfund eksisterer rent empirisk (2016, s. 249).

Freiesleben viser at parallelsamfunn har gått fra å være et begrep innen sosiologien og en dansk politisk strategi om ønske om et annet og forbedret samfunn, til å bli et ideologisert og verdiladet politisk begrep som brukes som argument i debatter mot innvandring (Freiesleben, 2016, s. 101):

Når begrebet parallelsamfund for eksempel indgår som argument i debatter om segregering, ghettolisering og social sammenhængskraft – og dermed i debatter om organiseringen af (visse dele af) boligmarkedet – bliver det således et politisk og ideologisk begreb, der indeholder normative anvisninger på, hvordan samfundet bør indrettes. (Freiesleben, 2016, s. 229).

² Et unntak er Skyum-Jensen (2021), som hevder at personer med funksjonsnedsettelser fra 1800-tallet til i dag har levd adskilt fra resten av det danske samfunnet, i noe hun omtaler som et parallelsamfunn.

Parallelsamfunn i danske regjeringsdokumenter og lov

Den danske forskningen vi har gjennomgått, er ganske annerledes enn den vi finner i Norge og Sverige, og omfanget er betydelig større. For å forstå den danske forskningen er det sentralt å vite at begrepet har en egen plass i dansk politikk, og at den danske regjeringen har brukt begrepet i flere dokumenter og politiske satsinger de siste 15 årene, sammen med eller synonymt med begrepet getto. Før vi presenterer mer av den danske litteraturen, vil vi derfor presentere hvordan parallelsamfunn er definert i dansk lov og i danske regjeringsdokumenter.

I Danmark har man siden 2004 hatt såkalte «ghettostrategier», innsatser satt inn i områder hvor det bor mange etniske minoriteter. I den første ghettostrategien ble enkelte områder med høy innvandrerandel, høy andel med rulleblad og høy andel utenfor arbeid og utdanning beskrevet som gettoer – fysisk isolerte fra det øvrige samfunnet og dermed en barriere for vellykket integrering av etniske minoriteter med ikke-vestlig bakgrunn (Regeringen, 2004). I 2010 lanserte den danske regjeringen rapporten «Ghettoen tilbake til samfundet: et opgør med parallelsamfund i Danmark» (Regeringen, 2010), og i 2018 lanserte regjeringen det som har blitt kjent som parallelsamfunnsavtalen: «Et Danmark uden parallelsamfund. Ingen ghettoer i 2030» (Regeringen, 2018).

I parallelsamfunnsavtalen fra 2018 skriver regjeringen at det finnes parallelsamfunn i Danmark. Strategien innledes med følgende beskrivelse: «Et parallelsamfund er fysisk eller mentalt isoleret og følger egne normer og regler, uden nogen nævneværdig kontakt til det danske samfund og uden ønske om at blive en del af det danske samfund» (Regeringen 2018: 1). Videre skriver regjeringen:

Den stærke befolkningsvækst af borgere med ikke-vestlig oprindelse har givet grobund for parallelsamfund, hvor danske værdier og normer ikke er de primære. Det er umuligt at sætte et præcist tal på, hvor mange personer med ikke-vestlig baggrund, der reelt lever deres liv efter andre værdier og normer. Til gængæld er det muligt at opstille en række fakta om personer og familier med ikke-vestlig baggrund, der peger på, at en stor del lever relativt isoleret fra det øvrige samfund [...] Det drejer sig om en etnisk sammensætning i boligområder, på skoler og i daginstitusjoner, deltagelse i uddannelse eller beskæftigelse, kriminalitetsrate mv. Set i sammenhæng kan disse fakta være med til at indkredse parallelsamfund og de problemer, som kendetegner parallelsamfund (Regeringen 2018, s. 5).

I 2018 tas også parallelsamfunnbegrepet inn i dansk lov, gjennom paragraf 61a i Almenboligloven (Almenboligloven, u. å., §61a).³

³ Begrepet «getto» endres i lovverket til «parallelsamfunn» i 2021.

Parallellsamfunn som uttrykt i dansk lov (§61a Almenboligloven)

Ved et utsatt boligområde forstås et område, hvor minst to av følgende kriterier er oppfylt:

1. Andelen av beboere i alderen 18–64 år, som er uten tilknytning til arbeidsmarked eller utdanning, overstiger 40 prosent, beregnet som gjennomsnittet over de siste 2 år.
2. Andelen av beboere dømt for overtredelse av straffeloven, våpenloven eller lov om euforiserende (narkotiske) stoffer utgjør minst 3 ganger landsgjennomsnittet, beregnet som gjennomsnittet over de siste 2 år.
3. Andelen av beboere i alderen 30–59 år, som kun har grunnskoleutdanning, overstiger 60 prosent.
4. Den gjennomsnittlige bruttoinntekten for skattepliktige i alderen 15–64 år i området (eksklusive studenter) utgjør mindre enn 55 prosent av den gjennomsnittlige bruttoinntekt for samme gruppe i regionen.

Et parallellsamfunn forstås som et boligområde hvor andelen av innvandrere og etterkommer fra ikke-vestlige land overstiger 50 prosent, og hvor minst 2 av kriteriene ovenfor er oppfylt.

Et utsatt område i Danmark er altså et område med en eller flere sosiale problemer, mens et parallellsamfunn er et slikt område som også har en innvandrerandel på over 50 prosent. Per 1. desember 2024 var det etter denne definisjonen 8 parallellsamfunn og 12 utsatte boligområder i Danmark⁴ (*Liste over parallellsamfund pr. 1. december 2024*, u.å.).

I 2022 ba Østre Landsret, en dansk domstol, EU-Domstolen om å vurdere om bruken av kriteriet «ikke-vestlig» bakgrunn i Almenboligloven (paragraf 61a) er i strid med europeisk lov om etnisk likebehandling. I desember 2025 uttalte EU-domstolen at den anser at loven kan utgjøre direkte, etnisk diskriminering i strid med EU-retten, men overlater den endelige vurderingen til den nasjonale danske domstolen (Stortinget 2026).

Den danske forskningens respons

Mye av den danske forskningen vi har gjennomgått, er analyser av de politiske dokumentene over, og av politikken som er innført i og overfor utsatte områder og parallellsamfunn i Danmark. Jensen (2021a) gjør en dokumentanalyse av politiske dokumenter om by, bolig, innvandring og integrering i Danmark i årene 1995–2018, og viser hvordan det i løpet av disse årene har skjedd en endring i hvordan sosiale og allmenne boligområder⁵ beskrives og problematiseres. Ifølge Jensen dreies debatten vekk fra å handle

⁴ Tårstrupgård, Askerød, Stengårdsvej, Sundparken, Skovveijen/Skovparken, Bispehaven, Gellerupparken/Toveshøj og Vollsmose (*Liste over parallellsamfund pr. 1. december 2024*, u.å.).

⁵ Den allmenne boligsektoren utgjør ca. 20 % av Danmarks boligmasse (Risager, 2021) og består av boligselskaper som i stor grad styres av den allmenne boligsektoren selv. Sektoren er rettet mot hele befolkningen i

om generelle sosiale og strukturelle vilkår, til å handle om ikke-vestlige innvandrere og deres barn. Jensen mener regjeringens strategi fra 2010 legitimerer bruken av begrepene getto og parallellsamfunn om allmenne boligområder og danner grunnlag for en ny politisk debatt som handler om å assimilere innvandrere og flyktninger til danske verdier og normer (Jensen, 2021). Jensen skriver at med parallellsamfunnsavtalen blir det enda tydeligere at områdene som knyttes til begrep som getto og parallellsamfunn er uønsket i Danmark, og at den danske regjeringen ønsker å fjerne dem helt.

Lundsteen (2023) analyser og sammenligner politiske og juridiske dokumenter, inkludert gettolovgivningen⁶ og utviklingsplaner i gettoområdene. Han beskriver hvordan det å koble parallellsamfunn, getto og utsatte områder gjør at politikkenes fokus blir å måle, kontrollere og begrense slike områder, heller enn å jobbe for å forbedre situasjonen i dem. Gjennomgående finner mange av dokumentanalysene gjort av danske forskere at de politiske strategiene i Danmark fokuserer på å fjerne slike områder (Jensen, 2021; Jepsen & Nielsen, 2018; Lundsteen, 2023; Sorensen et al., 2024). Forskerne påpeker også at den danske begrepsbruken skaper et skille mellom gode og farlige lokalsamfunn, sistnevnte i form av gettoer og parallellsamfunn (G. Christensen, 2020). Parallellsamfunnene og gettoene framstilles også som noe 'udansk' (Frandsen & Hansen, 2020).

Frandsen & Hansen (2020) gjør en analyse av parallellsamfunnsavtalen, og påpeker at det i kunnskapsgrunnlaget som ligger bak rapportene, ikke legges fram noen eksempler på at det er noe med områdene som er trukket fram som gjør at de skulle utgjøre en trussel mot det danske samfunnet. Frandsen og Hansen (2020) beskriver den nye strategien som karakterisert av en:

autoritær dreining og en udtalt recentralisering. Der er tale om en prioritering af fysiske indsatser, en endnu strammere styring af anvisningen til 'udsatte boligområder', endnu en styrkelse af lov og ordens perspektivet i form af en øget politiindsats og højere straffe og autoritære tiltag over for forældre, skoler, pædagoger m.fl. (Frandsen & Hansen, 2020, s. 24).

Mangel på empiriske undersøkelser

Den danske forskningen er gjennomgående kritisk til måten parallellsamfunnbegrepet har blitt brukt politisk i Danmark. Flere danske forskere viser til at det ikke er undersøkt om det finnes parallellsamfunn, empirisk og gjennom forskning (Schultz Larsen, 2022). I vår gjennomgang har vi heller ikke funnet at dette har blitt gjort, verken i Danmark eller i noen av de andre skandinaviske landene. Schultz Larsen mener at dette dels kan skyldes en berøringsangst blant forskere for potensielt stigmatiserende begreper, som han mener at parallellsamfunn er.

Danmark, men kommunen har rett til å fordele opptil 25 % av boligene (Nielsen & Haagerup, 2017) og er derfor blitt en sentral del av offentlig bolig- og integreringspolitikk (se også kapittel 5.1). I artikkelen som presenteres her, brukes begrepet sosiale boligområder på grunn av kommunenes fordelingsrett til sosialt utsatte og andre med akutt behov.

⁶ Gettolovgivningen var det som i dag er parallellsamfunnsavtalen.

Selv undersøker heller ikke Schultz Larsen fenomenet parallellsamfunn empirisk, men han tar utgangspunkt i definisjonene til Meyer (2002) og Bade (2007) og diskuterer på dette grunnlaget om det finnes parallellsamfunn i Danmark. Han mener at svaret på det er nei, begrunnet i at det er strukturelle årsaker til at deler av innvandrerbefolkningen i Danmark bor konsentrert, ikke frivillig tilbaketreking. Han viser også til at det er mange som flytter ut av disse områdene og at det dermed er vanskelig å opprettholde en stabil og homogen gruppe der. De bærende sosiale institusjonene i disse områdene er heller ikke parallelle, men de samme som holder resten av det danske samfunnet i gang, ifølge Schultz Larsen. Han beskriver hvordan den danske definisjonen av allmenne boligområder som parallellsamfunn er feil, ettersom beboerne i disse områdene er svært heterogene, både når det gjelder etnisitet og religiøs, samt sosialt.

I sin studie av minoritetsdanskernes flyttemønstre og segregering argumenterer Andersen (2020) også for at bruken av begrepet parallellsamfunn i dansk kontekst er feil. Andersen beskriver hvordan antagelsen i parallellsamfunnsavtalen om at konsentrasjonen av innvandrere i enkelte boligområder skyldes at de ønsker å isolere seg fra det danske majoritetssamfunnet og dyrke egne verdier, ikke har forskningsmessig dokumentasjon (H. S. Andersen, 2020). I stedet påpeker han at konsentrasjonen av innvandrere i enkelte boligområder er tett knyttet sammen med

1. innvandrernes økonomiske og sosiale ressurser
2. det danske boligmarkedets struktur
3. diskriminering, spesielt i det private utleiemarkedet.

Videre påpeker Andersen at mange minoritetsdanskere flytter ut av slike områder når de har fått jobb. Både Andersen (2020) og Schultz Larsen (2022) skriver at beboersammensetningen i disse områdene er en konsekvens av strukturelle og politiske faktorer mer enn sosial tilbaketreking, og preget av høy grad av til- og fraflytting.

For å undersøke hvorvidt den politiske definisjonen av parallellsamfunn er basert på faktiske forhold, utfører Secchi og Herath (2021) en agentbasert modellering for å simulere bosettingsmønstre og undersøke hvorvidt parallellsamfunn (operasjonalisert slik dansk lov definerer fenomenet) finnes i to av områdene i Danmark som fra politisk hold er definert som parallellsamfunn. Etter nesten 7000 simuleringer finner de ikke støtte for at parallellsamfunn er utbredt i disse områdene. De konkluderer med at begrepet i stor grad er et politisk narrativ uten sterk empirisk forankring, og understreker at sosiale bo-liger ikke er årsaken til eventuelle parallellsamfunn, og at å fjerne slike områder kan skape verdikonflikter og fremmedgjøring. De understreker også at politikktutforming og strategier må være nyansert og unngå generalisering og stigmatisering. Deres modellering gir ikke støtte til påstanden om at parallellsamfunn er en reell trussel koblet til utsatte områder i Danmark. Secchi og Herath (2021) beskriver parallellsamfunn som områder med alternative verdier til majoritetssamfunnet og som forbundet med innvandrere og sosiale boligområder. De hevder at begrepet parallellsamfunn oppstår når det er snakk om segregering framfor integrering (2021, s. 150), og at en essensiell del er at det bygger på visse antagelser om holdninger og verdier hos individene i slike områder (2021, s. 150). De skriver videre at hvorvidt et samfunn kan formes innad i et allerede-eksisterende samfunn og bli helt selvstendig fra dette, ennå ikke har blitt demonstrert

(2021, s. 150). På denne måten mener Secchi og Herath (2021) at begrepet er innholdsløst og brukes inkonsekvent (2021, s. 150).

Også Petersen (2022) framhever hvordan mangelen på en klar definisjon av begrepet parallellsamfunn gjør bruken forvirrende og motsetningsfull (2022, s. 55). I sin kvalitative studie av det han kaller «parallellsamfundseffekten», intervjuer han minoritetsungdommer om deres språklige konseptualisering av æresrelaterte konflikter. Petersen trekker tydelige linjer fra hvordan hans informanter bruker begrepet, til hvordan danske politikere gjør det. Til tross for en utbredt bruk av begrepet, er det stor variasjon i hvordan det brukes, både i politiske dokumenter og blant den danske (minoritets)befolkningen, ifølge Petersen. Petersen beskriver på dette grunnlaget begrepet «parallellsamfunn» som et tomt begrep uten konkret betydning:

et innholdsløst begreb, som netop på baggrund heraf kan antage meget forskellige betydninger, mens det antages at være konsistent. Tomme signifiers er paradoksale, eftersom de giver mening i de enkelte kontekster, hvori de anvendes, men de har ingen stabil betydning på tvær saf disse kontekster, eftersom de igen og igen tillægges nye betydninger. Det første gør dem anvendelige for informanter, der ønsker at kommunikere, mens sidsnævnte gør dem uanvendelige som analytiske begreper (Petersen, 2022, s. 55).

Petersen skriver at til tross for dansk regjeringsskifte i 2019 (til Sosialdemokratiet) ble gettolovgivningen verken fjernet eller endret. Kritikere, både nasjonalt og internasjonalt, har stadig fordømt loven som et brudd på grunnleggende rettigheter og som diskriminerende mot etniske og religiøse minoriteter (Petersen, 2022). Dette inkluderer eksempelvis danske partier som stemte mot loven og fortsatt ikke støtter den (Petersen, 2022), en rekke rettssaker i Danmark knyttet til lovligheten av de allmenne boligselskaperes oppsigelse av leiekontrakter, tvangsflyttinger, fysisk nedrivning av boliger og bruk av etnisk opprinnelse og sosioøkonomiske forhold som grunnlag for negativ forskjellsbehandling (Tarp, 2021), samt EU-domstolens generaladvokat (Capeta, 2025). Basert på dette skriver Fallov og Birk (2022) at de danske «getto»-politikken må analyseres gjennom to kritiske perspektiver. På den ene siden er det nødvendig å forstå listen over parallellsamfunnsområder som en empirisk feilaktig kategori og et tilfelle av diskriminering og undertrykkelse som spesielt rammer etniske minoriteter, ifølge Fallov og Birk. På den andre siden bør listen og den politiske diskursen påvirke hvordan man forstår og gjennomfører intervensjoner.

I en analyse av det politiske bildet i Danmark siden 1960-tallet viser Tireli (2021) hvordan den politiske diskursen siden 1980-tallet har konstruert tydelige skillelinjer mellom personer som anses som «danske» og «ikke-danske», i et forsøk på å håndtere det økende mangfoldet i Danmark. Han argumenterer for at parallellsamfunnsavtalen derfor må ses som en del av en årelang rekke av boligdiskriminerende tiltak i Danmark. Tireli viser til at indikatorene på parallellsamfunn som underbygger parallellsamfunnsavtalen ikke er vitenskapelige, men politiske (2021, s. 8). At en stor del dansker med minoritetsbakgrunn bor i allmenne boliger, og at de har et lavere utdanningsnivå enn landsgjennomsnittet, er et resultat av sosial og økonomisk ulikhet og ikke, slik politikerne

argumenter, et bevis på parallellsamfunn i Danmark (2021, s. 10), ifølge Tireli. Tireli skriver at de ulike gettopakkene som er blitt introdusert i Danmark siden 2004, er et uttrykk for

En integrationspolitikk der reelt ikke handler om sosial integrasjon i en sosiologisk forstand, men nærmere handler om at assimilere eller ligefrem stigmatisere de for etniske danskere fremmede befolkningsgrupper, som en repressiv strategi for håndtering af etnisk og kulturel mangfoldighed. En strategi som bidrager til udstødelse og netop risikerer at skabe de påståtte parallellsamfund og i samme moment tilsidesætter grundlæggende principper for ligebehandling og borgerrettigheder (Tireli, 2021, s. 10).

Begreper som parallellsamfunn og gettoer blir i den sammenheng politiske konstruksjoner med sosiale konsekvenser (2021, s. 10), ifølge Tireli. Tireli skriver videre at selv om regjeringen også inkluderer kategorier som arbeidsløshet og kriminalitet i kriteriene for parallellsamfunn, så handler boligpolitikken i Danmark egentlig om integrasjonspolitik, derav fokuset på de ikke-vestlige beboerne (2021, s. 14). Den politiske diskursen gir et negativt bilde av de allmenne boligene, som deretter brukes for å legitimere (tvangs)tiltak og diskriminerende praksiser (2021, s. 15).

Den danske «Parallellsamfunnsavtalen» bør ifølge den danske forskningen vi har gjennomgått, sees i sammenheng med bredere politiske spenninger om mangfold og oppfatningen av at ulike verdenssyn kolliderer med vestlig liberalt demokrati. I Danmark har denne avtalen ført til konkrete endringer i bylandskapet, som forflytning av innbyggere, privatisering av offentlige boliger og, ifølge noen forskere, statlig ledet gentrifiering (Madsen et al., 2024; Sorensen et al., 2024). Vi gjennomgår disse tiltakene og evalueringen av dem i kapittel 6.

3.5 Oppsummering

Dette kapitlet kartlegger bruken av parallellsamfunnsbegrepet i skandinavisk forskning de siste femten årene. Innledningsvis drøfter vi ulike måter parallellsamfunn har blitt definert i forskningen, der de fleste av forskerne framhever egne økonomiske systemer og parallelle institusjoner som skole, helsevesen og rettsvesen, som kriterier for at noe skal kalles et parallellsamfunn. Vi viser også at det er uenighet i forskningen, blant annet om fenomenet krever geografisk konsentrasjon.

I Norge foreligger relativt få studier som benytter parallellsamfunnsbegrepet, og det er hovedsakelig snakk om oppdragsforskning bestilt av politiet og Justisdepartementet. Til tross for ulike innganger – intervjuer med tjenestemenn, medieanalyse og kunnskaps gjennomgang, og studier av religiøse miljøer – konkluderer tre rapporter med at det ikke eksisterer parallellsamfunn i Oslo eller andre norske byområder. Ingen av disse undersøker fenomenet empirisk.

I Sverige er det også hovedsakelig oppdragsforskning som dukker opp i søket vårt. I den svenske forskningen blir parallellsamfunn først og fremst knyttet til kriminelle nettverks makt i utsatte områder, mens parallellsamfunn som fenomen i

innvandrerbefolkningen er mindre framtrædende. I flere av rapportene som gjennomgås, trekkes det fram at parallellsamfunnsbegrepet fungerer som et politisk paraplybegrep for alt som oppleves som avvikende, og at man med dette begrepet risikerer å sammenblande kriminalitet, segregering og mislykket integrering.

Dansk forskning skiller seg fra norsk og svensk, delvis fordi parallellsamfunn i mange år har vært en integrert del av politisk retorikk og lovverk rettet mot utsatte boligområder i Danmark. Dette gjør at forskningen her er mer omfattende. Danske forskere har i stor grad gjennomført dokumentanalyser som kritiserer myndighetenes stempling av områder som parallellsamfunn og gettoer, og peker på hvordan begrepsbruken legitimerer tiltak med mål om fysisk og sosial omforming eller fjerning av disse områdene.

Samlet sett finnes det ikke et skandinavisk forskningsfelt med felles definisjoner av parallellsamfunn. De fleste studiene er enten bestilt av myndighetene eller er kritiske analyser av politisk begrepsbruk. Det er få bidrag som benytter forskningsdefinisjonene som finnes. I forskningen vi har gjennomgått, framstår parallellsamfunnsbegrepet i første rekke som et politisk og normativt begrep, som brukes til å beskrive komplekse sosiale fenomener, men som samtidig mangler presisjon og konsistens. Forskningen er gjennomgående kritisk til at dette begrepet brukes om skandinaviske forhold, og vi finner heller ingen eksempler på forskere som har undersøkt empirisk om parallellsamfunn finnes i Skandinavia. Forskningen gir altså ikke grunnlag for å si noe om parallellsamfunns utbredelse, verken i Norge, Sverige eller Danmark.

4 Utsatte områder

I forskningen om parallellsamfunn er det flere bidrag som viser til debatter om *utsatte områder*, eller som beskriver parallellsamfunn som et urbant fenomen som kan oppstå i bestemte deler av byer. Som vi så i forrige kapittel har også danske myndigheter en definisjon av parallellsamfunn som et utsatt område hvor innvandrerandelen er på over 50 prosent.

Et *utsatt område* er et område som kjennetegnes av høy konsentrasjon av et eller flere sosiale problemer. Som vi skal se i dette kapitlet, er det store forskjeller mellom de skandinaviske landene i hvilke sosiale problemer som vektlegges når et område defineres som utsatt, men eksempler på slike problemer er høy andel husholdninger med lav inntekt, høy andel kriminelle, høy andel arbeidsledige eller en kombinasjon av flere forhold. Inndelingen av utsatte områder er gjort av myndighetene.

I dette kapitlet tar vi for oss forskning på utsatte områder i Skandinavia. For å forstå kontekstene som forskningen opererer i, presenterer vi først hvordan myndighetene i de tre landene definerer utsatte områder. Deretter gjør vi rede for hva forskningen i de respektive land sier om slike områder, og til slutt diskuterer vi utfordringer og konsekvenser av å definere områder som utsatte.

4.1 Danske utsatte områder, parallellsamfunnsområder, omdannelsesområder og forebyggelsesområder

Som vi viste i kapittel 3, har danske myndigheter en definisjon av hva et parallellsamfunn er, som inngår i en kontekst som i skandinavisk sammenheng kan kalles politikk overfor utsatte områder eller områdebaserte innsatser. Parallellsamfunn inngår i Danmark i en gruppe med fire kategorier av utsatte områder. Alle fire er geografisk definerte allmenne boligområder⁷ med minst 1000 innbyggere og med sosiale utfordringer (Social- og Boligstyrelsen, 2024). Definisjonene av områdene er nedfelt i Almenboligloven (§61a og §61b).

1. Et **utsatt boligområde** i Danmark oppfyller minst to av følgende kriterier:

- Andelen beboere i alderen 18–64 år uten tilknytning til arbeid eller utdanning er mer enn 40 prosent, beregnet som gjennomsnitt over de siste to årene.
- Andelen beboere dømt for brudd på straffeloven, våpenloven eller lov om narkotiske stoffer utgjør minst tre ganger landsgjennomsnittet, beregnet som gjennomsnitt over de siste to årene.
- Andelen beboere i alderen 30–59 år som kun har fullført grunnskole er mer enn 60 prosent av den totale befolkningen i samme aldersgruppe.

⁷ Allmenne boligområder utgjør omtrent en femtedel av Danmarks boligmasse og består av ikke-kommersielle boligselskaper. De er ikke offentlig eid, men styres i stor grad av den allmenne boligsektoren. Kommunene har fordelingsrett på opptil 25 % av boligene. Se kapittel 5.

- Den gjennomsnittlige bruttoinntekten for skattepliktige personer i alderen 15–64 år i området (ekskludert studenter) er mindre enn 55 prosent av gjennomsnittlige bruttoinntekten for samme gruppe i regionen.

2. Et område defineres som **parallelsamfunnsområde** dersom det både oppfyller kravene for å være et utsatt boligområde og har en andel innvandrere og etterkommere fra ikke-vestlige land som overstiger 50 prosent.

3. Et **omdannelsesområde** er utsatte boligområder som de siste fem årene har oppfylt kriteriene for å defineres som et parallelsamfunnsområde.

4. Et **forebyggelsesområde** er et allment boligområde med minst 1000 beboere og hvor andelen innvandrere og etterkommere fra ikke-vestlige land overstiger 30 prosent, og som oppfyller minst to av følgende kriterier:

- Andelen beboere i alderen 18–64 år uten tilknytning til arbeid eller utdanning er mer enn 30 prosent, beregnet som gjennomsnitt over de siste to årene.
- Andelen beboere dømt for brudd på straffeloven, våpenloven eller lov om narkotiske stoffer utgjør minst to ganger landsgjennomsnittet, beregnet som gjennomsnitt over de siste to årene.
- Andelen beboere i alderen 30–59 år som kun har fullført grunnskole er mer enn 60 prosent.
- Den gjennomsnittlige bruttoinntekten for skattepliktige personer i alderen 15–64 år i området (ekskludert studenter) utgjør mindre enn 65 prosent av den gjennomsnittlige bruttoinntekten for samme gruppe i regionen.

I henhold til den danske almenboligloven, offentliggjør Social- og boligministeriet 1. desember hvert år en liste over områder som er inkludert i hver av de fire kategoriene. I desember 2024 hadde Danmark 12 utsatte boligområder, 8 parallelsamfunnsområder, 7 omdannelsesområder og 63 forebyggelsesområder (Social- og Boligstyrelsen, 2024). Mens antall områder som defineres som utsatte boligområder, parallelsamfunnsområder og omdannelsesområder hadde blitt færre fra 2023 til 2024, hadde antallet områder som defineres som forebyggelsesområder, økt.

De danske områdelistene har eksistert siden 2010 og brukes aktivt som grunnlag for å sette inn tiltak (Bolig- og socialstyrelsen, 2025). Innsatsene varierer fra fysiske forandringer og reduksjon av allmenne boliger, skjerpede utleieregler, infrastrukturendringer og boligsosiale innsatser som ungdomsråd, foreldrenettverk, mødregrupper, idrettsaktiviteter og jobbveiledning (Indenrigs- og Boligministeriet, 2021).⁸

Det som skiller den danske kategoriseringen av utsatte områder fra de norske og svenske, er at innvandrerbakgrunn inngår som et eksplisitt kriterium. I tillegg til sosioøkonomiske indikatorer som arbeidsmarkedstilknytning, utdanningsnivå og inntekt, benyttes andelen innvandrere og etterkommere fra ikke-vestlige land som et avgjørende kriterium i definisjonen av parallelsamfunnsområde, omdannelsesområde og

⁸ For en gjennomgang av disse tiltakene, se kapittel 6.

forebyggelsesområde. Dette innebærer at et område ikke bare vurderes ut fra sosiale utfordringer, men også ut fra beboernes etniske bakgrunn.

Forskningen om utsatte områder i Danmark

Mye av den danske forskningslitteraturen som framkommer i vårt søk på utsatte områder, retter et kritisk blikk mot de offisielle definisjonene av utsatte områder og de årlige listene som publiseres. Jensen (2021) viser i sin dokumentanalyse av politiske dokumenter om by, bolig, innvandring og integrering i Danmark i årene 1995–2018 hvordan forståelsen over tid av hva som utgjør et sosialt boligområde, har utviklet seg fra å være basert på sosiale og strukturelle forhold, til å henge sammen med tilstedeværelsen av ikke-vestlige innvandrere og deres etterkommere.

I sin analyse av parallellsamfunnsavtalen og utsatte områder, beskriver Christensen (2020) hvordan definisjonene som brukes i dansk kontekst ikke er basert på forskning. Hun mener dette er det største problemet med de utsatte områdene (s. 23). Christensen beskriver hvordan konsentrasjonen av både sosiale og økonomiske problemer i de utsatte områdene er drevet av sosial ulikhet, og viser til tidligere forskning som har påpekt at det er den sosiale ulikheten, og ikke hvorvidt innbyggerne har innvandrerbakgrunn, som har størst negativ effekt på områdene (Musterd et al., 2012). Christensen skriver:

Social ulighed er et resultat af, at der er strukturelle, institutionelle og individuelle processer, som gør, at individer har forskellige muligheder for at deltage i samfundets forskellige arenaer som skole, uddannelse, beskæftigelse og demokratiske processer. Det resulterer i, at der er en skæv fordeling blandt individer i forhold til levevilkår og livschancer, og det giver en skæv fordeling af indkomst og muligheder for det gode liv (G. Christensen, 2020, s. 25).

Christensen skriver videre at den sosiale ulikheten gjenspeiles i dansk boligpolitikk, hvor valg av bolig er et resultat av sosioøkonomiske segregeringsprosesser (2020, s. 25). I en registerbasert analyse undersøker Christensen og Jakobsen (2022) forskjeller i risikofaktorer for kriminalitet blant unge i alderen 15–20 år, med fokus på om de bor i utsatte boligområder eller ikke. Studien viser at unge i utsatte boligområder har en betydelig høyere forekomst av politisiktelser. Denne forskjellen skyldes i stor grad en sammensetningseffekt, ifølge Christensen og Jakobsen. I de utsatte områdene er det en overrepresentasjon av unge med etnisk minoritetsbakgrunn og med foreldre som har lite utdanning, svak tilknytning til arbeidsmarkedet og lav inntekt. Det er altså ikke området i seg selv, men den sosiale og økonomiske sammensetningen av beboerne som forklarer den økte risikoen.

Foldgast et al. (2015) gjennomførte en landsdekkende spørreundersøkelse i allmenne boligområder, utsatte boligområder og på landsbasis med mål om å sammenligne naboskap i de ulike boligområdene i Danmark. Deltakerne ble spurt om deres vurdering, holdning og opplevelse av eget boligområde. Forskernes analyser viser at naboskap på landsbasis er bedre enn i allmenne og utsatte boligområder, samt at naboskap står svakest i de utsatte boligområdene. Forskerne måler naboskap gjennom 7 temaer og viser hvordan beboere i utsatte områder opplever en rekke utfordringer som gjør at de i

mindre grad er i stand til å etablere eller delta i sosiale aktiviteter i nabolaget (2015, s. 8). Foldgast og kollegaer viser at beboere i utsatte boligområder har lavere tilfredshet med sitt nabolag, mindre kontakt og lavere tillit til sine naboer og begrenset sosial kontakt utenfor boligområdet. Videre finner de at en større andel føler seg utrygge, og at de fysiske forholdene i områdene øker utryggheten. De konkluderer med at naboskapet er svakest i de utsatte områdene, og peker på at sosial kapital er avgjørende for trivsel, trygghet og integrering. De framhever også hvordan det å bo i et område som myndighetene har definert som utsatt, i seg selv skaper utrygghet og har negativ innflytelse på opplevelsen av eget boligområde.

Som beskrevet i kapittel 3.4, peker flere studier på at de danske kriteriene for å definere ulike typer utsatte områder har en stigmatiserende effekt. Flere forskere trekker fram at når et område inkluderes på en liste over utsatte områder, får det automatisk et negativt omdømme, ettersom selve kategoriseringen gir politiske signaler om at området er uønsket og bør begrenses eller fjernes (Gulis et al., 2022; Jensen, 2021b; Jepsen & Nielsen, 2018; Lundsteen, 2023; Sorensen et al., 2024; Stender, 2018).

4.2 Svenske utsatte områder, risikoområder og særlig utsatte områder

I Sverige er det *politiet* som annethvert år utarbeider en liste over utsatte områder (utsatta områden), som ledd i et regjeringsoppdrag (Polismyndigheten, 2023). Listen har eksistert siden 2015 og politiet beskriver utarbeidelsen av listene som en del av deres arbeid for å forhindre *kriminalitet*. Det svenske politiet definerer tre områdetyper: utsatte områder, risikoområder og særskilt utsatte områder.

1. Et **utsatt område** er et geografisk avgrenset område som kjennetegnes av lav sosio-økonomisk status hvor kriminelle aktører påvirker lokalsamfunnet. Denne innflytelsen er i større grad knyttet til det sosiale miljøet i området enn til en eksplisitt intensjon om å ta kontroll over eller styre lokalsamfunnet. Innflytelsen kan være direkte pressmidler som trusler og utpresning, eller indirekte gjennom

- voldshandlinger som utgjør en risiko for offentligheten
- åpenlyst salg av narkotika
- utagerende misnøye rettet mot samfunnet

Konsekvensen av de kriminelle aktørenes innflytelse er at beboere i området opplever utrygghet, noe som igjen fører til redusert vilje til å anmelde lovbrudd og medvirke i rettsprosesser. I disse områdene vurderer politiet situasjonen som alvorlig (Polismyndigheten, 2023).

2. Et **risikoområde** oppfyller samtlige kriterier for å defineres som et utsatt område, men oppfyller ikke kriteriene for å regnes som et *særskilt utsatt område*. Områder som havner på denne listen, er områder hvor politiet vurderer situasjonen som så alvorlig at det foreligger en stor risiko for at området vil defineres som særlig utsatt dersom ikke tiltak iverksettes (Polismyndigheten, 2023).

3. Et **særskilt utsatt område** defineres av en generell motvilje mot å delta i rettsprosesser. Det kan også forekomme systematiske trusler og vold rettet mot vitner, fornærmede og personer som anmelder lovbrudd. Situasjonen medfører at det er vanskelig, eller

bortimot umulig, for politiet å utføre sine oppdrag. I mange tilfeller har det skjedd en normalisering av forholdene, noe som innebærer at verken politiet eller beboerne reflekterer over alvorligheten i situasjonen. I et særlig utsatt område inngår dessuten i varierende grad

- parallelle samfunnsstrukturer⁹
- ekstremisme (som systematiske krenkelser av religionsfrihet eller sterk fundamentalistisk innflytelse som begrenser menneskers frihet og rettigheter)
- personer som reiser til konfliktområder for å delta i konflikt
- høy konsentrasjon av kriminelle aktører

På oppdrag fra regjeringen utarbeider politiet i Sverige løpende en nasjonal situasjonsbeskrivelse av utsatte områder. Per november 2023 hadde Sverige 27 utsatte områder, 15 risikoområder og 17 særskilt utsatte områder. Det totale antallet områder på listen har holdt seg relativt konstant siden 2019, fra 61 til 59 områder. Mens antallet utsatte områder og særskilt utsatte områder har sunket, har risikoområder økt med 1 i tidsperioden 2019–2023 (Polismyndigheten, 2023, s. 37).

I 2020 gjennomgikk den svenske riksrevisjonen arbeidet med å identifisere utsatte områder, og konkluderer med at politiets tilnærming "ikke er fullt ut hensiktsmessig" (Riksrevisjonen, 2020). Metodikken får særlig kritikk for å delvis bygge på subjektive vurderinger av områdenes utfordringer. Det er opp til hvert enkelt politiområde å vurdere karakteren til et område, noe som kan føre til både under- og overvurderinger – avhengig av den enkelte tjenestepersons kunnskap og vurdering. Riksrevisjonen påpekte også at listen over utsatte områder kan lede til videre stigmatisering av områdene.

Politiets liste over utsatte områder baseres også på en levekårsindeks (livsvillkorsindeksen). Denne har politiet i Sverige utviklet sammen med forskere ved universitetet i Malmø og Lund, for å identifisere og beskrive ulike bomiljøer med ulike levekår (Delegationen mot segregation, 2022). Indeksen ble utviklet i 2020, altså i etterkant av riksrevisjonens kritikk. Indeksen er inndelt i tre sosioøkonomiske grupper som til sammen har åtte ulike indikatorer:

1. økonomisk marginalisering (indikator: sysselsettingsfrekvens, inntekt og utdanningsnivå [kun utdanning under videregående nivå])
2. segregasjon (indikator: andelen av befolkningen med utenlandsk bakgrunn)
3. sårbare familie-/boforhold (indikator: trangboddhet, enslige med barn, barnegrupper 0–15 år, ungdomsgrupper 16–19 år)

Indeksen skal støtte politiet i å identifisere sosialt sårbare områder der kriminelle kan få eller har fått fotfeste ((Delegationen mot segregation, 2022). Levekårsindeksen visualiserer på et kart hvor Sverige er delt inn i et rutenett hvor hvert rutenett er 250 x 250 meter, og hvor det beregnes et gjennomsnitt for å gi en samlet indeks per område.

⁹ Parallele samfunnsstrukturer har ingen vedtatt definisjon i Sverige, men Brotsforebyggende Rådet (BRÅ) beskriver at begrepet vanligvis brukes for å beskrive relasjoner mellom minoritetsgruppers tradisjoner eller sosiale strukturer og majoritetssamfunnets regler og institusjoner. I svensk kontekst er begrepet i hovedsak forbundet med kriminelle nettverk i sosialt usatte områder og kriminalitet som underbygges av sosiale strukturer i visse minoritetsgrupper (Brottsforebyggande rådet, 2022, s. 15).

Utover politiets definisjoner av utsatte områder finnes det også andre myndigheter som har hatt oppdrag knyttet til utsatte områder. Eksempelvis har det siden 2020 eksistert en riksdekkende inndeling av landet i områdetyper for analyseformål og oppfølging av sosioøkonomisk segregasjon. Listen over de regionale statistikkområdene (RegSO) er utviklet av SCB og Delegationen mot segregation (Delmos) på oppdrag fra regjeringen og består av totalt 3363 områder. Områdene klassifiseres etter en sosioøkonomisk indeks bestående av 5 områdetyper:

- områdetype 1: områder med store sosioøkonomiske utfordringer
- områdetype 2: områder med sosioøkonomiske utfordringer
- områdetype 3: sosioøkonomisk blandede områder
- områdetype 4: områder med gode sosioøkonomiske forutsetninger
- områdetype 5: områder med veldig gode sosioøkonomiske forutsetninger

Områdetypene bygger på tre indikatorer:

1. andel personer med utdanning under videregående nivå (blant personer 20–64 år)
2. andel personer med lav økonomisk levestandard (hele befolkningen)
3. andel personer som har mottatt økonomisk bistand i minst 10 måneder og/eller ha vært arbeidsledige i mer enn seks måneder

Områder med sosioøkonomiske utfordringer (områdetype 1 og 2) kjennetegnes ved at beboerne i større grad har lav utdanning, lav økonomisk levestandard, samt får økonomisk bistand og/eller er arbeidsløse lenger enn seks måneder, sammenlignet med gjennomsnittet i landet (Delegationen mot segregation, 2022, s. 7).

Både områdetypene og politiets liste tar utgangspunkt i sosioøkonomiske forutsetninger, men de utgjør to ulike inndelinger av områder i Sverige med ulike bruksområder (Delegationen mot segregation, 2022). Mens områdetypene er utviklet med mål om en nasjonal og vedtatt definisjon av områder med sosioøkonomiske utfordringer, er politiets liste et verktøy for å fortløpende kunne gjøre analyser og prioritere tiltak og ressurser.

I 2025 har SCB, den svenske statistikkmyndigheten, også laget et digitalt utenforskapskart, hvor alle borgere kan gå inn og se utenforskapsnivået i ulike områder i Sverige. I dette kartet kan man skille mellom ulike sosiale problemer: andel sosialhjelpsmottakere, anmeldt kriminalitet, lav valgdeltakelse, svak forankring i arbeidsmarkedet, svake skoleresultater og trangboddhet, og se hvordan disse sosiale problemene fordeler seg geografisk i Sverige. Det er for tidlig å si hvordan dette verktøyet tas i bruk, men SCB ønsker at kartet skal være en støtte for tiltaksplanlegging (SCB, 2025).

Forskningen om utsatte områder i Sverige

Svensk forskning kritiserer hvordan listene over utsatte områder har blitt utformet og brukt. Selv om politiets liste primært er ment som et verktøy for ressursprioritering i politiet, viser Salonen (2023) at den også brukes av andre aktører – blant annet i byplanlegging og utviklingstiltak. Salonen mener at det at listen har fått en bredere funksjon enn opprinnelig tiltenkt, gjør at den har blitt en allment akseptert beskrivelse av hva som er Sveriges mest utsatte områder. Han advarer om at dette kan gi et for snevert bilde av

utsatthet, og at områder som ikke inkluderes på listen, risikerer å bli oversett i politikktutforming.

Gerell et al. (2022) har undersøkt hvilke kjennetegn som har størst betydning for om et område klassifiseres som utsatt av svensk politi. Studien benytter registerdata og inkluderer data om arbeidsledighet, alderssammensetning, husholdningsstruktur, innvandrerbakgrunn og politirapportert kriminalitet. I studien deles Sverige inn i et rutenett som ligner politiets indeks, på 250 x 250 meter. Ved bruk av mixed-effects modellering søker de å identifisere mønstre og forskjeller mellom kommuner. Av totalt 116 660 ruter i Sverige, klassifiseres 1678 som utsatte områder i politiets liste. I forskernes modellering ble 39,8 % av disse klassifisert annerledes enn politiets vurdering. Dette mener de henger sammen med at politiets subjektive vurdering av om et område er utsatt, veier tyngre enn forskningsbaserte kriterier. Områdene tegnes for hånd av politiet, og samsvarer ikke nødvendigvis med etablerte administrative eller statistiske inndelinger – som bydel, postnummer eller kommuner. Forskerne finner at den sterkeste prediktoren for at et område (rute) klassifiseres som utsatt av politiet, er andelen innbyggere født i utlandet og andelen med foreldre som er født i utlandet. Gerell et al. (2022) beskriver det som overraskende at den statistiske sammenhengen mellom utsatthet på politiets liste og høy arbeidsledighet, er relativt svak. I tillegg viser analysen at sykkeltyveri og angrep på offentlig tjenestepersoner er mer utbredt i områder som *ikke* klassifiseres som utsatte av politiet.

Stjernberg et al. (2025) argumenterer for at heller enn å benytte politiets liste for utsatte områder, bør myndighetene legge mer vekt på et annet svensk måleinstrument: segregeringsbarometeret. Segregeringsbarometeret er verktøy for å overvåke og analysere segregeringstrender i Sverige på ulike geografiske nivåer. Den bygger på data fra Statistikmyndigheten (SCB) som belyser sosioøkonomisk boligsegregering og utvikling over tid, fordelt på seks hovedområder: sosioøkonomi, bolig og tjenester, arbeidsmarked, utdanning, demokrati og helse. Barometeret inkluderer også en ulikhetsindeks og muliggjør analyser på flere geografiske nivåer. Stjernberg (et al., 2025) argumenter for at segregeringsbarometeret er bedre egnet til å følge med på segregering enn politiets liste fordi det gir et mer detaljert og nyansert bilde av sosioøkonomiske forhold, da det bygger på omfattende og harmoniserte data fra Statistisk sentralbyrå, og inkluderer mange ulike indikatorer som kan vises i kart og grafer. Verktøyet er åpent tilgjengelig og tilpasset både nasjonale og lokale behov, noe som gjør det nyttig for planlegging og politikktutforming, ifølge Stjernberg.

Roelofs & Salonen (2019) har gjort en litteraturgjennomgang av svenske studier på områdeutvikling og -satsinger i 2000–2019. De finner at det brukes ulike seleksjonskriterier for å identifisere områder som trenger tiltak, som lav sysselsetting eller høy kriminalitet. Ett eksempel er statlig støtte til kommuner med byområder som har over 4000 innbyggere, dersom de oppfyller tre kriterier: sysselsettingsgrad under 52 %, langvarig sosialhjelp over 4,8 % og lav andel med rett til videregående utdanning (under 70 %). Kriteriene illustrerer hvordan det brukes ulike indikatorer for å identifisere områder som utsatte, noe som gjør dem kvalifiserte for målrettede tiltak.

Selv om det råder en viss enighet om behovet for forbedringer i utsatte områder, preges det politiske landskapet av ulike oppfatninger om både årsakene til utfordringene og hvilke tiltak som bør prioriteres. Venstresiden, høyresiden og populistiske partier har ulike forståelser av de underliggende problemene, noe som resulterer i ulike syn på hvilke tiltak som haster mest, ifølge Roelofs og Salonen.

Grönqvist og kollegaer (2023) har sammenlignet sosioøkonomiske og demografiske indikatorer og ulike mål på lokal *kriminalitet* for å beskrive hvordan utsatthet er fordelt mellom ulike områder, og hvordan utviklingen har sett ut det siste tiåret. De finner at den sosioøkonomiske utsattheten i svenske boligområder har vært stabil over det siste tiåret, med store og vedvarende forskjeller mellom utsatte og øvrige områder. Selv om mediebildet ofte antyder en forverring, finner forskerne ingen tydelige negative trender i de indikatorene de har studert. Når det gjelder kriminalitet, er bildet mer sammensatt: Utsatte områder har færre anmeldte lovbrudd per innbygger, men høyere grad av selvrapportert utsatthet og utrygghet, noe Grönqvist argumenterer for kan skyldes lav tillit til myndighetene.

4.3 Utsatte og prioriterte områder i Norge

Vårt søk på begrepet *utsatt område* gir relativt få treff i Norge, sammenlignet med Sverige og Danmark. Det henger sammen med at norske myndigheter ikke offentliggjør årlige lister over slike områder, slik som våre naboland gjør.

Gjennom myndighetenes områdesatsinger er det likevel mulig å utlede en forståelse av hvordan begrepet utsatte områder brukes av norske myndigheter. Per 2025 finnes det 14 pågående områdesatsinger i byer som Oslo, Drammen, Bergen, Stavanger, Trondheim, Fredrikstad, Kristiansand, Sarpsborg, Skien, Gjøvik, Halden, Indre Østfold, Larvik og Tromsø. Hovedbegrunnelsen for at det settes inn en områdesatsing i Norge, er å forbedre levekår i de aktuelle områdene (Schwabe et al., 2025). Vi gjennomgår områdesatsinger som tiltak i kapittel 6.

Politiet i Norge har heller ikke egne lister over utsatte områder slik som i Sverige, men i 2024 publiserte Oslo politidistrikt en områdeanalyse hvor de definerte *prioriterte områder* i Oslo og omegn (Oslo politidistrikt, 2024). Basert på intensjonen om innsats i prioriterte områder (IPI) skal Oslo politidistrikt « redusere opplevd utrygghet gjennom kortsiktige og langsiktige tiltak i de prioriterte områdene. Tiltakene skal være kunnskapsbaserte og innsatsen samordnet » (Oslo politidistrikt, 2024, s. 3). Et prioritert område er definert som et nabolag som sammenlignet med nærliggende områder over tid har

- større omfang av utrygghetsskapende kriminalitet og uønskede hendelser i det offentlige rom¹⁰
- større grad av utrygghet blant de som bor og ferdes der
- lav tillit til politiet

Basert på analyser av delbydeler, lokalområder og levekårssoner i Oslo politidistrikt, er det identifisert flere prioriterte områder. Per april 2024 ligger flertallet av disse øst i Oslo

¹⁰ Bygger på registerdata over antatt utrygghetsskapende kriminalitet som eksempelvis blottning, bæring av kniv på offentlig sted, drikking på offentlig sted, tvang/trusler, slagsmål.

(Bjørndal, Furuset, Mortensrud/Bjørnerud, Veitvet), men også vestlige områder (Asker sentrum, Majorstuen, Sandvika sentrum) og sentrumsområder (Grønland og Tøyen) er inkludert.

Allvin og Söderholm (2023) viser at også tidligere har Oslo politidistrikt hatt ulike definisjoner i omløp, men disse har i liten grad vært samkjørte. Ifølge Stjernberg og kollegaer (2025) har også flere norske kommuner, med mål om mer sosialt inkluderende byer og nabolag, utviklet egne systemer for å følge med på lokale forskjeller og levekår basert på data fra Statistisk sentralbyrå (SSB), Folkehelseinstituttet (FHI) og Ungdata (Stjernberg et al., 2025).

Begrepet utsatte områder brukes av ulike offentlige aktører i Norge, men ikke alltid med en definisjon. IMDi (2025) har for eksempel en tilskuddsordning hvor målet «er å forebygge kriminalitet og rekruttering til kriminelle miljøer i utsatte områder», men de definerer ikke utsatte områder i informasjonen om tilskuddsordningen. I sin informasjon om områdesatsingene bruker og definerer Oslo kommune utsatte områder slik:

Et utsatt område kjennetegnes av en høyere konsentrasjon av levekårsutfordringer sammenlignet med andre områder i samme kommune. Disse utfordringene kan inkludere voksne uten arbeid eller med lavt utdanningsnivå, barn som vokser opp i lavinntektsfamilier, ungdom som ikke fullfører videregående opplæring, eller familier med kort botid i Norge (Oslo kommune, 2018).

Forskning på utsatte områder i Norge

Det er også lite forskning på utsatte områder i Norge. Som konsekvens, og for å finne ut hvordan levekårsutsatthet er fordelt geografisk i Norge innhentet By- og levekårsutvalget data fra SSB og gjennomførte to analyser av geografisk konsentrasjon av levekårsutfordringer i norske byer og omegnskommuner (NOU 2020: 16; Aarland, 2020; Aarland & Brattbakk, 2020). Utvalget påpeker at det ikke finnes en omforent definisjon av levekårsutsatte områder, men at indikatorer knyttet til sysselsetting og utdanning ofte benyttes i kartleggingen av utsatte områder. I den første fasen av analysen tok utvalget utgangspunkt i fem indikatorer for sosioøkonomiske levekår:

1. andel barn i lavinntektsfamilier (definert som familier med inntekt under 60 % av medianinntekten, EU60)
2. andel 20–29-åringer utenfor arbeid og utdanning
3. andel 30–59-åringer utenfor arbeid og utdanning
4. andel 21–29-åringer som ikke har fullført videregående opplæring
5. andel 30–59-åringer med lav eller ingen utdanning

Analysen baserte seg på data fra SSB for 26 kommuner, inkludert de største byene (unntatt Tromsø) og et utvalg kommuner med over 30 000 innbyggere¹¹. Kartleggingen viser stor variasjon i graden av opphopning av levekårsutfordringer i norske byer. Indikatorene viser ulike mønstre i byene, og at mange av byene har områder med

¹¹ Fredrikstad, Lørenskog, Skedsmo, Ullensaker, Oslo, Drammen, Kristiansand, Sandnes, Stavanger, Bergen, Trondheim, Moss, Sarpsborg, Bærum, Asker, Hamar, Tønsberg, Sandefjord, Larvik, Porsgrunn, Skien, Arendal, Haugesund, Karmøy, Ålesund, Bodø.

opphopninger av levekårsutfordringer. De finner samtidig at Oslo skiller seg ut med flere områder med høy andel barn i lavinntektsfamilier. De siste ti årene har det vært en tendens til at flere av områdene med høyest andel unge utenfor arbeid og utdanning befinner seg i mellomstore byer på Østlandet (NOU, 2020: 16, s. 48).

Utvalget har også undersøkt hvordan levekårsutfordringer i storbyene sammenfaller med bosettingsmønstre for personer med innvandrerbakgrunn (NOU, 2020: 16, s. 38). I Oslo er det særlig høy grad av overlapp mellom levekårsutfordringer og andelen med ikke-vestlig bakgrunn blant personer i alderen 30–59 år med lav eller ingen utdanning (Aarland 2020).

Lund (2024) dokumenterer erfaringer fra områdesatsinger i Oslo hvor levekårsutfordringer har vært det viktigste utvelgelseskriteriet. I tillegg til statistiske data ble lokal kunnskap brukt for å fange opp utfordringer som ikke nødvendigvis reflekteres i tallene, som dårlig vedlikeholdte uteområder, trafikkbarrierer og mangel på møteplasser (Lund 2014). Et eksempel er en bydel som først ble utelatt fra satsingen grunnet gode gjennomsnittsverdier, fordi dataene ble påvirket av nærliggende småhusområder med høye levekår, som maskerte de faktiske utfordringene i kjernen av området. Bruk av lokal områdekunnskap førte til en justering av geografiske avgrensninger slik at området likevel ble inkludert (Lund, 2014). Stjernberg et al. (2025) understreker at levekårsstatistikk fungerer som en tidlig varsler, men må suppleres med lokal kunnskap og kartlegging.

Hva skjer når svenske og danske indikatorer brukes på Norge?

Forskjellene i hvordan utsatte områder forstås og defineres i de tre skandinaviske landene kommer tydelig fram i en artikkel av Allvin et al. (2024). Ved å bruke kriteriene for utsatte områder fra Danmark og Sverige på norske registerdata, viser forskerne hva å innføre enten danske eller svenske kriterier ville innebære for Norge, og sier også noe om hvordan utsatthet er fordelt på tvers av de tre landene.

Når forskerne legger de danske kriteriene på norske forhold, finner de at 17 000 personer i Norge bor i det som i Danmark ville blitt klassifisert som et utsatt område. Til sammenligning bor 32 000 personer i slike områder i Danmark.¹² 8 472 personer i Norge bor i det som i Danmark ville blitt klassifisert som parallellsamfunn, hvorav 4 061 personer er i tre områder av Oslo. Når forskerne legger de *svenske* kriteriene på norske forhold identifiseres 23 676 personer i Norge som bosatt i utsatte områder, hvor 6 656 personer bor i fem slike områder i Oslo. Til sammenligning bor rundt 400 000 personer i Sverige i slike områder. Det er altså større utsatthet i Danmark enn i Norge, og betydelig større utsatthet i Sverige.

Mange av de samme personene og områdene omfattes av både de danske og svenske definisjonene. For eksempel ligger utsatte områder i Oslo hovedsakelig nordøst og sørøst i byen, både etter svenske og danske kriterier. To av de tre områdene som identifiseres som parallellsamfunn i Oslo etter den danske tilnærmingen, ville også vært definert som utsatte etter den svenske.

¹² Danmarks totale innbyggertall er på rundt 6 millioner, mot Norges 5,6 millioner.

Allvin og kollegaene viser at sosioøkonomisk og etnisk segregering er sterkt knyttet sammen i Oslo. I områdene som klassifiseres som utsatte etter både danske og svenske indikatorer, har innbyggerne ofte lav utdanning, lav sysselsetting og lav inntekt. I de samme områdene er det høy andel innbyggere med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn. På bakgrunn av dette diskuterer Allvin og kollegaene om etnisitet er en god indikator på utsatthet. De mener at for Oslos del er det så stort overlapp geografisk at det kunne vært tilfelle, men at faren med å lage systemer for å kategorisere områder som utsatte etter etnisitet, er at man står i fare for å overse de områdene som har utsatte innbyggere uten innvandrerbakgrunn.

Forfatterne viser videre at kriminalitet varierer over tid i de utsatte områdene i Oslo. Kriminalitet er derfor en ustabil indikator på sårbarhet ifølge Allvin et al. (2024). Hvis man er opptatt av å følge med på kriminalitet i Oslo, mener forfatterne at verken den danske eller svenske modellen er gode nok til å fange opp hvordan det kan være et geografisk betinget fenomen.

Allvin og kollegaene viser også hvor viktig det er å kjenne indikatorsettet eller data-grunnlaget godt når man skal lage utsatte områder. I Allvins modell behandles personer som mangler data for utdanningsnivå, som i Norge gjelder svært mange innvandrere, som personer med lavt utdanningsnivå. Forfatterne påpeker at dersom de heller hadde ekskludert disse fra analysene, ville funnene deres vært at det ikke fantes parallellsamfunn i Oslo, men tre utsatte områder, etter dansk definisjon. Antallet utsatte områder etter svensk definisjon ville også blitt betydelig redusert.

Allvin og kollegaene konkluderer med at det i Norge er betydelig færre utsatte områder enn i nabolandene.

4.4 Utsatt for hva?

I Skandinavia ser vi altså at ulike myndighetsaktører bidrar inn i definisjonene av hva som utgjør et utsatt område. Underliggende for definisjonene er tematikk som fra politisk hold defineres som utfordringer i landene. I dansk kontekst er dette i større grad koblet på integrering, mens det i svensk kontekst er tettere koblet på kriminalitet. Hvilke instanser som definerer et område som utsatt og hvilke utsatthetskriterier man bruker, er avgjørende for hva man finner og følger med på. At politiet lager lister over utsatte områder i Sverige, bidrar til at kriminalitetsrater vektas tungt. I Danmark er andelen beboere med innvandrerbakgrunn inkludert i kriteriene, mens det ikke er tilfelle i Sverige. Størrelsen på områdene varierer også. I Norge finnes det ingen offisielle lister over utsatte områder, men levekårsutfordringer blir vektlagt i norske områdesatsninger.

Å definere noen områder som utsatt etter noen satte kriterier kan være et nyttig verktøy for å følge med på utviklingen, og for å sette inn relevante tiltak. En mulig fordel med å definere områder som utsatte er at man kan sette inn tiltak bare der de trengs. Samtidig viser forskningen vi har gjennomgått, at det er viktig at kriteriene og begrunnelsene for utsatthet stemmer med de faktiske utfordringene i samfunnet, og at ikke ulike kriterier forveksles. Hvis man ikke tar hensyn til dette, kan man for eksempel risikere at tiltak for å bekjempe kriminalitet eller redusere skolefravall settes inn i de områdene hvor det bor flest innvandrere heller enn i områdene hvor kriminaliteten eller fravallsratene er størst.

Selv om hensikten er å sette inn tiltak i de områdene der behovet er størst, kan resultatet med andre ord bli det motsatte dersom man blander ulike kriterier sammen i én og samme definisjon.

4.5 Konsekvenser av å definere områder som utsatte

Fra myndighetenes side finnes det både fordeler og ulemper med å definere et område som utsatt, og å følge med på utviklingen i disse langs noen valgte indikatorer. Det norske by- og levekårsutvalget mener at det er «behov for mer systematisk kunnskap om hvilke områder som er levekårsutsatte, og hvilke utfordringer som preger ulike områder» (NOU 2020: 16, s. 173). De understreker at det også finnes behov for å vite mer om hvilke områder som står i fare for å bli utsatte. Denne kunnskapen, skriver de, vil både forenkle myndighetenes arbeid og retting av innsatser i områder hvor behovet er størst, og bistå i fordelingen av midler mellom områder. By- og levekårsutvalget anbefaler at det utvikles et nasjonalt system som følger med på situasjonen, hvor et fast indikatorsystem for utsatte områder utvikles basert på levekårsdata (NOU 2020: 16, s. 173). I denne sammenhengen ser de til indeksen for områdetyper som Delmos og SCB har utviklet i Sverige, som vi beskriver i kapittel 4.2, for inspirasjon. I norsk kontekst anbefaler By- og levekårsutvalget at man spesielt ser på faktorer som kriminalitet, fattigdom, arbeidsledighet og levekårsutfordringer.

På den annen side viser Bach og Schneidermann (2022) de negative sidene med å definere områder som utsatt. De skriver at nettopp det å definere slike områder har gjort danske myndigheter i stand til å gjøre unntak fra ordinær dansk politikk og sette inn svært inngripende tiltak. Dette resonnerer med et hovedargument hos den franske sosiologen Wacquant, som mange skandinaviske forskere som stiller seg kritisk til å definere områder som utsatte, bygger på. Wacquant beskriver blant annet hvordan det å definere et område som utsatt gjør at politiske aktører kan legitimere ekstreme innsatser som ikke ville vært gjennomførbare i andre områder. Dette er blant annet fordi områdene blir stigmatiserte. I det videre skal vi gjennomgå de forskningsbidragene fra søket vårt som omtaler nettopp territoriell stigma.

Territoriell stigmatisering

Mange bidrag i forskningen vi har gjennomgått, peker på at når myndighetene utpeker enkelte områder som utsatte, oppstår det en risiko for at betegnelsen kan medføre et stigma som forsterker de eksisterende utfordringene i områdene. Hvordan et sted omtales og oppfattes i offentligheten, har stor betydning for beboerne, og påvirker også hvem som er villige til å flytte dit (Bach & Schneidermann, 2022; Martiny-Bruun, 2024; Stender, 2018a). Forskning fra Norge, Sverige og Danmark viser at utsatte områder ofte forbindes med negative forestillinger om stedet, ikke bare skapt av media, men også av politiske tiltak og institusjonelle praksiser.

Fenomenet, som Wacquant (2008, 2022) betegner som territoriell stigmatisering, handler om hvordan bestemte geografiske områder tillegges sosialt belastende egenskaper, og hvordan dette påvirker både beboernes livsvilkår og samfunnets tilnærming til området. Wacquant bruker begrepet for å beskrive urban marginalisering der bostedsadresse i seg selv kan hindre individers fulle aksept i samfunnet. Flere skandinaviske studier bygger på Wacquants teoretiske rammeverk for å undersøke hvordan stedsstigma

former individuelle erfaringer og strukturelle intervensjoner. Særlig rettes oppmerksomheten mot hvordan unge mennesker navigerer og responderer på stigmatiseringen som følger med det å vokse opp i områder som omtales som «utsatte», «gettoer» eller «parallellsamfunn». Wacquant beskriver hvordan territoriell stigmatisering skaper en form for sosial vanære knyttet til stedet, og fungerer som et symbolsk bindeledd mellom ulikhet og marginalitet. Territoriell stigmatisering er dermed ikke bare et diskursivt fenomen, men en skadelig form for kollektiv representasjon festet til stedet.

Bach og Schneidermanns (2022) bruker en etnografisk tilnærming for å undersøke hvordan man kan løse «ungdomsproblemet» i Gellerup, et omdannelsesområde (tidligere såkalt «hard getto») i Danmark. Analysene viser hvordan bestemte områder framstilles som sosiale problemsoner, og hvordan beboere (særlig unge menn) demoniseres gjennom selektiv framheving av alder, klasse og etnisitet. Forskerne argumenterte for at det såkalte «ungdomsproblemet» i Gellerup ikke er objektivt definert, men konstruert gjennom politisk og institusjonell diskurs (2022a, s. 32). På denne måten, argumenterer de, ser politiske og institusjonelle aktører på sosiale og økonomiske problemer som moralske problemer, noe som får konsekvenser for utformingen av byrom, tiltak og hvem som anses å ha rett til å være en del av byens fellesskap (Bach & Schneidermann, 2022).

Hansen (2021) analyserer omdømmet til Nordvestkvarteret i København i Danmark og viser hvordan stigmaet knyttet til dette stedet har utviklet seg over tid. Gjennom analysen viser han hvordan Nordvestkvarteret omtales som en getto og et parallellsamfunn, og hvordan dette stigmaet produseres, styres, oppleves og håndteres av naboer, journalister, forskere, politikere, sosialarbeidere og kommersielle aktører. Hansen viser hvordan stigmaet som er festet til Nordvestkvarteret ikke er knyttet til iboende kjennetegn ved stedet i seg selv, men er formet av politiske, mediale og sosiale strukturer. Når områder, slik som Nordvestkvarteret, omtales som «gettoer» eller «parallellsamfunn», etableres forestillinger om isolerte samfunn preget av vold, kriminalitet, trygdesvindler og arbeidsløshet, særlig blant innvandrere, ifølge Hansen (2021, s. 25). Dette påvirker i sin tur beboerne og de bredere omgivelsene. Det territoriale stigmaet som følger av en politisk definisjon av et område som «getto» eller «parallellsamfunn» bidrar til å legitimere omfattende og inngripende tiltak, ifølge Hansen. Han mener at gettobegrepet i dansk politikk, som senere ble erstattet med parallellsamfunnsbegrepet, har blitt et samlebegrep for produksjon av kriminalitet, fattigdom/arbeidsløshet og innvandring/integrering (2021, s. 26).

Lignende funn kommer fram i andre studier, for eksempel av Stender og Mechlenborg (2022) som analyserer mediedekningen av åtte såkalte «harde gettoer» i Danmark, det som i dagens danske terminologi kalles omdannelsesområder. Stender og Mechlenborg viser hvordan måten mediene framstiller stedene som havner på listene over utsatte områder i Danmark, bidrar til å skille disse områdene fysisk og sosialt fra resten av samfunnet og forsterker stigmatiseringen (2022). På denne måten, beskriver de, bidrar gettolisten til at områdene defineres som bunnen av det danske bolighierarkiet, og ytterligere nedvurderes gjennom mediedekning. Tiltakene som settes inn i disse områdene kan, ifølge forskerne, bidra til økt stigmatisering framfor å forbedre områdenes omdømme (Stender & Mechlenborg, 2022).

Rosten (2017) undersøker hvordan unge menn på Furuset opplever det å vokse opp på et sted som andre betrakter som en getto, basert på feltarbeid og intervjuer. Hun følger Wacquants forståelse av ghetto som et område preget av offentlig stigma, sosioøkonomiske begrensninger og fysisk og institusjonell avgrensning fra offentligheten. Selv om Rosten understreker at Furuset ikke kan klassifiseres som en getto i forskningsmessig forstand, skriver hun at offentlighetens omtale av stedet påvirker selvforståelsen til guttene som vokser opp der, og hvilke strategier de anlegger når deres forståelse av området de vokser opp i, skiller seg merkbart fra offentlighetens gettodiskurs. Gjennom feltarbeid viser hun hvordan guttene håndterer stigmatiseringen ved å «leke getto», og bekreftelse, overdrive og «leke med» fordommene om «den farlige innvandrergettoen». Rosten argumenterer for at aggresjon og vold blant enkelte unge menn i området må forstås som uttrykk for manglende anerkjennelse fra storsamfunnet og at opplevelsen av å vokse opp på «feil» sted kan få avgjørende betydning i overgangen til voksenlivet, spesielt for unge menn. På denne måten framhever Rosten at kjønn spiller en vesentlig rolle i denne «gettoleken» (Rosten, 2017).

I et prosjekt om omdannelser av utsatte boligområder, analyserer Stender (2018b) både danske og internasjonale boligområder som har gjennomgått større endringer. I artikkelen analyserer hun effekten av å havne på regjeringens gettoliste og konkluderer med at selv om områdene gjennomgår fysiske endringer, er den stigmatiserende effekten av betegnelsen «getto» og «parallelsamfunn» så sterk at den ikke nødvendigvis endrer hvordan offentligheten oppfatter stedet.

Ekstrøm (2024) undersøker kjønnsbaserte praksiser blant unge som opplever og navigerer territoriell stigmatisering, og hvordan disse praksisene former stedsopplevelsen. Hun finner en kjønnsforskjell i hvordan unge opplever tilhørighet i bestemte områder, og dette henger sammen med hvordan slike steder ofte blir framstilt, for eksempel i media (Elsrud, 2008). Det gjelder særlig jenter, som ofte ikke føler tilhørighet til stigmatiserte områder, mens gutter i større grad gjør det, selv om de også møter motstand, for eksempel fra politiet.

Gaonkar (2024) bruker begrepet «affective evictions» for å beskrive hvordan utsatte boligområder og deres beboere framstilles som problematiske og fremmede. Gjennom analyser av tre politiske dokumenter (Mette Frederiksens åpningstale ved Folketingets åpning 6. oktober 2020, Tryghedspakken og Parallelsamfundsavtalen), viser Gaonkar hvordan politisk språk og tiltak bidrar til å ekskludere det hun kaller migrantiserte borgere fra det forestilte nasjonale fellesskapet. Med migrantiserte borgere sikter Gaonkar til personer med bakgrunn fra «ikke-vestlige land» som bor i sosialboliger, og som ofte omtales som fremmede eller problemer – til tross for at mange av dem er danske statsborgere. De blir dermed migrantisert, altså behandlet som om de står utenfor det nasjonale fellesskapet. Den affektive utkastelsen beskrives som en følelsesmessig ekskludering som skjer parallelt med faktiske, materielle utkastelser fra sosialboliger. Basert på postmigrantstudier, affekt-teori og postkolonial teori, argumenterer Gaonkar for at språk og politikk har skapt en følelse av at visse grupper ikke hører hjemme i Danmark. Hun argumenterer for at denne ekskluderingen er nært knyttet til en politisk og kulturell lengsel etter et homogent og «hvitt» Danmark – et fenomen hun kaller «white homesickness». Her framstilles migrasjon som en trussel mot trygghet og sosial samhörighet, og

som årsaken til tapet av et idealisert velferdssamfunn. Videre viser Gaonkar hvordan statsborgerskap ikke garanterer tilhørighet; gjennom *affektivt statsborgerskap* må minoriteter bevise sin lojalitet både juridisk og kulturelt. Dette skaper en betinget form for tilhørighet, der følelsene man uttrykker overfor nasjonen blir avgjørende for om man anses som «en del av Danmark». Gaonkar konkluderer med at for personer med minoritetsbakgrunn som bor i sosiale boligområder, innebærer det ikke bare trusselen om å bli følelsesmessig ekskludert fra det danske fellesskapet, det kan også bety en konkret risiko for å miste velferdsgoder. Med andre ord: Når staten stiller spørsmål ved om disse menneskene «hører hjemme» i Danmark, kan det føre til at de opplever å miste det sikkerhetsnettet som skal beskytte alle innbyggere (Gaonkar, 2024).

Territoriell stigmatisering beskriver altså hvordan bestemte boligområder tillegges negative sosiale egenskaper, noe som påvirker både beboernes livsvilkår og samfunnets tilnærming til disse stedene. Forskning fra Norge, Sverige og Danmark viser at slike stigma ofte forsterkes gjennom politisk språk, mediedekning og institusjonelle tiltak. Særlig unge menn opplever å bli demonisert, mens unge kvinner ofte føler seg ekskludert fra stigmatiserte områder. Stigmaet er ikke iboende ved stedet, men skapes og opprettholdes gjennom relasjonelle og strukturelle prosesser, og kan ha alvorlige konsekvenser for tilhørighet, selvforståelse og tilgang til velferdsgoder.

4.6 Oppsummering

I dette kapitlet har vi gjennomgått skandinavisk forskning på utsatte områder. Vi finner at det er forskjeller på hvordan danske og svenske myndigheter definerer et område som utsatt, og hvilke indikatorer eller kriterier de legger vekt på når de skal følge med på utsatthet. Arbeidsledighet, lav utdanning, andel straffedømte, lav inntekt og innvandrerbakgrunn er blant indikatorene i Danmark. I Sverige finnes det ulike indikatorsett, og det utarbeides lister over utsatte områder basert på indikatorer som sysselsettingsfrekvens, inntektsnivå, andel med kun grunnskoleutdanning, en sammensatt sårbar-familier-indikator og en segregeringsindeks som måler andel av befolkningen med utenlandsk bakgrunn. I tillegg den subjektive opplevelsen til svensk politi av kriminalitetsutsattheten i området en sentral del av utviklingen av listene. I Norge utarbeides det ikke lister over utsatte områder på samme måte som i Danmark og Sverige, men konsentrasjon av levekårsutfordringer er hovedbegrunnelsen for at myndighetene setter inn en områdesatsinger. En studie som bruker kriteriene for utsatte områder fra Danmark og Sverige på norske registerdata, finner både forskjeller mellom de to landenes mål, og at det i Norge er færre personer som bor i utsatte områder, uansett hvilken av målene man bruker.

Forskningen på utsatte områder viser hvordan listene i de to landene utarbeides, og spesielt den svenske forskningen er kritisk til at politiets subjektive oppfatning veier tungt. På den andre siden er den opptatt av konsekvensene det har for innbyggerne i et område, at området klassifiseres som utsatt og settes på en myndighetsliste. I relativt mange studier understrekes det at det å sette et område på en myndighetsliste over utsatte områder, kan bidra til å øke stigmatiseringen av områdene og de som bor der, og ytterligere forsterke problemene som allerede finnes der. Forskningen understreker også at det å føre opp et område på en slik liste kan være med på legitimere å sette inn svært inngripende tiltak som ellers ikke ville vært satt inn.

5 Hvordan kan forskningen på boligsegregering være nyttig?

I diskusjonene både av parallellsamfunn og av utsatte områder, er det ofte (men ikke alltid) et geografisk fokus. Mye av diskusjonen tar utgangspunkt i at personer som bor nær hverandre ofte har lignende kjennetegn, og i hvilke konsekvenser det kan ha når folk med like egenskaper også bor i samme område. Dette gjør at diskusjonene om parallellsamfunn og utsatte områder er beslektet med temaet segregering.

Parallellsamfunn og utsatte områder er i all hovedsak begreper som anvendes i offentlig mediedebatt og av politikere og myndigheter. Når begrepene brukes i forskningen, er det oftest med et kritisk perspektiv på begrepsbruk, definisjoner og politiske tiltak. Et beslektet fenomen som det derimot finnes en omfattende internasjonal forskningslitteratur knyttet til, og som også skandinaviske forskere er opptatt av, er boligsegregering.

I dette kapitlet presenterer vi noe av forskningen som er gjort på boligsegregering i Skandinavia, når denne kan sies å være relevant for de diskusjonene vi trekker fram i de foregående kapitlene. Segregering er et fenomen som ikke er overlappende med, men som kan være beslektet med, fenomener som parallellsamfunn og utsatte områder. Vi ser nærmere på omfanget av boligsegregering i Skandinavia, årsaker til boligsegregering og hvilke konsekvenser segregering kan ha. Formålet med å inkludere denne forskningslitteraturen er også implikasjonene dette kan ha for tiltak på feltet, som diskuteres i neste kapittel.

5.1 Hva er boligsegregering?

Boligsegregering handler om at befolkningsgrupper som er like, for eksempel etter inntekt eller etnisk bakgrunn, bor nær hverandre (Ljunggren & Andersen, 2017). Noen ganger skjer dette frivillig, fordi folk som er like hverandre, også har like ønsker om hvor og hvordan de vil bo. Andre ganger skjer det ufrivillig, som når innbyggere med lavest inntekter konsentreres i de områdene av en by hvor boligprisene er lavest eller hvor det finnes tilgjengelige kommunale boliger eller egnede leieboliger (NOU 2020: 16, 2020).

5.2 Omfanget av segregering i Skandinavia

Hvor omfattende segregeringen i Skandinavia er, kommer an på hvordan man måler og hva man sammenligner, men både den økonomiske og etniske segregeringen er betydelig lavere i Skandinavia enn for eksempel i USA (E. Andersson et al., 2018) og i en rekke asiatiske land (Haandrikman et al., 2023). Dette kan delvis tilskrives forskjeller i velferdsstatsregimer, ulik boligpolitikk og ulike systemer for inntektsfordeling.

Den skandinaviske forskningslitteraturen understreker at etnisk og økonomisk segregering delvis overlapper. I Sverige har både boligsegregeringen og forskjellene i sosioøkonomiske faktorer økt markant siden 1990-tallet, og denne økningen har også fått en tydelig etnisk profil, hvor mange utenlandsfødte er konsentrert i spesifikke nabolag (M. Andersson et al., 2024). Også i Norge har områder med store sosioøkonomiske utfordringer ofte en høy andel utenlandsfødte, og områder med lavinntektshusholdninger er

ofte også husholdninger med utenlandsk bakgrunn (Allvin et al., 2024). Mange flyktninger har lav utdanning, og mangler kvalifikasjoner og språkkompetanse som er etterspurt i det skandinaviske arbeidsmarkedet, noe som kan bidra til økonomisk ekskludering, som igjen gjør at de har begrensede muligheter til å bosette seg i områder med mer kostbare boliger (Sandberg, 2023). Eksisterende forskning viser også betydelig diskriminering mot innvandrere i bolig- og arbeidsmarkedene og at innvandrere oftere har mer usikre og ustabile jobber (Midtbøen & Quillian, 2021). Det kan i sin tur påvirke hvor de har mulighet til å bo, men også hvor de ønsker å bosette seg.

I forskningen er det en utfordring å sammenligne segregering på tvers av land, fordi det brukes ulike segregeringsmål. I prosjektet ResSegr¹³ ble denne utfordringen forsøkt overkommet ved at forskerne sammenlignet boligsegregering i fem land: Belgia, Danmark, Nederland, Sverige og Norge, og brukte de samme segregeringsmålene på tvers av landegrenser. De finner at graden av *etnisk* segregering er høyest i Sverige og lavest i Danmark. Når det gjelder økonomisk segregering, og når de bare sammenligner hovedstedene, finner de høyere konsentrasjon av velstand enn av fattigdom – altså at de rike oftere bor nær andre rike enn at fattige bor nær fattige. Og slik er det i størst grad i Oslo, sammenlignet med i de andre hovedstedene. Stockholm skiller seg ut med høy grad av sosioøkonomisk segregering når man sammenligner små boligenheter, mens Oslo skiller seg ut med høy grad av sosioøkonomisk segregering når man ser på større boligenheter. Litt forenklet kan man kanskje si at skillene i Oslo går mellom bydeler, mens skillene i Stockholm går mellom nabolag (Haandrikman et al., 2023; Rogne et al., 2020).

Rogne et al. (2020) har undersøkt den *etniske* segregeringen¹⁴ i Norge. Studien bygger videre på en komparativ analyse av boligsegregering i Belgia, Danmark, Nederland og Sverige (Andersson et al., 2018). De måler segregering ved hjelp av ulike geografiske skalaer, fra mikronivå; hvordan man ligner sine 200 nærmeste naboer, til større nabolag; de nærmeste 51 200 naboene. Rogne et al. finner at 95 prosent av befolkningen i Norge bor i områder der ikke-europeiske innvandrere utgjør mindre enn 20 prosent av befolkningen. Ikke-europeiske innvandrere bor altså mer spredt i Norge sammenlignet med i Belgia, Danmark, Nederland og Sverige, hvor innvandrere oftere bor samlet i visse områder. Norge har lav grad av etnisk segregering målt som å dele etnisk bakgrunn med de 200 nærmeste naboene. Forskerne finner samtidig at Norge har høyere konsentrasjon av innvandrere i de mest innvandrertrette områdene når man ser på større geografiske nivåer som nabolag definert som 51 200 nærmeste naboene, særlig i Oslo. Siden studien ser på hele landet og ikke bare urban segregering, argumenterer Rogne (et al., 2020) for at bosettingspolitikken for flyktninger og asylsøkere kan være en viktig forklaring på hvorfor Norge har en relativt jevn geografisk fordeling og lav konsentrasjon av ikke-europeiske innvandrere.

Haandrikman et al. (2023) har sammenlignet *økonomisk* segregering i Brussel, København, Amsterdam, Oslo og Stockholm. For Oslo finner de tydelige geografiske forskjeller mellom fattig og rik, med utbredt fattigdom i øst og utbredt velstand i vest. De finner

¹³ Residential segregation in five European countries

¹⁴ Målet de benytter, er andel ikke-europeiske innvandrere.

høyere grad av segregering av velstand, altså at rike bor nær rike, i Oslo enn i alle de andre hovedstedene i studien. Stor velstandskonsentrasjon sørvest og vest i Oslo, omtaler (Ljunggren, 2017) som «gyldne gettoer». Mønsteret hvor den mest segregerte gruppen er de som ligger på toppen av det økonomiske hierarkiet, gjenfinnes også i andre studier av ulikhet i Oslo (P. L. Andersen & Ljunggren, 2014; Sørvoll, 2020; Wessel, 2015)

Segregering over tid

Dersom man ser på segregeringsnivåer over tid, tegner det seg et litt annet bilde enn når man tar et øyeblikksbilde. By- og levekårsutvalget finner at i 2008–2018 har det vært en nedgang i andel byområder i Norge med høy andel innbyggere utenfor arbeid og utdanning. Samtidig vokser stadig flere barn i Norge opp i lavinntektsfamilier, og disse familiene er i økende grad geografisk konsentrert. Selv om barnefattigdom er en utfordring i flere norske byregioner, er situasjonen særlig alvorlig i Oslo, ifølge by- og levekårsutvalget (Brattbakk et al., 2021).

Malmberg og kollegaer (2018) undersøker hvordan veksten og endringen i Sveriges innvandrerbefolkning har påvirket sammensetningen av nabolag på ulike geografiske skalaer mellom 1990 og 2012. Ved hjelp av geokodede registerdata og en analyse basert på individualiserte nabolag (fra de 100 nærmeste naboene til de 409 600 nærmeste), analyserer de hele Sverige. De finner at veksten i migrantbefolkningen (migrant defineres som en person født utenfor Sverige), særlig blant ikke-europeiske migranter, har hatt størst innvirkning på større geografiske nivåer. Hovedfunnet i studien er at selv om det har oppstått flere nabolag med høy konsentrasjon av migranter, spesielt i storbyene, viser analysen av endringer i ulikhetsindeksen (dissimilarity index), at segregering har gått *ned* over tid. Dette skyldes at ikke-europeiske migranter ikke kun bor i allerede innvandretette områder, men nå i økende grad i alle nabolag, inkludert de som tidligere hadde lav migrantandel. Samtidig viser studien at segregering, målt som forskjeller i hvor konsentrert migrantbefolkningen er, har økt. De finner altså at mens fordelingen av innvandrere har blitt jevnere i Sverige som helhet, har forskjellene mellom nabolag blitt større.

Wimark (2018) har undersøkt studier som belyser utviklingen av etnisk boendesegregering i Sverige over tid. Utviklingen av etnisk boligsegregering har, ifølge studier Wimark har gjennomgått, økt i Sverige og storbyene gjennom 90-tallet. På 2000-tallet er bildet mer sammensatt: økningen gjelder når alle utenlandsfødte inkluderes, men har gått noe ned for grupper fra utenfor Europa. Wimark (2018) beskriver imidlertid at utviklingen av sosioøkonomisk boligsegregering er vanskeligere å vurdere, da få studier dekker lange tidsperioder. En tendens til økning kan ses, men Wimark (2018) finner ingen studier som dekker perioden 2006–2018.

5.3 Årsaker til boligsegregering

Forskningen viser at boligsegregering er et sammensatt fenomen, som kan knyttes til individuelle valg, strukturelle forhold og politiske beslutninger. Vi finner, basert på litteratursøket vårt, tre sentrale årsaker til segregering. For det første finner vi at befolkningens preferanser, i minoritet som majoritet, har betydning. Det er dokumentert at folk ofte ønsker å bo nær mennesker med lik bakgrunn og lik livssituasjon som dem selv. For det andre begrenser boligpriser hvor folk har råd til å bo. For det tredje påvirker bolig-

og bosettingspolitikk hvor ulike grupper plasseres, for eksempel gjennom kommunale boliger. Samlet gir disse faktorene innsikt i hvordan segregering oppstår og vedvarer i byer. Hvilken årsak som har sterkest forklaringskraft, er ifølge Andersen (2020) avhengig av konteksten. I det følgende utdyper vi de tre årsakene til segregering.

Folks preferanser og økonomiske ressurser

Sørvoll (2020) har oppsummert forskning som analyserer relasjonen mellom økonomisk ulikhet og segregering. Han finner at på individnivå kan det handle om at personer og familier med lignende preferanser bevisst eller ubevisst velger å bosette seg i samme områder (Andersen & Bakken, 2020). Studier av flyttemønstre i Oslo antyder at tendensen til at «like-søker-like», er sterk (Galster & Turner, 2019; Ljunggren, 2017). Det kan for eksempel handle om at individer føler behov for å beskytte seg mot sterk diskriminering i samfunnet, eller at de lettere kan få støtte og informasjon om samfunnet fra personer som er like dem selv (Wimark, 2018). Sørvoll viser til en studie av Galster og Turner (2017) som finner at både høystatus og lavstatus husholdninger – rangert etter disponibel inntekt – har mindre sannsynlighet for å flytte fra områder hvor deres egen gruppe utgjør en stor andel. Samtidig viser studien at personer i større grad flytter fra områder der beboersammensetningen skiller seg markant fra deres egen bakgrunn. Dette illustrerer hvordan boligsegregering i Oslo kan oppstå ved at folk aktivt velger å bosette seg blant dem som ligner dem selv – såkalte selvsorteringsmekanismer.

For å kunne realisere preferansene den enkelte har, må man imidlertid ha tilgang på økonomiske ressurser, i alle fall hvis man ønsker seg inn i et høykostområde. De som har mulighet til å velge, velger kanskje aktivt bostedsområde, mens personer med lav inntekt i praksis ikke har noe reelt valg, og derfor blir boende eller flytter til et område som ligner det de allerede bodde i. Valgfriheten på et boligmarked som det norske er bestemt av forholdet mellom egne økonomiske ressurser og boligprisene. De som er økonomisk velstående, bedriver dermed selvsegregering i større grad enn de mindre velstående, ifølge Ljunggren og Andersen (2015). Wimark (2018) kaller dette for majoritetsflukt, og beskriver at i Sverige trenger det ikke å handle om flukt fra spesifikke områder, men heller at majoritetsgruppen unngår å flytte inn i områder de oppfatter som dominert av minoriteter – såkalt *white avoidance* (Bråmås et al., 2006).

Boligpolitikk og boligpriser

Reguleringen av boligmarkedet og utformingen av velferdsordninger har stor betydning for hvordan segregering utvikler seg i byene. Tilgjengeligheten av boliger utenfor det ordinære leiemarkedet, kombinert med økonomiske støtteordninger, påvirker hvor folk har mulighet til å bosette seg (Ljunggren & Andersen, 2017; Wimark, 2018). Flere studier viser at økonomiske begrensninger er en viktig årsak til segregering i bestemte nabolag. Det er ikke nødvendigvis et sterkt ønske om å bo nær andre med samme bakgrunn, men heller økonomiske rammer som styrer bosettingen (Brattbakk et al., 2021).

Boligpolitikken i de tre skandinaviske landene er svært ulik, noe som har konsekvenser for segregeringen (Sandberg, 2023). Sørvoll (2020) gjør en sammenligning av boligmarkedene og boligpolitikken i en rekke europeiske land og viser at Norge skiller seg ut med sterk orientering mot privat eierskap, samt manglende prisregulering og tiltak som

startlånsordninger. Til sammenligning er det mer vanlig å leie bolig i Danmark og Sverige. Mens det i 2024 var 21,2 % som leide bolig i Norge, var tilsvarende tall fra Danmark og Sverige henholdsvis 39,1 % og 35,2 % (Eurostat, 2025). I tillegg har både Sverige og Danmark en viss grad av husregulering på leiemarkedet, og Danmark har prisregulering i borettslagssektoren (Aarland & Sørvoll, 2021).

I Norge er boligsosiale virkemidler i større grad enn i de to andre skandinaviske landene, behovsprøvd og målrettet mot vanskeligstilte (tabell 4.1). Også bostøtte og sosiale utleieboliger er mer begrenset, mens sosial boligbygging er et mer utbredt fenomen i Sverige og Danmark. I Norge utgjør sosiale leieboliger 4,3 prosent av boligmassen, mens tilsvarende tall for Sverige og Danmark er henholdsvis 18 og 21,2 prosent (Aarland & Sørvoll, 2021). I Norge er det ikke sosiale utleieboliger på lik linje som i Sverige og Danmark, her retter de kommunale utleieboligselskapene seg mot innbyggere generelt og ikke kun mot spesifikke grupper, for eksempel de med lav inntekt (Lind, 2017).

Tabell 4.1 Profilen på den sosialt tilrettelagte utleiesektoren (Aarland & Sørvoll, 2021 s. 14)

	Norge	Sverige	Danmark
størrelse	liten	stor	stor
behovsprøvd	sterk	nei	nei
husleiekontrakter	korte, tidsbestemte	tidsubestemte	tidsubestemte
husleie	markedsbaserte	regulert/forhandlet	kostnadsdekkende
administrasjon	forretningsmessig	forretningsmessig	begrenset profit

Selv om det er store forskjeller mellom boligpolitikken i Norge og Sverige, så er det kanskje Danmark og den allmenne boligsektoren som spesielt skiller seg ut. Den «almene boligsektoren» utgjør omtrent en-femtedel av Danmarks boligmasse og er verken offentlig eid eller kommersiell, men består av boligselskaper som i stor grad styres av den allmenne boligsektoren (Risager, 2023, s. 852), selv om studier viser at de i økende grad styres av selskapenes profesjonelle og markedsorienterte ledelser (A. V. Hansen & Langergaard, 2017; Larsen & Lund Hansen, 2015). På denne måten kan sektoren beskrives som å være plassert mellom staten og markedet, og har dermed vært skjermet for kommersialisering og gentrifisering sammenlignet med annen type sosial boligbygging (Risager, 2023). På samme måte som den kommunale boligsektoren i Sverige er de allmenne boligene rettet mot hele befolkningen i Danmark. Men til forskjell fra Sverige, er den allmenne boligsektoren en større del av det boligsosiale markedet. Kommunene har rett til å fordele opp til 25 prosent av boligene i den allmenne boligsektoren (R. Nielsen & Haagerup, 2017). Aarland og Sørvoll framhever hvordan dansk boligpolitikk, spesielt disse boligene, har blitt sentrale i integreringspolitikken og tiltakene som settes inn (2021).

I Oslo fungerer høye boligpriser som en barriere som begrenser enkelte grupper fra å bosette seg i visse områder, særlig på vestkanten. Mangelen på politiske virkemidler, som krav om rimelige utleieboliger i nye prosjekter, gjør det vanskelig å motvirke denne utviklingen (Nordahl, 2018; Sørvoll, 2020). Dette er ikke unikt for Norge. I Stockholm har forskning vist hvordan migrasjon, boligsegregering og arbeidsmarkedets segmentering virker sammen over tid og skaper en ny samfunnsstruktur, der lavinntektsgrupper – ofte unge, pensjonerte og/eller innvandrere – utgjør en voksende underklasse som bosetter

seg i bydeler i utkanten av Stockholm, mens en ny overklasse av høyt kvalifiserte profesjonelle samles i sentrale bydeler (Sandberg, 2023).

5.4 Ulike politiske strategier mot segregering

En rapport fra NIBR sammenligner de politiske strategiene mot segregering i de skandinaviske landene (Staver et al., 2019). Her undersøkes det hvordan de tre landene definerer segregering, hvordan strategier mot segregering er utformet, og hvilke tiltak som foreslås i de tre landene. Selv om kjernepunktene i problembeskrivelsen er den samme i de tre landene, som høy andel personer utenfor arbeid eller utdanning, høy andel med lav utdanning og lave gjennomsnittsinntekter, finnes det også enkelte forskjeller og ulike definisjoner. Forskjellene i definisjonene er kanskje spesielt viktige for hvordan segregering forstås, problematiseres og søkes å løses. Mens den danske innfallsvinkelen er individfokusert, sanksjonsbasert og preges av sterk statlig styring, er den svenske mer strukturorientert, rettighetsbasert og har en bred samfunnstilnærming. Den norske innfallsvinkelen kombinerer en individ- og strukturorientering og vektlegger lokal tilpasning og samarbeid, ifølge Staver og kollegaer. Staver et al. sammenligner de tre landenes kriterier og definisjoner slik (Staver et al., 2019, s. 30):

	Danmark	Sverige	Norge
Felles definisjonskriterier	Høy andel personer utenfor arbeid eller utdanning; høy andel med kun grunnskoleutdanning; høyt frafall i videregående skole; høy avhengighet av sosialhjelp; lave gjennomsnittsinntekter		
Unike definisjonskriterier	Beboere med ikke-vestlig bakgrunn	Dårlig helseutfall og overvekt	
	Krimstatistikk	Forekomst av bestemte typer kriminalitet	
Målgruppe	Innvandrere og etterkommere i definerte områder	I prinsippet alle beboere i angitte områder	Innvandrere (Integreringsstrategien); alle beboere (Grossdalsstrategien)
Sosial konstruksjon av målgruppen	Negativ	Bevisst forsøk på nøytralitet	Ganske nøytral
Bruk av forskning	Minimal bruk	Omfattende bruk	Omfattende bruk
Bruk av eksempler fra andre land	Behov for tiltak i Danmark før vi får problemer som i andre land	Visse aspekter ved svenske byerfaringer knyttet til kriminalitet er spesielt problematiske	Utfordringene i norske byområder er fortsatt mindre omfattende enn i andre land

Som vist i tabellen over og i rapporten fra NIBR i sin helhet, er det både likheter og forskjeller i hvordan de tre skandinaviske landene definerer og forklarer segregering. Mens Danmark bruker eksplisitte kriterier for å definere parallelsamfunn og omdannelsesområder (se kapittel 3) og inkluderer andelen ikke-vestlige innvandrere, er fokuset i Sverige og Norge på levekår, utdanning og sysselsetting. Etnisk sammensetning brukes ikke som kriterium i Sverige og Norge. Hvilke årsaker som fører til segregeringen forstås også ulikt. I dansk kontekst er det innvandring fra ikke-vestlige land og manglende krav til integrering som fremmes som en hovedgrunn, mens det i svensk kontekst vektlegges økende sosioøkonomisk ulikhet og strukturelle forhold (bolig, utdanning og arbeid). I

Norge er det boligmarkedets struktur og levekårsutfordringer som framheves. Forskjellene i hvilke årsaker som vektlegges gjenspeiles også i hvilke ambisjoner de tre landene har. Mens Danmark ønsker å fjerne alle «gettoer»/parallelsamfunn innen 2030, er fokuset i Sverige å redusere ulikhet og segregering. I Norge er målet økt tilhørighet og deltakelse, ifølge Staver og kollegaene (Staver et al. 2019).

5.5 Hva er problemet med segregerte byer?

Flere norske offentlige utredninger og forskningsarbeider fra de siste 45 årene har lagt vekt på de uheldige virkningene av boligsegregering i levekårsutsatte områder. By- og levekårsutvalget (Brattbakk et al., 2021) framhever at når stedet en bor og menneskene som bor der, ikke opplever å bli hørt eller prioritert av myndighetene, kan det utvikle seg en motstand som kommer til uttrykk som avmakt, tilbaketrekning og mistillit. De henviser til det forskeren Rodriguez-Pose (2018) kaller «The revenge of the places that don't matter», altså at selv om misnøyen er berettiget, kan den bidra til splittelse i samfunnet og en forsterket opplevelse av utenforskap.

Ifølge flere forskere (P. L. Andersen & Bakken, 2020; Brattbakk & Wessel, 2017) framstår nabolaget implisitt og eksplisitt som et sosialt felt der dårlige levekår, for eksempel svake skoleprestasjoner, kriminalitet, rusproblemer og sykdom, forsterkes. I kontrast til utviklingen mot økt segregering, framheves ofte betydningen av sosial og etnisk blanding som et virkemiddel for å fremme toleranse, samhandling og utjevning av livssjanser (Brattbakk & Wessel, 2017). Selv om forskningslitteraturen om nabolageffekter i Oslo er relativt begrenset, indikerer de registerbaserte studiene som finnes, at egenskaper ved ulike nabolag påvirker livssjanser – ikke minst for barn og unge (Brattbakk & Wessel, 2017). Dette antyder at bosted ikke bare reflekterer eksisterende ulikhet, men også kan bidra til å forsterke eller motvirke den. Resultatene fra Grönqvist og kollegaers (2023) forskningsoversikt viser det samme, at boligområdet har betydning for barns livssjanser. Å vokse opp i områder som kjennetegnes som «utsatte» – i form av vanskelige sosioøkonomiske forhold og høy kriminalitet – øker risikoen for at barns livssjanser påvirkes negativt.

Andersson og kollegaer (2024) har undersøkt sammenhengen mellom hvilket nabolag personer med utenlandsk bakgrunn vokser opp i, og deres livssjanser målt i utdannings- og arbeidsmarkedsutfall. De fokuserer på hvordan andelen personer med utenlandsk bakgrunn i nabolaget, graden av selvforsørgelse i befolkningen generelt og blant personer fra samme opprinnelsesregion henger sammen med senere utfall i livet. Studien omfatter både personer som har innvandret til Sverige og barn av innvandrere – altså barn født og oppvokst i Sverige med to utenlandsfødte foreldre. Forfatterne gjennomgår internasjonal og svensk forskning om nabolagets betydning. Det skilles mellom ulike mekanismer: sosiale nettverk, rollemodeller, normer, stigmatisering og fysisk miljø. Forfatterne viser at effektene av nabolag ikke er entydige – etnisk konsentrasjon kan både hjelpe og hemme integrering, avhengig av områdets ressurser og normer. De finner at å vokse opp i et nabolag med lav andel selvforsørgede er forbundet med lavere sannsynlighet for å fullføre videregående skole og lavere sjanse for å bli selvforsørget som voksen, og at selvforsørgelsesgrad i nabolaget er viktigere enn etnisk sammensetning. Selv om etnisk konsentrasjon kan ha positive effekter, f.eks. gjennom nettverk og rollemodeller, er det altså graden av selvforsørgelse i nabolaget som har størst

betydning. Dette gjelder både for innvandrere og barn av innvandrere, men effekten er sterkere for førstnevnte (Andersson et al., 2024).

Andersen og Bakken (2020) har undersøkt om barn og unges selvbylde, opplevelse av skolemiljø, skoletrivsel, fritidsbruk, problematferd og opplevelse av trygghet er avhengig av om de går på skole og/eller bor i byområder med eller uten opphopning av levekårsutfordringer. De har analysert Ungdata-undersøkelser fra seks store byer og storbyområder, blant ungdom på ulike alderstrinn. Ungdata er tilnærmet en populasjonsstudie i de områdene den er gjennomført. Analysene består av sammenligninger mellom ungdom som bor i, eller går på skoler som rekrutterer fra, byområder med en opphopning av levekårsutfordringer – og ungdom som ikke bor i, eller ikke går på skoler som rekrutterer fra slike byområder. Analysene tar utgangspunkt i en kategorisering basert på opplysninger som indirekte kan si noe om hvor i de ulike kommunene barn og unge bor. I rapporten er det imidlertid uklart hvordan de har definert de utsatte områdene. Andersen og Bakken (2020) finner at det noen små forskjeller mellom ungdom som har tilknytning til byområder med levekårsutfordringer, og de som ikke har det. Ungdom som bor i byområder med sosiale og økonomiske utfordringer, rapporterer oftere lavere tilfredshet med nærmiljøet, føler seg mindre trygge der de bor, og er sjeldnere med i organiserte fritidstilbud sammenlignet med jevnaldrende i andre bydeler.

Gustafsson (2017) har undersøkt i hvilken grad unge voksne i Sverige bor i nabolag i Stockholm, Göteborg og Malmö med lignende inntektsnivå som de vokste opp i, og hvordan dette varierer mellom majoritetsbefolkningen og såkalte «synlige minoriteter» (personer med bakgrunn fra Afrika, Asia, Latin-Amerika og Sørøst-Europa). Dette har de gjort ved å se på sammenhengen mellom gjennomsnittlig nabolagsinntekt for personer født i 1974 da de var 32 år gamle, og gjennomsnittlig nabolagsinntekt da de var 16 år gamle. I perioden mellom 1990 og 2006 økte inntektsforskjellene, arbeidsledigheten firedoblet seg, store deler av den tidligere boligpolitikken ble avviklet, andelen synlige minoriteter økte kraftig, og bostedssegregeringen vokste betydelig. Et viktig funn fra studien er store forskjeller mellom synlige minoriteter og majoritetsbefolkningen når det gjelder andelen som både vokste opp i og som bor i underprivilegerte nabolag i voksen alder. Litt over halvparten av barna med bakgrunn som synlige minoriteter vokste opp i de fattigste 25 prosentene av nabolagene i storbyområdene, og hele 61 % av disse bodde fortsatt i slike nabolag som voksne. Dette tyder på at mange i denne gruppen i stor grad er «fastlåst» i sin geografiske posisjon. For personer i majoritetsbefolkningen er sannsynligheten for å flytte ut av lavinntektsnabolag betydelig høyere.

Rokem & Vaughan (2019) har undersøkt hvordan etnisk segregering i Stockholm formes gjennom byens fysiske struktur, transportmuligheter og sosiale møteplasser. Studien viser at byen er sterkt fragmentert: sentrum er godt koblet sammen, mens mange innvandreretette områder i utkanten fungerer som isolerte «øyer». Disse områdene er ikke bare fysisk adskilt fra resten av byen, men også sosialt, noe som bidrar til opplevelsen av utenforskap. Forskerne peker på flere strukturelle årsaker til den etniske segregeringen, blant annet store forskjeller i tilgang til kollektivtransport. Områder med mange flyktninger har ofte dårligere tilgang til metro og annen offentlig transport, noe som begrenser beboernes mobilitet og muligheter for kontakt med majoritetsbefolkningen. Dette kan bidra til å forsterke den sosiale avstanden mellom ulike grupper.

Wimark (2018) har gjennomgått forskning knyttet til hvordan boligsegregering påvirker individers framtid. Han finner at forskere delvis er uenige, og at studier noen ganger viser motstridende resultater. Generelt peker forskningen likevel på at oppvekstmiljøer preget av sosioøkonomisk utsatthet og/eller lav andel majoritetsbefolkning fører til lavere utdanningsnivå og dårligere forutsetninger på arbeidsmarkedet. Mange studier viser svake effekter, og det er usikkerhet om hvorvidt nabolaget faktisk er årsaken – noe som kan gjøre generelle velferdstiltak mer relevante enn områdespesifikke tiltak. For utenlandsfødte kan slike nabolag ha negative konsekvenser, men forskning viser også at etniske enklaver kan gi positive effekter, som støtte og nettverk. Dette tyder på at ulike prosesser kan virke samtidig. Studiene sier lite om de konkrete mekanismene i nabolagene, og har hovedsakelig undersøkt variabler som inntekt, utdanning og fødeland. Dette gjør det vanskelig for politikere og beslutningstakere å vite hvilke tiltak som faktisk vil motvirke negative nabolageffekter.

5.6 Oppsummering

I dette kapittelet har vi presentert noe av forskningen som er gjort på boligsegregering i Skandinavia. Som nevnt innledningsvis er segregering et fenomen som ikke er overlappende med, men som kan være beslektet med fenomener om parallellsamfunn og utsatte områder. Boligsegregering er et definert samfunnsvitenskapelig begrep, og det finnes en omfattende empirisk forskningslitteratur som undersøker årsaker, utvikling og konsekvenser. Dette skiller seg fra begreper som parallellsamfunn og utsatte områder, hvor kunnskapsgrunnlaget i større grad består av politiske dokumenter, rapporter og mediediskusjoner, og hvor definisjonene ofte er mer uklare og normativt ladede.

Til tross for at boligsegregering er et stort forskningsfelt, gir ikke forskningen nødvendigvis et entydig svar på hvordan boligsegregeringen utvikler seg i Skandinavia. Selv om nivået generelt er lavere her enn i land utenfor Europa, som USA og deler av Asia, er det utfordrende å sammenligne boligsegregering på tvers av land og over tid. Dette skyldes at ulike studier benytter ulike målemetoder, for eksempel om segregering vurderes ut fra etniske, økonomiske eller sosioøkonomiske faktorer, og at det er variasjoner i størrelsen på de geografiske områdene som analyseres. En studie har forsøkt å møte disse utfordringene ved å bruke samme målemetoder i fem europeiske hovedsteder: Brussel, København, Amsterdam, Oslo og Stockholm. Den viser at etnisk segregering er høyest i Sverige og lavest i Danmark. Når det gjelder sosioøkonomisk segregering, avhenger resultatene av hvilket geografisk nivå man ser på: I Oslo framstår segregeringen som høyere når man analyserer på bydelsnivå, mens den i Stockholm er høyere når man ser på nabolagsnivå. Studien viser også at økonomisk segregering i større grad handler om konsentrasjon av velstand enn av fattigdom – altså at rike oftere bor nær andre rike, enn at fattige bor nær fattige.

Forskningen viser også at årsakene til boligsegregeringen er sammensatte, men personlige preferanser, økonomiske ressurser, boligpolitikk og boligpriser framheves som sentrale årsaker. Personlige preferanser kan handle om ønsket om å bo i nærheten av andre i lik livssituasjon, men forskningen peker også på at de som har mulighet til å velge, velger kanskje aktivt bostedsområde, mens personer med lav inntekt i praksis ikke har noe reelt valg. Reguleringen av boligmarkedet og utformingen av velferdsordninger har også stor betydning for hvordan segregering utvikler seg i byene.

Boligpolitikken i de tre skandinaviske landene er svært ulik, noe som har konsekvenser for segregeringen. Norge skiller seg ut med sterk orientering mot privat eierskap, samt manglende prisregulering og tiltak som startlånsordninger.

De gjennomgåtte bidragene framhever også at segregerte byområder kan bidra til å forsterke sosial ulikhet og utenforskap. Oppvekst i levekårsutsatte nabolag er ofte knyttet til lavere utdanning og svakere tilknytning til arbeidslivet, særlig for barn og unge med innvandrerbakgrunn. Forskning viser at graden av selvforsørgelse i nabolaget har større betydning enn etnisk sammensetning. Samtidig kan etniske enklaver gi både støtte og begrensninger. Fysisk og sosial isolasjon, som dårlig kollektivtransport, kan forsterke avstanden mellom personer som bor i og utenfor de utsatte områdene. Selv om noen studier finner små forskjeller i trivsel og trygghet blant ungdom i slike områder, rapporterer de oftere lavere tilfredshet med nærmiljøet og mindre deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter.

6 Hvilke tiltak kan settes inn – og virker de?

6.1 Innledning

En viktig del av dette oppdraget har vært å identifisere tiltak som virker mot parallellsamfunn i Skandinavia. Hva slags tiltak som er relevant å sette inn, er avhengig av hvordan man forstår fenomenet. Hvis man forstår parallellsamfunn som en form for antitese til god integrering, er hele innvandrings- og integreringspolitikken relevant. Hvis man forstår parallellsamfunn som kriminelle nettverks fotfeste, er hele justissektoren relevant å gjennomgå.

Som vi har sett i de foregående kapitlene, er ikke forskningen samstemt om hva et parallellsamfunn er, og i all hovedsak viser forskningen at det ikke finnes parallellsamfunn i Skandinavia. Derfor er heller ikke forskningen opptatt av tiltak mot parallellsamfunn. I politikk og offentlig debatt er det imidlertid flere, særlig i Danmark, som mener det finnes parallellsamfunn i Skandinavia, eller som frykter at parallellsamfunn kan oppstå. Dette begrunnes med en annen forståelse av begrepet enn det vi finner i forskningen. Begrepet anvendes gjerne som en antitese til god integrering, og/eller knyttes til geografiske områder hvor kriminelle gjenger har fått fotfeste.

I vår gjennomgang av litteratur identifiserer vi bare ett tiltak som er eksplisitt rettet mot parallellsamfunn, og det er innsatsene satt inn i de danske omdannelsesområdene, som er nært knyttet til den danske parallellsamfunnsavtalen. Vi finner imidlertid flere typer tiltak som er satt inn mot ulike typer sosiale problemer i utsatte områder og mot boligsegregering. Tiltakene som har dukket opp i vårt søk kan sorteres i tre kategorier: 1) områdesatsinger, 2) tiltak på oppvekstfeltet og 3) tiltak for å forebygge og bekjempe kriminalitet.

I dette kapitlet presenterer vi de tiltakene som har dukket opp i vårt søk, og hva forskningen sier om hvordan de virker. Det er viktig å presisere at oversikten ikke er dekkende for alle evaluerte tiltak om kan sies å være relevante på dette feltet, men er begrenset til tiltak som kommer opp når vi har søkt på parallellsamfunn, utsatte områder og boligsegregering i de tre landene.

6.2 Områdesatsinger

I Norge, Sverige og Danmark er det satt inn tiltakspakker i utsatte områder som vi kan kalle områdesatsinger. Målene for områdesatsingene er ofte bredt definert som å bedre nærmiljøkvaliteter i levekårsutsatte områder, fysiske endringer av boligområder, redusere segregering, utsatthet, arbeidsledighet, trygdeytelser, skolefravall og/eller bekjempe kriminalitet. Det er stor nasjonal og lokal variasjon i både mål og hvilke tiltak som inngår i slike satsinger (Christensen et al., 2022b; Roelofs & Salonen, 2019; Schwabe et al., 2025).

Områdesatsinger i Danmark

I Danmark finnes det to typer områdesatsinger: tiltak i omdannelsesområder (15 områder¹⁵), og boligsosiale helhetsplaner (68 områder). *Omdannelsesområdene* omfattes av den danske parallellsamfunnsavtalen, som består av fysiske og sosiale tiltak. Målet med de *boligsosiale helhetsplanene* er å øke tryggheten, bryte den negative sosiale arven og å sikre helhetlig ledelse av planene gjennom samarbeid mellom boligorganisasjonene og kommuner (R. S. Nielsen & Larsen, 2022, s. 7).

Parallellsamfunnsavtalen har som mål at det ikke skal finnes omdannelsesområder i Danmark i 2030. Avtalen består av en lang rekke tiltak. Noen er felles for alle områdene, og noen er spesifikke for enkelte områder. Det finnes et *fysisk spor* rettet mot boligmarkedsstrukturen og omgivelsene og et *sosialt spor* rettet mot innbyggerne. Det fysiske sporet har blandede by- og boligområder som mål, og det sosiale sporet har økte livssjanser for beboerne som mål. I alle områdene har det blitt bygget nye private boliger for å tiltrekke seg andre beboere enn de som opprinnelig bodde der. Det er også gjort infrastrukturendringer, som omlegging av veier. I de aller fleste områdene har myndighetene revet boligblokker for å finne plass til nye boformer og nye beboere (Christensen et al., 2022b, s. 68).

Fra dansk regjeringens side er det besluttet at det ikke skal være mer enn 40 % allmenne familieboliger¹⁶ i disse områdene, og at mottakere av kommunale ytelser og personer som er dømt for straffbare handlinger, ikke skal bosettes der. Samtidig har regjeringen styrket barnehagetilbudet i områdene, innført obligatorisk læringstilbud for ettåringer og åpnet for at foreldre til barn med fravær i grunnskolen kan miste barnetrygd.

Parallellsamfunnsavtalen følgeevalueres fram til 2030 (Christensen et al., 2022b). Evalueringen viser så langt at antallet omdannelsesområder er redusert fra 15 til 7 i perioden 2018-2024. Foreløpige konklusjoner basert på en rekke kvalitative og kvantitative studier er at omdannelsesområdene er på god vei mot omdannelse, målt ved at befolkningen er blitt mer blandet. Men forskerne påpeker at dette skjer fordi sosialt utsatte har flyttet ut eller blitt tvunget til å flytte ut, ikke nødvendigvis fordi levekårene blant de som bodde der i utgangspunktet, er forbedret. De finner også at det er vanskeligere å finne bolig for personer uten utdanning, jobb, med lav inntekt og for domfelte, fordi de ikke kan bo i disse områdene (Christensen et al., 2022b, s. 219). Funnene viser at kommuner og boligorganisasjoner er positive til omdannelsene, mens innbyggere, skole, politi og boligsosiale aktører er mer kritiske (Bech-Danielsen et al., 2022; Christensen, et al., 2022b). Det framheves også at det i dansk kontekst ikke tidligere er erfaring med ufri-villig fraflytting i utsatte områder, men at erfaringer fra andre land viser at man skal

¹⁵ Omdannelsesområder er som nevnt i kapittel 4 områder danske myndigheter har definert som parallellsamfunn, og som har vært i denne kategorien i over fem år. Det er altså snakk om allmenne boligområder med minst tusen beboere hvor andelen ikke-vestlige innvandrere overstiger 50 prosent og hvor samtidig to av følgende kriterier er oppfylt: Andelen av beboere i alderen 18-64 år uten tilknytning til arbeidsmarked eller utdanning overstiger 40 prosent, eller andelen beboere dømt for overtredelse av straffelov, våpenlov eller lov om euforiserende stoffer utgjør minst tre ganger landsgjennomsnittet. (<https://www.sbst.dk/bolig/udsatte-boligomraader-og-parallelsamfund/definitioner-og-lister>)

¹⁶ En allmenn familiebolig er en ordinær utleiebolig i et allment boligområde. Alle kan bo i en familiebolig, enten man er alene eller en større familie. Allmenne familieboliger leies ut etter venteliste, til den som har stått lengst på listen. Man kan skrive seg på listen fra man fyller 15 år mot en årlig avgift for å stå på ventelisten, som skal dekke administrative kostnader av ventelistene. (<https://bl.dk/viden-kartotek/boligtyper/>)

være varsom med å anta at dette vil ha positive effekter for individer og for nabolag (Nielsen & Jepsen, 2020).

Som vi viser i både kapittel 3 og 4 er mye av dansk forskning svært kritisk til parallellsamfunnsavtalen og til tiltakene som er satt inn i de utsatte områdene. Flere trekker fram at parallellsamfunnsavtalen bidrar til å stigmatisere områdene og til å legitimere tiltak som ikke ville vært mulig å sette inn i andre områder. Det er verdt å merke seg at den kritiske forskningen vi henviser til der, i stor grad er fri forskning gjort fra universitetene, mens forskningen vi viser til i dette kapitlet, i all hovedsak er oppdragsforskning bestilt av myndighetene.

Et av kriteriene som ligger i at et område defineres som parallellsamfunn eller omdannelsesområde, er som nevnt tidligere at andelen med «ikke-vestlig» bakgrunn overstiger 50 prosent. I 2022 ba Østre Landsret, en dansk domstol, EU-Domstolen om å vurdere om bruken av kriteriet «ikke-vestlig» bakgrunn i Almenboligloven (paragraf 61a) er i strid med europeisk lov om etnisk likebehandling. I desember 2025 uttalte EU-domstolen at den anser at loven kan utgjøre direkte, etnisk diskriminering i strid med EU-retten, men overlater den endelige vurderingen til den nasjonale domstolen (Stortinget 2026).

I tillegg til parallellsamfunnsavtalen finnes det i Danmark boligsosiale helhetsplaner for de utsatte områdene. I dansk kontekst er en boligsosial helhetsplan en målrettet, stedsbasert sosial innsats som gjennomføres i utsatte allmenne boligområder. For 2015–2018 var det tre overordnede mål for denne satsingen: å øke tryggheten, å bryte den negative sosiale arven og å sikre helhetlig ledelse av planene (R. S. Nielsen & Larsen, 2022, s. 7). Den samlede bevilgningen utgjorde 890 millioner danske kroner. Danmarks nasjonale forsknings- og analysesenter for velferd (Vive) har evaluert målet om å bryte den negative sosiale arven, omsatt til forbedring av barn og unges livssjanser, for 2000–2019. Christensen (2019) undersøker i den forbindelse hvordan beboerne i utsatte boligområder opplever sin trygghet og trivsel. Studien inkluderer surveydata fra 10 473 respondenter, supplert med registerdata og kvalitative intervjuer. Analysene viser at beboere i utsatte områder generelt rapporterer høy grad av trygghet og trivsel, men nivået er lavere enn i befolkningen for øvrig. Det identifiseres ingen systematisk forskjell i rapportert trivsel og trygghet mellom omdannelsesområder og øvrige utsatte områder. Studien viser videre at konkrete aktiviteter for å styrke fellesskapet og nabolaget (f.eks. trygghetsvandring, kulturfestivaler, sommerfest og frivillige arrangementer) og lokal organisering, har positiv effekt på beboernes opplevelse av trygghet og trivsel. Funnene understreker behovet for å utvikle målrettede, stedsbaserte og lokalt tilpassede boligsosiale tiltak, som tar utgangspunkt i beboernes egne erfaringer og behov, med fokus på deres livssituasjon.

Christensen et al. (2022a), som evaluerer de boligsosiale helhetsplanene 2000–2019, finner at barn og unge med foreldre som har lite utdanning, og som bor i områder med en boligsosial helhetsplan, klarer seg betydelig bedre på en rekke skole- og utdannelsesparametere sammenlignet med barn og unge med foreldre som har lite utdanning i områder uten slike planer. Samtidig skriver de at det er vanskelig å si om det er de boligsosiale planene som gjør at barn og unge klarer seg bedre, eller om det skyldes at velferdsstatens institusjoner er tyngre inne i disse områdene (Christensen et al., 2022a;

R. S. Nielsen & Larsen, 2022). Forskerne påpeker også at personer bosatt i disse områdene ikke har deltatt i den generelle inntektsutviklingen man har sett i Danmark i perioden, sånn at andelen fattige borgere har steget markant i utsatte boligområder med en helhetsplan (Christensen et al., 2022a, s. 8).

Områdesatsinger i Sverige

Vi har ikke inkludert alle evalueringer av områdesatsinger som er gjort i Sverige, fordi disse allerede er gjennomgått og oppsummert i en litteraturgjennomgang av forskning på svensk områdeutvikling og områdesatsinger i 2000–2019 (Roelofs & Salonen, 2019). Denne rapporten gjennomgår evalueringer av lokale innsatser i svenske utsatte boområder som domineres av miljonprogramsområder med hovedsakelig utleieboliger¹⁷. Målene med områdesatsingene i Sverige har vært å redusere segregering og utsatthet, samt å redusere arbeidsledighet, trygdeytelser og skolefravall, og å øke tillit og demokratisk deltakelse. Ifølge Roelofs og Salonen har imidlertid disse målene vært uklart formulert, og målene har ikke latt seg oppnå med de midlene som har vært tilgjengelige. Forskerne skriver at:

«Även om målet att bryta segregation har funnits hela tiden har detta mål inte uppnått, snarare har det gått i motsatt riktning» (Roelofs & Salonen, 2019, s. 8).

Den svenske forskningen viser ifølge Roelofs og Salonen (2019) få effekter av områdesatsinger på strukturnivå, men positive effekter på individnivå ettersom tiltak ofte settes inn med fokus på individet (Roelofs & Salonen, 2019). Som også Christensen og kollegaer finner for Danmark, finner svensk forskning gjennomgående at områdesatsinger fører til flytting snarere enn til bedring for enkeltindivider som bor i utsatte områder, ettersom individer som får det økonomisk bedre, har en tendens til å flytte (Roelofs & Salonen, 2019, s. 31). I en annen litteraturgjennomgang på samme tema finner Grander et al. (2022) at målene i de svenske områdesatsingene ofte har vært formulert som å redusere ulikhet og segregering, men at tiltakene egentlig retter seg mot å redusere arbeidsledighet eller kriminalitet. Når segregeringen har vedvart, har derfor tiltakene blitt kritisert, men Grander et al. mener man kunne sett flere fordeler av tiltakene dersom målene hadde vært formulert mer konkret.

Hu & Liang (2022) har undersøkt om offentlig inntektsutjevning kan forhindre boligsegregering etter inntekt. Dette har de gjort ved å analysere befolkningsdata for Sverige fra 1990–2017. Hu og Liang (2022) finner at endringer i skatter og overføringer har begrensede effekter av bostedssortering på segregering. Resultatene tyder imidlertid på at det å heve utdanningsnivået til lavinntektsinnbyggere er effektivt for å bekjempe segregering. Det er altså ikke nok å jevne ut inntekter etter skatt for å motvirke boligsegregering. Det handler om ulikheter i evne til å tjene penger, nært knyttet til utdanning, som driver geografisk ulikhet. For å bekjempe segregasjon bør politikken derfor fokusere på å redusere ulikheter i ferdigheter og muligheter, ikke bare i disponibel inntekt, ifølge Hu & Liang.

¹⁷ Miljonprogrammet i Sverige var et statlig prosjekt, men det var både private og kommunale utbyggere og eiere. I dag eies utleieboligene i miljonprogramområdene av kommunene (39%), private (24%) og boligforeninger (32%) (Victoriahem, 2022)

Områdesatsinger i Norge

I Norge har det også vært gjennomført områdesatsinger, både i Oslo og i andre storbyer. Opphopning av levekårsutfordringer har vært hovedbegrunnelsen bak satsingene, og områdene som er valgt ut. Ifølge By- og levekårsutvalget er det i liten grad vektlagt sosial miks som mål i disse satsingene, mens det ofte er et eksplisitt mål i andre land (NOU 2020: 16, 2020, s. 238). Det er også ofte en egen begrunnelse at ulike aktører skal spille bedre og jobbe bedre sammen. Områdesatsingene har ulike mål, for eksempel «økt sysselsetting» eller «gode og trygge steder å bo og vokse opp». I 2025 finnes det 14 pågående områdesatsinger i Oslo, Drammen, Bergen, Stavanger, Trondheim, Fredrikstad, Kristiansand, Sarpsborg, Skien, Gjøvik, Halden, Indre Østfold, Larvik og Tromsø kommune (Schwabe et al., 2025).

På oppdrag for Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD) har Menon Economics evaluert områdesatsinger (utenfor Oslo) som statlig virkemiddel. Områdesatsinger beskrives her som et statlig virkemiddel som er ment å bidra til å utjevne sosiale forskjeller ved at flere som bor i områder med særskilte levekårsutfordringer, kan bli økonomisk selvstendige gjennom arbeid, og bli aktive deltakere i lokalsamfunn og storsamfunn. Tilskuddet skal også bidra til varige forbedringer av tjenester, og bedre fysiske og sosiale nærmiljøkvaliteter i levekårsutsatte områder. Utredningen konkluderer, i likhet med by- og levekårsutvalget, med at områdesatsinger, slik de i dag er innrettet, ikke klarer å levere på de overordnede målene. Ettersom områdesatsingene i hovedsak retter tiltak mot oppgradering av bo- og nærmiljø, livskvalitet og forebygging, vurderer de at «områdesatsinger er uegnet til å løse strukturelle utfordringer i byutvikling eller levekår, og bør derfor ikke ha dette som målsetning» (Schwabe et al., 2025, s. 21)

Andersen og Brattbakk (2020) skriver at det er lite vitenskapelig publisering om områdesatsinger i Norge. De mener at forskning i vitenskapelige tidsskrift generelt gir grunnlag for å si at områdesatsinger kan påvirke boligpriser, helsetilstand, barnehagedeltakelse og skoleresultater, men at man vet mindre om andre effekter av denne typen satsinger, og også lite om effekten av såkalte møteplasser.

By- og levekårsutvalget (NOU 2020: 16) omtaler også de norske områdesatsingene, og konkluderer basert på eksisterende forskning med at disse kan bidra til trygge og gode by- og oppvekstmiljøer. De framhever at satsingene også kan være viktige for metodeutvikling i offentlig sektor, og at de kan være samfunnsøkonomisk lønnsomme, forutsatt at de utformes i tråd med lokale forventninger. Samtidig retter utvalget kritikk mot områdesatsingenes komplekse målstruktur. I likhet med danske og svenske forskere påpeker de at områdesatsinger ikke kan løse strukturelle utfordringer i byutvikling eller levekår, ettersom tiltakene ikke er rettet mot dette. Utvalget konkluderer med at slike utfordringer må håndteres på et overordnet nivå, gjennom ordinære og varige ordninger og tjenester. Et konkret eksempel på dette er utvalgets vurdering av sysselsetting som et sentralt tiltak for å redusere levekårsutfordringer. De understreker at «strukturelle forhold innenfor blant annet arbeidsmarked i hovedsak påvirkes gjennom ordinære og varige ordninger» (NOU 2020: 16, s. 241). Dersom målet er at flere i de levekårsutsatte områdene skal være i arbeid, skriver de at «effektene trolig blir større hvis midlene brukes til kvalifiserings- og sysselsettingstiltak, framfor et bredt spekter av fysiske og sosiale tiltak i områdesatsinger» (NOU 2020: 16, s. 241).

6.3 Tiltak på oppvekstfeltet

I søket vårt er det flere tiltak på oppvekstfeltet, inkludert tiltak i barnehage, skole og fritidstiltak. Blant tiltak knyttet til ulike former for fritidstiltak, er det mange treff, særlig rettet mot barn og unge. Når det gjelder tiltak i barnehage og skole, handler noen av disse om skolekretser og elevsammensetning, andre om hvordan skoler og barnehager kan motvirke effektene av segregering gjennom å fungere som møteplasser hvor personer som ikke ligner hverandre, møtes. Når barn og unge vokser opp i geografisk og sosialt adskilte nabolag, kan utdanningsinstitusjoner som samler barn fra ulike områder, være arenaer hvor de får mulighet til å møtes på tvers av bakgrunn og levekår. Internasjonalt har det også vært vanlig å foreslå ulike former for tiltak knyttet til skoleopptak for å redusere segregeringen i byer (P. L. Andersen & Bakken, 2020).

I denne delen vil vi først presentere ulike tiltak i skole og barnehage, deretter ulike former for fritidstiltak. Før vi presenterer disse, er det likevel viktig å påpeke at det som presenteres her, er de tiltakene som har dukket opp når vi har søkt på parallellsamfunn, utsatte områder og segregering, og ikke alle tiltak i skandinaviske skoler, barnehager og fritidstiltak som kan tenkes å være relevante for disse problemstillingene.

Det er også viktig å minne om at skolesystemene i de tre skandinaviske landene er svært ulike. Mens Norge i hovedsak har offentlige skoler, er private skoler i dag mer utbredt i både Sverige og Danmark. En naturlig konsekvens av dette er at man i de andre skandinaviske landene har større valgmuligheter enn man har i Norge. Dette kan potensielt bidra til mer segregering i skolene i Danmark og Sverige enn det man ser i Norge.

Skoleåret 2024/2025 gikk 16,4 % av elevene i den svenske grunnskolen på private skoler (Skolverket, 2025). Til sammenligning gikk 5 % av grunnskoleelever i Norge på privatskoler i 2024 (SSB, 2025), og andelen privatskoler er svært begrenset, og skolene er i hovedsak små. Danmark skiller seg fra Norge og Sverige ved at det historisk har vært større tradisjon for å vektlegge foreldrenes rett til å velge skole for barna sine (Wiborg & Larsen, 2017). I 2023 gikk nesten en femtedel av danske elever på private grunnskoler (Danmarks statistik, 2024). Andelen varierer geografisk, i noen kommuner kan den være helt opp til 40 % (Vive, 2023). Skolevalg i Danmark baseres også på et voucher-system, og foreldre har mulighet til å både velge en annen skole enn den kommunen har tildelt, også på tvers av kommunegrenser.

Åpne for eller begrense valg av barnehage og skoleplass

Forskning fra Norge

I Oslo står foreldre fritt til å søke seg til barnehager over hele byen. Man kan søke om plass i inntil fem barnehager samtidig, uavhengig av hvor i Oslo de ligger (Oslo kommune, 2023). Forskning viser at fleksibiliteten i valg av barnehage kan ha betydning for hvor segregerte barnehagene blir. Drange og Telle (2020) har undersøkt sosial segregering i det norske barnehagesystemet i Oslo, og finner at det eksisterer betydelig sosial segregering, til tross for et system som er utformet for å tilby lik kvalitet til alle barn. Sentrale komponenter i det norske barnehagesystemet inkluderer juridisk rett til barnehageplass, sjenerøse offentlige tilskudd til tilbudssiden, lav og begrenset egenbetaling fra foreldre, og strenge kvalitetsstandarder. Drange og Telle (2022) baserer seg på

Drange og Rønnings (2020) kvalitetskriterier som finner at andelen mannlige ansatte er den beste variabelen for å fange latent barnehagekvalitet. Drange og Telle inkluderer også andelen barn som ikke har bekymringsverdig lavt resultat på norskprøven i første klasse. Forfatterne påpeker selv at ingen av disse målene nødvendigvis fanger kvalitet på en helhetlig og tilfredsstillende måte.

Drange og Telles (2022) analyse viser at barn fra ressurssterke familier oftere går i barnehager med indikatorer på høyere kvalitet, og at denne forskjellen ikke bare skyldes boligsegregering, men også foreldrenes søkeatferd. Sosiale forskjeller i preferanser og tilgang til informasjon påvirker altså barnehagevalg, og bidrar til å opprettholde ulikhet. Drange og Telle (2022) gjennomfører imidlertid en simulering hvor de finner at det vil være mulig å redusere segregering etter innvandrerbakgrunn i barnehager betydelig, ved å gjøre relativt beskjedne endringer i tildelingsreglene. Dette innebærer å omfordele barn mellom barnehager som ligger bare 500 meter fra hjemmet deres. Drange og Telle (2020) skriver at om eventuelle gevinster i form av integrering fra en slik endring, er tilstrekkelige til å rettferdiggjøre de medfølgende begrensningene i foreldrenes valg av barnehage, til syvende og sist er et spørsmål om politiske preferanser.

I vår gjennomgang finner vi også studier som har undersøkt sammenhengene mellom segregering og fritt skolevalg på barneskole og videregående. I Oslo har debatten om fritt skolevalg vært vedvarende og kontroversiell, og opptaksmodellen til videregående skole har blitt endret syv ganger siden 1982 (Riekeles, 2018). Debatten i Oslo og i flere andre norske byer har dreid seg om hvorvidt skoleopptak skal være basert på geografisk tilhørighet eller elevenes karakterer. Sistnevnte blir ofte betegnet som fritt skolevalg.

På barneskolenivå har Cucca og Mourtatidis (2025) undersøkt hvordan skolevalg påvirker segregering i offentlige skoler i Oslo, ved hjelp av individdata i 2008–2009 og 2018–2019. De finner at totalt sett har skolesegregeringen mellom elever med norsk og innvandrerbakgrunn gått noe ned på bydelsnivå. Dette skyldes at flere elever med innvandrerbakgrunn har begynt på skoler utenfor sitt nærmiljø, noe som har ført til mindre segregering for elever med norsk bakgrunn på flere skoler. Samtidig viser de at i områder der mange velger bort den lokale skolen, er skolesegregeringen høyere enn det boligsegregeringen skulle tilsi – både når det gjelder innvandringsbakgrunn og sosioøkonomisk status. Cucca og Mourtatidis konkluderer med at resultatene av studien har betydelige implikasjoner for bypolitikk, og understreker behovet for langsiktige, integrerte tilnærminger for å redusere ulikheter innen bolig- og utdanningssektoren. Selv om de framhever viktigheten av koordinering mellom ulike politikkområder, som planlegging, boligpolitikk og utdanning, presenterer de ikke konkrete tiltak eller strategier for hvordan dette bør gjennomføres i praksis.

Lorentzen og Edmark (2025) ser på sammenhengene mellom segregering basert på landbakgrunn i nabolag og i videregående skole i Oslo, Bergen, Stavanger og Trondheim. Gjennom analyser av registerdata fra de siste to tiårene finner de økende segregering i både skoler og nabolag i de fire byene, med særlig høy grad av skolesegregering i Oslo. De konkluderer med at inntaksmodeller basert på bosted ikke vil redusere skolesegregering i Oslo, så lenge bolig mønstrene forblir uendret. I mindre segregerte

byer som Bergen, Stavanger og Trondheim, vurderer de bostedsbasert inntak som et mer effektivt virkemiddel.

Forskning fra Sverige

Fjellborg og Forsberg (2023) finner lignende mønstre i Sverige som Drange og Telle (2022) gjør for barnehager i Norge. Deres studie viser at barnehagesegregering i Sverige i større grad henger sammen med foreldrenes utdanningsnivå enn med inntekt eller etnisk bakgrunn. I likhet med den norske studien, peker de på at private barnehager har en tendens til å samle barn fra ressurssterke familier, og at den geografiske fordelingen av offentlige og private barnehager påvirker graden av segregering. Strengere opptaksregler pekes på som tiltak om kan redusere barnehagesegregering, men Fjellborg og Forsberg (2023) framhever at segregering etter inntekt og andre faktorer fortsatt kan være problematisk, fordi denne typen segregering er sterkere i boligmarkedet. De mener at fritt valg og markedsbaserte løsninger er forbundet med økt segregering, noe som kan være skadelig for enkelte grupper barn – og at Sveriges barnehagepolitikk bør vurdere hvordan systemet kan justeres for å unngå slike utilsiktede konsekvenser av privatisering og fritt valg.

Malmberg og Andersson (2021) undersøker hvordan boligsegregering påvirker skolesegregering i Sverige, med utgangspunkt i mikro-nabolag definert som de 25 nærmeste jevnaldrende til hver elev. I stedet for å sammenligne nivået av segregering direkte mellom skoler og boligområder, introduserer de begrepet "grad av blanding", et mål på hvor mange ulike nabolag skolene rekrutterer elever fra. Studien viser at flertallet av svenske kommuner lykkes med å blande elever fra ulike nabolag, mens omtrent en fjerdedel har svakere blanding, noe som gjør at skolesegregeringen i disse kommunene i stor grad speiler boligsegregeringen. De identifiserer tre grunnleggende faktorer som forklarer variasjonen i blandingen:

1. Storskala boligsegregering: Når nærliggende nabolag har lik sosial og etnisk sammensetning, begrenses faktisk blanding. Skoler som rekrutterer lokalt, vil da få en lite variert elevgruppe.
2. Gjennomsnittlig skolestørrelse: Større skoler må hente elever fra flere nabolag, noe som fremmer sosial og etnisk blanding. Mindre skoler kan fylles med elever fra ett eller få nabolag, og dermed forsterke segregering.
3. Antall elever i kommunen: Kommuner med få elever har ofte færre skoler, som må rekruttere bredt – dette øker blanding. I kommuner med mange elever kan skolene lettere differensiere seg og tiltrekke spesifikke elevgrupper, noe som reduserer blanding.

Omfordele ressurser til barnehager og skoler i utsatte områder

Barnehagen har blitt løftet frem som et viktig politisk virkemiddel både for å fremme integrering av minoritetsspråklige barn og for å motvirke sosiale ulikheter, og økt bemanning anses som et sentralt tiltak for å heve kvaliteten i tilbudet og forbedre arbeidsforholdene for ansatte. I tråd med denne forståelsen har Oslo kommune etablert forsøksordninger med styrket bemanning i barnehager som ligger i bydeler med særskilte levekårsutfordringer. Forsøksordningen er undersøkt av Bråten og kollegaer (2024). De finner at barnegruppene og foreldrene i disse områdene er preget av en opphopning av

levetidsutfordringer, som lav inntekt, ustabil bostatus, krevende livssituasjoner og språkbarrierer. Forskerne peker på at ansatte i barnehager som står i slike utfordringer, ofte har stor arbeidsbelastning og dermed mindre kapasitet til å følge opp barna så tett som foreldrene ønsker. Studien viser at barnehagene opplever flere positive effekter av forsøksordningene. Barnehagene beskriver at økte ressurser gir dem bedre mulighet til å være tett på både barn og foreldre, noe som har hatt en positiv innvirkning. Bråten og kollegaer framhever også at forsøket med økt bemanning har bidratt til bedre oppfølging og tidlig innsats, økt kompetanse blant de ansatte, samt større stabilitet og fleksibilitet i barnehagene.

I den danske parallellsamfunnsavtalen er det også tiltak knyttet til skoler og barnehager i de utsatte områdene. For eksempel er det innført krav om obligatorisk barnehage for de yngste barna, språkprøver i 0. klasse, sanksjoner mot dårlig presenterende grunnskoler og endring i fordeling av barn fra utsatte versus ikke utsatte boligområder i barnehager og skoler (Regeringen, 2018). Evalueringen av disse tiltakene samlet viser at tiltakene fungerer, i den forstand at andelen barn i barnehagen er på nivå med befolkningen for øvrig, og det er høy grad av trivsel i skolen. Samtidig er det fremdeles omfattende problemer knyttet til elevers fravær og frafall og andel ungdommer som verken er i arbeid, utdanning eller arbeidsmarkedstiltak (i NEET-gruppen) (Bech-Danielsen et al., 2022; Christensen et al., 2022b).

Skolenedleggelser i utsatte områder

I løpet av de siste tiårene har ulike byer i Sverige gjennomført skolenedleggelser som en strategi for å motvirke etnisk segregering, og svenske myndigheter begrunner ofte nedleggelse av skoler med høy andel minoritetselever med at segregeringen vil minske (Lund, 2021). Mutgan & Tapia (2025) har brukt simuleringsmodeller kalibrert med administrativ data for alle grunnskoler og ungdomsskoler i Stockholm i Sverige, for å vurdere om skolenedleggelser i utsatte områder faktisk bidrar til å minske segregeringen av minoriteter. Ulike rapporter og studier har påpekt at skolenedleggelser forventes å føre til integrering av minoritetsgrupper med majoritetsbefolkningen (Lund, 2021; Wendle, 2020). Mutgan & Tapia (2025) argumenter for at nedleggelsen av enkelte skoler ikke automatisk fører til mindre skolesegregering, men at det er flere forbehold som må tas. Hvilke effekter skolenedleggelse har, er avhengig av karakteristikk ved skolen som legges ned, hvilke kriterier man bruker for å relokere elevene, og hvilke skoler elevene sendes til. Ved å bruke simuleringer for å teste ulike scenario for omfordeling, har de kvantifisert hvor mye skolesegregeringen kan endre seg, basert på egenskapene ved de nedlagte skolene og hvilke kriterier som benyttes for å fordele elevene til nye skoler.

Simuleringene til Mutgan & Tapia (2025) viser at effekten av en skolenedleggelse varierer betydelig, avhengig av forskjeller i skolens mulighetsstruktur for de berørte elevene og hvilke omfordelingskriterier som benyttes. Omfordeling av elever til skoler med en annen etnisk sammensetning enn den nedlagte skolen, kan føre til redusert segregering på bynivå. Derimot gir scenario som bygger på skolevalgsmønstre slik de er beskrevet i litteraturen – altså preferanser for lik sammensetning og geografisk nærhet – kun en marginal reduksjon i segregering på bynivå. Fordi graden av segregering i skolen i stor grad gjenspeiler etnisk boligsegregering, vil det å velge en ny skole som ligger nær den nedlagte skolen, innebære at de nye skolene ligner på skolene de forflyttede elevene

tidligere gikk på, og dermed ikke ha stor effekt på skolesegregeringen. Avslutningsvis skriver Mutgan & Tapia at skolenedleggelse også kan ha mange uintenderte konsekvenser. Studier fra USA viser at endringer i integreringspolitikken også kan påvirke majoritetens flyttemønstre. I andre tilfeller ønsker ikke elevene å gå på de tildelte skole, noe som kan gjøre det vanskelig å planlegge overgangstiltak for de forflyttede elevene.

Fritidstiltak

Det er veldig mange treff i vårt søk på ulike former for fritidstiltak, særlig rettet mot barn og unge. Både opprettelsen av fysiske møteplasser, satsing på fritidsklubber og ungdomsklubber, bibliotek og idrett er evaluert. Flere trekker fram jobbsøkerkurs og andre tiltak med mål om å øke jobbsjansene hos unge, som særlig vellykkede. Det er viktig å presisere at forskningen ikke er entydig på effektene av noen av disse tiltakene.

Baianstovu og Särnstedt Gramnaes (2021) har evaluert organisasjonen *Møteplass Vox*, en satsing i Sverige som har innført og etablert en rekke initiativ i to boligområder i Örebro som står på politiets liste over utsatte områder. Eksempler er ulike fritidstilbud for barn, treff for kvinner utenfor arbeidslivet og Fritidsbanken (tilsvarende BUA, Barn-Unge-Aktivitet i Norge). Satsingen er definert som en integreringssatsing, og har som mål å få økt måloppnåelse i skolen, økt trygghet i området, forbedret integrering med tanke på utdanning og arbeid, og den enkeltes mulighet til å få en meningsfull fritid. Evalueringen bygger på statistikk, blant annet fra SCB, Örebro kommune og Örebros kommunale boligforetak, rapporter, søknader om midler, aktivitets- og virksomhetsrapporter, observasjoner samt intervjuer. Samlet sett viser evalueringen at tiltakene har hatt positiv betydning for brukerne, særlig når de er tilpasset lokale behov og gjennomført i samarbeid med relevante aktører. Likevel peker funnene på at den overordnede samfunnseffekten – målt i form av forbedret integrering i utdanning og arbeidsliv – fortsatt er begrenset.

I Danmark har man et tiltak hvor folkebibliotek i utsatte områder kan søke om å bli omgjort til medborgersentre, som også blir møteplasser som rommer faglig læring, rådgivning, leksehjelp for barn, og blir baser for frivilligheten. Det overordnede målet for satsingen var den daværende danske regjeringens mål om like sosiale muligheter, hvor færre barn skulle ha bruk for spesialundervisning, at flere unge skulle få utdanning og flere voksne komme i jobb. Evalueringen viser at overgangen fra folkebibliotek til medborgersentre har økt besøkstallene og bibliotekets synlighet i de utsatte områdene, og at oppslutningen om f.eks. leksehjelp også har økt ved å plassere dem på biblioteket (Delica, 2016; Delica & Norvin Nilsson, 2012).

En kritikk til innføringen av ulike typer møteplasser har vært at de presenteres som å være «inkluderingsarenaer» uten å begrunne hvordan de eventuelt virker inkluderende. Andersen & Brattbakk (2020) skriver at det ikke finnes vitenskapelige studier av områdeløft-finansierte møteplasser i Norge, men at internasjonal forskning og enkelte norske studier nyanserer bildet om at møteplasser utelukkende bidrar positivt. Forskning på fritidsklubber som vi har gjennomgått, viser at de kan være viktige inkluderingsarenaer dersom dette er et fokus hos de ansatte. Det er altså ikke opprettelsen av fritidsklubben i seg selv, men hvordan denne organiseres, som *kan* fungere inkluderende. Petersen

(2021) trekker for eksempel fram leksehjelp og hjelp til å søke deltidsjobber og utdanning, som viktig.

I vårt utvalg er det ingen studier som har undersøkt om fritidsklubber virker kriminalitetsforebyggende. Men de av forskningsbidragene som kobler fritidstilbud og kriminalitetsbekjempelse peker på viktigheten av at de ansatte i klubben har en bevissthet også rundt disse spørsmålene for at klubben skal kunne ha denne typen virkning (P. L. Andersen & Seland, 2020). Dersom ansatte ikke er bevisste fritidsklubbens rolle, påpeker Andersen & Seland at effekten kan bli motsatt, altså at klubben eller møteplassen blir et sted hvor kriminalitet planlegges eller utøves.

Idretten

Idrettstiltak i utsatte område, framheves også som inkluderende møteplasser i litteraturen vi har gjennomgått. Et eksempel fra Danmark er *Get2Sport*, et initiativ finansiert av Danmarks idrettsforbund, som søker å få barn og unge i utsatte områder involvert i idrettslag. Get2sport-foreningene samler barn- og ungdom fra utsatte områder med barn og ungdom fra utenfor områdene. I 2020 var det 63 slike initiativ i 49 utsatte områder. Christensen & Christensen (2021) har evaluert dette tiltaket. Rapporten, som bygger på en spørreundersøkelse blant medlemmene koblet med registerdata med informasjon om foreldrene, viser at ungdommene som er med i tiltaket, klarer seg bedre psykisk, i mindre grad misbruker narkotika og i større grad går på videregående. De ser også mer positivt på livene sine med tanke på for eksempel fritid og venner. Som også forfatterne påpeker, er det ingenting i studien som kan si om det er en effekt av å delta i idrett, eller om det heller er sånn at det er de ungdommene som klarer seg best i disse områdene, som også deltar i idrettstilbudet.

Et annet eksempel på idrettstiltak er en oppfølging av virksomheten *Reboot*, som blant annet gjennom fotball har som mål å øke sysselsettingen blant unge i Sverige – særlig i det som beskrives som «utsatte» og «idrettssvake» områder (Johansson Jansson & Ekholm, 2022). Evalueringen bygger på intervjuer og spørreundersøkelser om deltakernes opplevelser og utvikling, men har ingen mål på faktisk sysselsetting. Johansson Jansson og Ekholm (2022) framhever imidlertid at Reboot har flere positive elementer som bidrar til personlig utvikling, som økt motivasjon, selvtillit og sosialt nettverk. Fotballen er ikke nødvendigvis det som gir den største effekten, men sammen med blant annet dommerkurs, individuelle samtaler, felles måltider og arbeidstrening gis deltakerne bedre forutsetninger for å komme i arbeid.

Som med fritidsklubbene finnes det også en del kritisk forskning om idrett og inkludering. Flere bidrag (Agergaard et al., 2016; Ekholm & Dahlstedt, 2017; Gregersen et al., 2012) bruker Foucaults rammeverk «governmentality» til å beskrive utfordringene ved at mange idrettstiltak er utformet med mål om å forme ungdommene i disse områdene og gjøre dem «inkluderbare» (Ekholm & Dahlstedt, 2017, s. 232). Ekholm og Dahlstedt viser hvordan det svenske prosjektet *Midnight Football* forsøker å fremme sosial inkludering gjennom en spesifikk form for solidaritet og ansvarliggjøring. Samtidig peker forskerne på at prosjektet bidrar til å framstille ungdom fra utsatte områder som «annerledes» og i kontrast til etablerte svenske normer og verdier. I stedet for å bygge fellesskap på ungdommenes egne premisser, handler tiltaket om å «svensk-gjøre» dem – altså å forme

dem til å passe inn i en eksisterende samfunnsstruktur. Ifølge forskerne blir ikke forskjellene mellom ungdommene og majoritetssamfunnet redusert, men snarere synliggjort og normalisert. Prosjektet fremmer dermed en form for styring som fokuserer på individuell tilpasning og ansvar, heller enn strukturell endring eller kritisk bevisstgjøring, ifølge forskerne.

Agergaard et al. (2016) har mange av de samme refleksjonene når også de bruker Foucaults rammeverk for å evaluere et idrettstiltak i skoleferier rettet mot barn og unge i utsatte områder i Danmark. Forskerne er kritiske til at tiltaket har som mål å bekjempe radikaliserings og ekstremisme, og mener deres etnografiske feltarbeid blant de samme ungdommene ikke viser at det er noe som skulle tilsi at de som deltok, sto i fare for å bli radikalisert, ut over at flere av dem bodde i det regjeringens hadde definert som utsatte områder (Agergaard et al., 2016; Gregersen et al., 2012). Forskerne påpeker også at dette tiltaket ikke tilfører noe utover å organisere aktiviteter ungdommene likevel ville gjort:

When asked what they would have done without DGI Playground, several children answered that they would have been outside on the playing field anyway (Agergaard et al., 2016, s. 210).

I Sverige har Wirzén & Ekholm (2024) undersøkt hvordan jentelag i fusball og fotball i et utsatt område i Sverige bidrar til sosial inkludering gjennom å skape fellesskap. Tilbudet er primært rettet mot jenter med utenlandsfødte foreldre, og fellesskapet handler om å finne et felles «vi» gjennom fotballen, der alle er inkludert. Studien undersøker hvilken form for «moralisk sosialisering» som foregår i klubben, og viser at dette fokuset er vellykket i den forstand at jentene føler seg inkludert i klubben og ønsker å møte opp. Wirzén & Ekholm mener at en av tiltakets styrker er at det handler om å finne en fellesskapsarena, og ikke om å inkludere jentene i et større svensk «vi».

På tvers av landene snakker flere bidragsytere om at møteplassene og også idrettstiltakene ikke når de aller mest utsatte (Christensen et al., 2022a). De understreker også viktigheten av ikke å bare sette inn kortsiktige tiltak, men heller prioritere langsiktige investeringer gjennom kommunene eller bydelens integreringsarbeid. Dette henger sammen med at enkeltansattes fokus og prioriteringer er viktige, og at de trenger forutsigbarhet for at arbeidet de gjør, skal bli godt.

6.4 Tiltak for å forebygge og bekjempe kriminalitet

Som vi ser i kapittel 1 og 2 er det noen som knytter begrepet om parallellsamfunn til kriminelle nettverk eller kriminelle gjenger. Dette er mest vanlig i Sverige, men også i Danmark er det en sentral del av parallellsamfunnsavtalen at ikke personer med kriminelt rulleblad skal bo konsentrert (Meld. St. 34 (2020–2021)).

Ifølge regjeringens stortingsmelding om barne- ungdoms- og gjengkriminalitet (Meld. St. 34 (2020–2021), er det vanskelig å sammenligne gjengkriminaliteten i Skandinavia. Til tross for det skriver de at både konfliktnivå, alvorlig vold og politiets mulighet til å opprettholde ro er tydelig mer kritisk i Sverige og Danmark enn i Norge. I Sverige har alvorlig kriminalitet økt de siste årene, blant annet med en stor økning i dødelig

skytevåpenvold sammenlignet med resten av Europa. I 2020 registrerte svensk politi 366 skytehendelser som kostet 47 mennesker livet og skadet 117, mens Norge samme år rapporterte to dødsfall ved skytevåpen (Meld. St. 34 (2020-2021)). Dette er viktig bakgrunnsinformasjon for å forstå utviklingen av tiltak i de tre landene, og for å vurdere hvor relevant det er å overføre tiltak på kriminalitetsfeltet fra et land til et annet.

I norsk kontekst har Folkehelseinstituttet (Aase et al. 2020) gjennomført en kunnskapsoppsummering om forebygging og behandling av adferdsproblemer og kriminalitet blant barn og unge. Rapporten identifiserer en rekke evidensbaserte tiltak som kan bidra til å forebygge eller behandle kriminell adferd og adferdsproblemer. Dette inkluderer både nasjonale og internasjonale tiltak. De deler inn tiltakene i ulike tiltaksnivåer, fra hjemmebaserte tjenester, til plassering utenfor hjemmet (f.eks. fosterhjem, behandlingshjem) og til institusjonsplassering. De gjennomgår forebyggende tiltak rettet mot barn i risiko (såkalt selektert nivå) og tiltak rettet mot barn som allerede har begått lovbrudd (såkalt indikert nivå). Blant tiltak for barn i risiko framheves tiltak som ulike foreldre-/familierådgivningskurs (De Utrolige Årene, Parent Management Training Oregon, Tidlig innsats for barn i risiko), mens blant tiltak for barn som allerede har begått lovbrudd, gjennomgås tiltak rettet mot foreldre og ulike tiltak i form av terapibehandlinger (slik som multisystemisk terapi og funksjonell familierapi). Også tiltak som behandlingshjem, poliklinisk behandling og institusjonstilbud presenteres, samt mer universelle tiltak (tiltak på skolenivå som retter seg mot alle elever og ansatte).

Rapporten konkluderer med at tiltak må være evidensbaserte, individuelt tilpasset og forankret i FNs barnekonvensjon. De anbefaler økt satsing på tiltak som foreldre-/familierådgivningskurs, multisystemisk terapi, funksjonell familierapi og behandlingshjem, og understreker betydningen av god implementering og koordinering mellom instanser som barnevern, skole, helsevesen og politi for å sikre helhetlig og effektiv innsats.

I Danmark er det flere tiltak i parallellsamfunnsavtalen med mål om å redusere kriminalitet i utsatte områder. Blant disse tiltakene finner man styrket politiinnsats i belastede boligområder, skjerpede straffer i bestemte soner, samt initiativer for å få kriminelle ut av områder som i dag defineres som parallellsamfunn. Nørgaard & Rudå (2021) undersøker hvordan fysiske endringer i et område påvirker beboernes opplevelse av trygghet og utsatthet for kriminalitet. Studien er basert på et casestudium av to områder (Rosenhøj og Egedalsvænge), og viser at den fysiske omdannelsen har ført til at kriminaliteten har flyttet seg fra mer øde deler av områdene til områder nærmere boligene. Samtidig har renovering av fasader bidratt til en nedgang i hæverksrater. I Rosenhøj har det totale antallet anmeldelser økt i perioden, mens det i Egedalsvænge har gått ned. Forskerne understreker at faktorer som endringer i kategoriseringen av anmeldelser, politiets tilstedeværelse og beboernes villighet til å anmelde kriminalitet, spiller en viktig rolle i hvor mange saker som faktisk blir registrert.

Johansen (2021) har gjennomført en antropologisk undersøkelse av Østjyllands Politi og Aarhus Kommunes implementering av det nasjonale exitprogrammet for gjenger. Exitprogrammet er en instans som bistår personer med å forlate kriminelle gjenger og bryte med det kriminelle nettverket. Det overordnede målet med bandeexit-innsatsen i Aarhus er at deltakeren som mottar tiltaket, skal komme seg ut av organisert kriminalitet

(Østjyllands Politi, 2019: 3). Rapporten er ikke en evaluering av selve exitinstansen, men en analyse av noen av de mest sentrale elementene i exitdeltakernes forløp. Undersøkelsen bygger på fem måneders etnografisk feltarbeid hos exitenheten i Aarhus, samt kvalitative intervjuer med alle exitmedarbeiderne, deres ledelse og syv utvalgte deltakere i programmet. Johansen (2021) finner at exitprosessen preges av ustabil motivasjon og varierende kontakt fra deltakerne, som fortsatt er påvirket av gjengmiljøet. For å håndtere dette benytter exitenheten en fleksibel visitasjonsperiode, hvor motivasjonen vurderes nøye. Ensomhet kan både motivere og svekke deltakelsen, og det kan være utfordrende å imøtekomme behovet for nye, autentiske relasjoner. I tillegg kan det oppstå spenninger mellom deltakernes sosiale behov og myndighetenes mål om bolig og arbeid. Relokasjon brukes som et akutt sikkerhetstiltak, men kan føre til fremmedgjøring og ytterligere ensomhet. Mange deltakere er allerede fordrevet fra hjemmet, og boligplasseringer kan utilsiktet føre til at rivaliserende personer bor nær hverandre, noe som kan undergrave exitforløpet. Derfor er tverrsektorielt samarbeid helt avgjørende, ifølge forskerne. For å holde deltakerne i forløpet, prøver medarbeiderne ut nye løsninger framfor å benytte sanksjoner når avtaler brytes eller tiltak ikke gir ønsket effekt. Hvorvidt exitforløpene lykkes, varierer fra sak til sak, og prosessen strekker seg ofte over flere år med tilbakefall før den kan avsluttes eller overføres til en annen kommune. I denne perioden investerer både medarbeidere og deltakere betydelig tid og engasjement i å håndtere volden og relasjonene som fortsatt preger livene deres. Gjennom denne innsatsen bygges det gradvis opp gjensidig tillit og troverdighet mellom partene. Exitarbeidet preges altså av komplekse og utfordrende forhold i gjengmiljøet som myndighetene ikke har kontroll over. Vold, gjeld, hevn, familierelasjoner og rettssaker fortsetter inn i exitforløpet og former det lokalt. Gode samarbeidsevner, et solid praksisfellesskap, koordinering av fagpersoner i velferdssystemet og tid til relasjonsbygging trekkes fram som avgjørende faktorer i denne typen arbeid (Johansen, 2021).

I svensk kontekst har Gerell og Ellberg (2021) undersøkt hvordan forsknings- og utviklingsarbeid kan bidra til at politiet på en bedre måte kan redusere kriminaliteten og utryggheten i Malmö og Skåne. Rapporten omhandler en innsats kalt "Ordning og Sikkerhet", som er en regional innsats som bygger videre på deler av erfaringene og arbeidsmetodene fra den nasjonale innsatsen *Operasjon Rimfrost*. Rimfrost ble igangsatt sent på høsten 2019, og innebar at politiet i Malmö fikk en betydelig ressursforsterkning med fokus på utsatte områder, kriminelle nettverk og gjengvold. Innsatsen har ført til økt polititilstedeværelse, flere kontroller og avdekking av våpen- og narkotikaforbrytelser. Evalueringen viser at den opplevde tryggheten har økt, og at innsatsen har truffet kriminelle nettverk. Den har imidlertid ikke påvirket annen kriminalitet. Innsatsen har hovedsakelig vært rettet mot gjengvold og skyteepisoder, men slike hendelser er for sjeldne til å kunne følges statistisk på så kort tid, ifølge forskerne. Samtidig peker de på risiko for negative bieffekter, som spenninger i lokalsamfunnene, og at effekten på annen kriminalitet har vært begrenset. Det anbefales at videre innsats baseres på situasjonsvurderinger og prioritering av hvor tiltakene gir mest nytte.

Kronkvist og kollegaer har undersøkt hvordan politiets kameraovervåkning i et særlig utsatt område i Malmø påvirket oppfatninger, erfaringer og effekter knyttet til kriminalitet og utrygghet (Kronkvist et al., 2019). Rapporten bygger på data om anmeldte lovbrudd, intervjuer med politifolk, materiale fra en årlig trygghetsundersøkelse blant beboere,

samt supplerende intervjuer med beboere, eiendomseiere og næringsdrivende i området. Resultatene viser at voldskriminaliteten gikk noe ned i perioden som ble undersøkt, mens narkotikaforbrytelser økte. Kronkvist et al. (2019) argumenterer for at dette trolig skyldes økt polititilstedeværelse og innsats, ikke nødvendigvis mer kriminalitet. Den åpne narkotikahandelen ble noe forstyrret, men flyttet seg også delvis til mer skjulte steder eller nærliggende områder. Trygghetsfølelsen blant beboere forbedret seg på enkelte områder, og politiet opplevde kameraene som nyttige i både operativt arbeid og etterforskning. Samtidig peker rapporten på behovet for bedre systematisk bruk av overvåkingen, og at ressurser og bemanning spiller en viktig rolle. Beboere beskrev å være mer skeptiske til overvåkingen enn eiendomseiere og næringsdrivende, særlig med tanke på personvern. Kronkvist og kollegaer konkluderer med at kameraovervåkingen sannsynligvis har hatt en positiv effekt på å redusere synlig narkotikahandel og forbedre tryggheten, men at det fortsatt gjenstår noen utfordringer.

På oppdrag fra Stockholm by har Ersta Sköndal Bräcke høyskole evaluert arbeidet med sosiale innsatsgrupper i Stockholm, Botkyrka og Södertälje (Wollter & Oscarsson, 2018). Sosiale innsatsgrupper (ofte forkortet SIG) ble opprinnelig lansert som en samarbeidsform mellom lokale myndigheter og organisasjoner, først og fremst sosialtjeneste, skole og politi. Hensikten med evalueringen var å utvikle kunnskapen om sosiale innsatsgrupper som en arbeidsmetode for å motvirke videre kriminell utvikling blant ungdom og unge voksne. Evalueringen bygger på analyse av to spørreundersøkelser og to intervjustudier. Intervjustudiene omfatter dels sosialtjenestepersonell innen SIG med mål om å få et mer dyptgående bilde av arbeidsprosessen, dels intervjuer med ungdommer som har deltatt i SIG. Arbeidet i SIG har fokus på individtilpasset støtte og langsiktig engasjement. Samarbeidsmøter mellom aktører er sentrale, men få andre enn politi, sosialtjeneste og skole deltar aktivt. Wollter & Oscarsson (2018) konkluderer med at utvalget av ungdommer til SIG ofte baseres på bekymringer og kjente kriminelle tilknytninger, heller enn systematiske analyser. Dette skaper usikkerhet om hvem som er i den optimale målgruppen. Evalueringen peker også på utfordringer med å motivere både tungt belastede og mindre belastede ungdommer til å delta. Forskningen understreker behovet for bredere innsats rettet mot hele risikogrupper og lokalsamfunn, inkludert sivilsamfunn og privat sektor. For å lykkes kreves langsiktig sosialt nettverk og tilgang til bolig, utdanning, arbeid og fritidstilbud som kan støtte ungdommenes positive utvikling etter avsluttet SIG-innsats.

Vi finner også forskningsbidrag som har som mål å undersøke tiltak som skal forebygge kriminalitet. Blant annet har Hedlund (2022) evaluert Fryshusets ungdomsarbeid i Malmö og Helsingborg som har som mål å forebygge kriminalitet og rusbruk blant unge i utsatte områder, og å skape tillitsfulle relasjoner med ungdommer i alderen 13–29 år som lever i utsatte områder. Evalueringen bygger på intervjuer med ungdommer, ansatte og feltstudier. Stiftelsen Fryshusets finnes i flere byer og omfatter sosiale prosjekter, utdanninger, arbeidsmarkedstiltak, dans, sport og musikk. Innenfor prosjektene er det ansatt flere relasjonsverter. Relasjonsvertene, også kalt «credible messengers», er selv unge personer med erfaring fra områdene de jobber i, de snakker flere språk og noen har selv en bakgrunn med kriminalitet eller destruktivitet. Vertene skal fungere som positive forbilder for målgruppen. Hedlund konkluderer med at det er utfordrende å måle effekten av forebyggende ungdomsarbeid, fordi det ikke finnes enkle metoder for

å kvantifisere sosiale tiltak. Evalueringen av Fryshusets arbeid viser likevel at mange unge opplever positive endringer i livene sine, som hjelp til å søke jobb, komme ut av kriminalitet og rus. Relasjonsvertene spiller en viktig rolle som troverdige forbilder, og ungdommene har stor tillit til dem. Fryshuset oppleves som en trygg og meningsfull aktør som gir unge alternativer til et liv på gaten.

6.5 Tiltakets relevans er avhengig av ståsted

Hvilke tiltak som framstår som mest relevante, avhenger også av hvilket ståsted man har. Dette illustreres godt av flere av artiklene vi har gjennomgått, for eksempel Bach og Schneidermann (2022), som analyserer arbeidet til en gruppe i Danmark med et oppdrag om å håndtere utfordringer i skjæringspunktet mellom parallellsamfunn og «ungdomsproblemer». Forfatterne viser hvordan ulike aktører – politiet, kommunen, aktivister med flere – har ulike forståelser av hva ungdomsproblemet består i. Avhengig av om «ungdomsproblemet» defineres som en sosial utfordring, et kriminalitetsproblem eller en boligsosial utfordring, foreslås ulike typer tiltak. De som fryktet radikalisering blant ungdommene, foreslo dialogbaserte tiltak rettet mot utvalgte individer. Aktører som var bekymret for risikoen for kriminalitet, la vekt på synlig politi og forebyggende tilnærminger. Andre ønsket å få ungdommene inn i organiserte fritidsaktiviteter, og foreslo ambassadørordninger for dette, mens enkelte fokuserte på fysiske endringer i nærmiljøet – som å reformere uteområdene gjennom arkitektoniske og infrastrukturelle grep – for å gjøre det vanskeligere å «henge på gata» og samtidig skape lysere, mer åpne og lettere kontrollerbare rom.

I Sverige er lokale kommuner, i samarbeid med politiet, tildelt en viktig rolle i samfunnsbasert kriminalitetsforebygging og fremme av tryggere nabolag/byer. Strategiene som iverksettes, skal være informert av retningslinjene til nasjonale rådgivende organer, som legger vekt på kartlegging av den nåværende situasjonen, problemanalyser, systematisk planlegging av tiltak og evaluering av innsats. Alstam og Forkby (2022) rapporterer fra et treårig forskningsprosjekt som studerte lokal kriminalitetsforebygging/tryggere samfunnspraksis i fire utsatte områder i Sverige, gjennom møteobservasjoner og inter-essentintervjuer. Analysen viser at de involverte aktørene måtte navigere mellom ulike organisatoriske logikker, og fant det vanskelig å avgrense et passende objekt for felles innsats når de utformet tiltaksstrategier. Når de klarte å finne et objekt å rette tiltakene mot, for eksempel ungdom i faresonen for narkotikamisbruk eller lavkriminalitet, kunne de stole på en kollektiv tankegang, men de slet i situasjoner der en felles innsats ikke var mulig, for eksempel når de håndterte risikoen for grov vold eller når operasjonene nærmet seg mer organisert kriminalitet – begge elementer som inngår i definisjonen av utsatte områder. Denne feilen mener forskerne delvis kan forklares med at aktørene har konkurrerende logikker dominert av idiosynkratiske handlinger i tråd med byråkratiske regler og rutiner. Dette funnet reiser spørsmål om en antatt, men ikke-artikulert grense for kriminalitetsforebygging, og om en forhåndsbestemt tilnærming er i samsvar med den foreskrevne rekkefølgen av kartlegging, analyse, intervensjonsplanlegging og evaluering når man står overfor mer brutal vold.

Esaiasson og Sohlberg (2025) viser også at både fagfeltet og den politiske debatten tilbyr ulike forklaringer på utfordringene i utsatte nabolag. Forslag fra venstresiden i politikken fokuserer på statlige tiltak for å håndtere konsekvensene av sosial ulikhet,

territoriell stigmatisering og strukturell diskriminering. Forslag fra høyresiden i politikken legger vekt på personlig ansvar for endringer i nærmiljøet. Det de kaller populistiske forslag, tilskriver nabolagsproblemer kulturelle forskjeller knyttet til storskala migrasjon, og fremmer behovet for å avvise tradisjonelle kulturelle mønstre og omfavne en moderne europeisk livsstil. Studien anvender et omfattende datamateriale. Det er gjennomført intervju med 2 286 personer, hvorav 1 372 samtykket til ytterlige nettbaserte intervjuer. Esaiasson og Sohlberg finner at beboerne støtter tiltak fra både venstre- og høyresiden, som statlige tiltak for å forbedre skole og jobbmuligheter, samt tiltak som økt personlig ansvar og orden i nabolaget.

6.6 Oppsummering

I dette kapitlet har vi undersøkt hvilke tiltak som er satt inn, og hvordan forskningen vurderer virkningen av disse.

Som vist er det stor variasjon blant de ulike tiltakene som finnes, fra store områdesatsninger som favner bredt og pågår i flere år, til mindre tiltak, som for eksempel en møteplass. Vi har kategorisert disse og delt dem inn i tre hovedkategorier:

Områdesatsinger: Disse er gjennomført i alle tre land, med varierende mål og innretning. I Danmark er parallellsamfunnsavtalen sentral, med omfattende fysiske og sosiale endringer i utsatte områder. Evalueringer viser blandede resultater, med kritikk mot tvungen fraflytting og etnisk diskriminerende kriterier. I Sverige og Norge har områdesatsinger hatt mer uklare mål og begrenset effekt på strukturelle utfordringer, men kan ha positive effekter på individnivå og lokalmiljø.

Tiltak på oppvekstfeltet: Forskningen viser at både barnehager, skoler og fritidsarenaer har potensial til å fungere som viktige møteplasser som kan fremme sosial inkludering. Skoler og barnehager kan motvirke eller forsterke segregering, avhengig av nasjonal organisering og foreldres valg. Ressursfordeling og tiltak som åpner for skolevalg kan gi bedre akademiske resultater, men også føre til lavere trivsel og økt ulikhet. Skolenedleggelse har komplekse og ofte utilsiktede konsekvenser. Samtidig kan tiltak som møteplasser som fritidsklubber og idrettsprosjekter bidra til inkludering, særlig når de er lokalt tilpasset og har bevisste ansatte. Likevel viser forskningen at slike tiltak ikke nødvendigvis når de mest utsatte, og at effektene ofte er begrenset eller uklare. Kritiske studier peker på at tiltakene kan bidra til stigmatisering snarere enn inkludering. Evalueringer av tiltak som gratis barnehage og skolefritidsordninger som SFO/AKS framkommer ikke i vårt søk.

Kriminalitetsbekjempelse: Få tiltak er eksplisitt rettet mot parallellsamfunn, men politiets nærvær, relasjonsbygging og tverretattlig samarbeid trekkes fram som viktige. Exit-programmer for gjengmedlemmer i Danmark viser at tillit, fleksibilitet og koordinering er avgjørende, men at prosessene er langvarige og preget av komplekse sosiale forhold.

7 Konklusjon

IMDi har gitt Fafo i oppdrag å lage en kunnskapsstatus om parallellsamfunn i Skandinavia med vekt på kjennetegn, utbredelse og tiltak.

Denne rapporten bygger på vår gjennomgang av 89 forskningsbidrag fra Norge, Sverige og Danmark. Vi har gjort et søk på ordet *parallellsamfunn* i ulike portaler og forskningsdatabaser, på engelsk og på de tre skandinaviske språkene. Vi har også gjort et søk på de tilgrensende begrepene *utsatte områder* og *boligsegregering*.

7.1 Hva sier forskningen om parallellsamfunn?

Vår gjennomgang av forskningen på parallellsamfunn viser at det er relativt lite forskning som bruker dette begrepet i Skandinavia. Forståelsen av begrepet varierer i forskningen fra å betegne dårlig integrering generelt til mer spesifikt å beskrive strukturer som gjør at kriminelle gjenger opprettholder kontroll og makt i et område. Det kan også betegne lite kontakt mellom minoritet og majoritet, eller minoriteters manglende tilslutning til storsamfunnets institusjoner.

Flere av forskerne som har tatt på seg å definere begrepet parallellsamfunn, vektlegger kriterier som dannelsen av egne økonomiske systemer og institusjoner, som egne rettsvesen, helsevesen og skoler. Påfallende lite av forskningen forholder seg til de forskningsbaserte definisjonene som finnes.

I Danmark har begrepet parallellsamfunn i mange år vært en del av politisk retorikk og lovverk rettet mot utsatte boligområder. Danske myndigheter har imidlertid en definisjon av parallellsamfunn som skiller seg fra de som finnes i forskningen. Fra danske myndigheters hold og etter dansk lov er et *utsatt område* et område hvor to av følgende kriterier er oppfylt: høy andel arbeidsledige, høy andel straffedømte, høy andel uten høyere utdanning og/eller høy andel med lav gjennomsnittlig bruttoinntekt. Et *parallellsamfunn* er et utsatt område hvor andelen innvandrere og etterkommere fra ikke-vestlige land overstiger 50 prosent. Danske myndigheter utarbeider hvert år lister over områder definert som parallellsamfunn etter disse kriteriene.

Den danske politiske virkeligheten former den danske forskningen, og bidrar til at den er betydelig mer omfattende enn den vi finner for Sverige og Norge. Danske forskere har gjennomført dokumentanalyser som kritiserer måten myndighetene definerer enkelte områder som parallellsamfunn. De peker på hvordan begrepsbruken legitimerer tiltak som har som mål fysisk og sosialt å omforme – eller i noen tilfeller helt fjerne disse områdene. Til sammenligning er de få norske og svenske forskningsbidragene som bruker begrepet parallellsamfunn, oppdragsforskningsrapporter gjennomført på oppdrag fra myndighetene.

Samlet sett finnes det ikke et skandinavisk forskningsfelt på parallellsamfunn, med felles definisjoner og problemforståelse. De fleste studiene er enten bestilt av ulike myndigheter eller er kritiske analyser av politisk begrepsbruk. I forskningen vi har gjennomgått, framstår parallellsamfunnsbegrepet som et politisk og normativt begrep, som brukes til å

beskrive komplekse sosiale fenomener, men som samtidig mangler presisjon og konsistens. Forskningen er gjennomgående kritisk til at dette begrepet brukes om skandinaviske forhold, og vi finner heller ingen eksempler på forskere som har undersøkt empirisk om parallellsamfunn finnes i Skandinavia. Forskningen gir altså ikke grunnlag for å si noe om parallellsamfunns utbredelse, eller om årsakene bak, verken i Norge, Sverige eller Danmark. Det at det ikke finnes en omforent definisjon av begrepet parallellsamfunn gjør det også vanskelig å identifisere relevante tiltak.

7.2 Hva sier forskningen om utsatte områder?

Vår gjennomgang av forskning på *utsatte områder* viser at hvilke instanser som definerer et område som utsatt, og hvilke utsatthetskriterier de bruker, er avgjørende for hva man finner og følger med på, og for hvor myndighetene setter inn tiltak.

I både Danmark og Sverige har myndighetene laget kriterier for hva som skal til for at et område skal betegnes som utsatt, og offentliggjør lister over utsatte områder hvert år. Vi finner imidlertid at ansvaret for å definere hvilke områder som skal med på listen, er forskjellig i de to landene. Det er også ulikt hvilke kriterier og indikatorer som vektlegges. Arbeidsledighet, lav utdanning, andel straffedømte, lav inntekt og andel med ikke-vestlig bakgrunn er blant indikatorene i Danmark. I Sverige finnes det ulike indikatorsett, og det utarbeides lister over utsatte områder basert på sysselsettingsfrekvens, inntektsnivå, andel med kun grunnskoleutdanning, en sammensatt sårbare-familier-indikator og en segregeringsindeks som måler andel av befolkningen med utenlandsk bakgrunn. I tillegg er svensk politi sin subjektive opplevelse av kriminalitetsutsattheten i området en sentral del av utviklingen av listene.

I Norge utarbeides det ikke lister over utsatte områder på samme måte som i Danmark og Sverige, men konsentrasjon av levekårsutfordringer er hovedbegrunnelsen for valg av områder til områdesatsinger. En studie som bruker kriteriene for utsatte områder fra Danmark og Sverige på norske registerdata, finner at enkelte områder i Norge som ville vært klassifisert som utsatt etter svenske kriterier, ikke ville vært definert som utsatt etter danske kriterier (Allvin et al., 2024). Studien finner også at det i Norge er færre personer som bor i utsatte områder sammenlignet med i Sverige og Danmark, uansett hvilket av kriteriene man bruker.

En fordel med å definere områder som utsatte er at man kan sette inn tiltak kun der de trengs. Samtidig viser forskningen vi har gjennomgått, at det er viktig at kriteriene og begrunnelsene for utsatthet stemmer overens med de faktiske utfordringene som er i samfunnet, og at ulike kriterier ikke forveksles. Studier viser for eksempel at kriminalitet og utsatthet ikke overlapper geografisk i Norge (Allvin et al., 2024). Hvis man ikke legger forskning bak kriteriene man utarbeider, risikerer man at tiltak for å bekjempe kriminalitet eller redusere skolefravall settes inn i de områdene hvor det bor flest innvandrere framfor i områdene hvor kriminaliteten eller fravallsratene er størst.

Forskningen på utsatte områder er kritisk til hvordan listene i Sverige og Danmark utarbeides, og spesielt den svenske forskningen er kritisk til at politiets subjektive oppfatning veier tungt. I vår gjennomgang finnes det forskningsbidrag fra Sverige som peker på at

listene utviklet av politiet for å motvirke kriminalitet, også brukes som utgangspunktet når myndighetene skal sette inn tiltak for å bedre levekår.

Forskningen er også opptatt av de negative konsekvensene det har for innbyggerne i et område, at området klassifiseres som utsatt og settes på en myndighetsliste. I relativt mange studier understrekes det at å sette et område på en slik liste, kan bidra til å øke stigmatiseringen av områdene og beboerne, og ytterligere forsterke problemene som finnes der. Forskningen, særlig fra Danmark, understreker også at å sette et område på en slik liste kan være med på å legitimere svært inngripende tiltak som ellers ikke ville vært satt inn.

7.3 Hva sier forskningen om boligsegregering?

Vår gjennomgang av forskning på boligsegregering viser at boligsegregering er et definert samfunnsvitenskapelig begrep, og det finnes en omfattende empirisk forskningslitteratur som undersøker årsaker, utvikling og konsekvenser. Her skiller forskningen på boligsegregering seg fra forskningen på parallellsamfunn og utsatte områder, hvor begrepene i større grad er lånt fra politikken, og hvor definisjonene ofte er mer uklare og normativt ladede. Uten at vi har gjort en fullstendig gjennomgang av all forskning på segregering i de tre landene, mener vi det er grunnlag for å si at det er denne forskningen myndighetene bør legge vekt på hvis de skal utvikle gode indikatorer og god politikk for å følge med på utsatthet. Dette mener vi blant annet fordi denne forskningen har utviklede metoder for å skille når og hvordan innvandrerbakgrunn er en relevant faktor å følge med på, og når det ikke er det.

Forskningen viser at boligsegregering, det at like bor nær like, er økende i Norge. Dette gjelder segregering både etter økonomi og etnisitet. Når vi sammenligner Norge med våre naboland, ser vi likevel at nivåene er lavere enn i Sverige, og betydelig lavere enn i for eksempel USA. I Skandinavia er den etniske segregeringen lavest i Danmark. I Oslo er konsentrasjon av velstand vanligere enn konsentrasjon av fattigdom.

Akkurat hvordan bildet ser ut, er avhengig av hvordan man måler, ifølge flere studier. Oslo er for eksempel relativt segregert på bydelsnivå, men på nabolagsnivå er boligsegregeringen mye lavere i Oslo enn i Stockholm og København. Hvor stort område man følger med på, er altså avgjørende for om man fanger den utsattheten og de skillene som finnes i en by. Dersom man kun undersøker eller følger med på små geografiske enheter, som nabolag eller boligklynger, risikerer man å overse mønstre som først blir synlige i større skala, som bydeler eller hele byområder. Samtidig kan en ren makrotilnærming skjule viktige variasjoner og nyanser i hvordan ulike grupper faktisk bor sammen i hverdagen. Nyere forskning understreker derfor behovet for å kombinere både mikro- og makroperspektiver for å få et mer helhetlig bilde av segregering. Dersom man kun benytter én type geografisk inndeling eller ett mål, kan man risikere å ikke fange opp hvor utfordringene faktisk ligger. Derfor trenger man både tall og statistikk, men også en forståelse av den lokale konteksten, for å kunne si noe meningsfullt om hvor utbredt segregering er, og hvilke konsekvenser den har.

Det er sammensatte årsaker og drivere bak boligsegregering, hvor personlige preferanser, økonomiske ressurser, boligpolitikk og boligpriser virker samtidig. Ønsket om å bo

nær andre som ligner en selv, kan spille en rolle, men forskningen er tydelig på at fattige har færre muligheter til å ta valg på boligmarkedet enn rike. Reguleringen av boligmarkedet og utformingen av velferdsordninger har også stor betydning for segregeringsmønstre. Boligpolitikken i de tre skandinaviske landene er svært ulik, noe forskningen viser har konsekvenser for segregeringen.

Forskning på segregering framhever at segregerte byområder kan bidra til å forsterke sosial ulikhet og utenforskap. Oppvekst i levekårsutsatte nabolag er ofte knyttet til lavere utdanning og svakere tilknytning til arbeidslivet, særlig for barn og unge med innvandrerbakgrunn. Forskning viser at graden av økonomisk selvstendighet i nabolaget har større betydning enn etnisk sammensetning. Samtidig kan det å bo nær noen som ligner en selv, gjøre at man får både støtte og hjelp. Selv om studier finner små forskjeller i trivsel og trygghet blant ungdom som bor i levekårsutsatte nabolag og ikke, rapporterer ungdom i levekårsutsatte nabolag også oftere lavere tilfredshet med nærmiljøet og mindre deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter.

7.4 Kompliserte samfunnsutfordringer har ikke enkle løsninger

En sentral del av dette oppdraget har vært å identifisere tiltak som virker mot parallellsamfunn. Men som gjennomgangen av forskning på parallellsamfunn viste, er ikke forskningen entydig på hva parallellsamfunn er, noe som også gjør det vanskelig å identifisere relevante tiltak. I vår gjennomgang av litteratur finner vi bare ett tiltak som er eksplisitt rettet mot parallellsamfunn, og det er innsatsene satt inn i de danske omdannelsesområdene, gjennom den danske parallellsamfunnsavtalen. Vi finner imidlertid flere typer tiltak som er satt inn mot ulike typer sosiale problemer i utsatte områder og mot boligsegregering. Tiltakene kan sorteres i tre kategorier: 1) områdesatsinger, 2) tiltak på oppvekstfeltet og 3) tiltak for å forebygge og bekjempe kriminalitet.

Den typen tiltak vi finner mest omtalt i våre søk, er områdesatsinger. Forskningen i alle tre land viser at områdesatsinger kan forbedre områdene for de som bor der, men at de ikke virker mot segregering. Parallellsamfunnsavtalen og områdesatsingene i Danmark har bidratt til å redusere andelen med innvandrerbakgrunn, rulleblad og manglende skolegang som bor nær hverandre. Dette er gjort gjennom svært inngripende tiltak som rivning av store boligområder og forbud mot at enkelte grupper kan bosette seg i områdene. Evalueringen av disse tiltakene viser at områdene tiltakene er satt inn i, har blitt mer blandet, men segregeringen i Danmark består likevel. Tiltakene synes heller ikke å ha ført til at de mest utsatte i samfunnet har fått det bedre. EU-domstolens generaladvokat har også vurdert den danske lovgivningen, som inkluderer kriteriet «ikke-vestlig bakgrunn» i definisjonen av hva som utgjør et parallellsamfunn, som å innebære direkte forskjellsbehandling på grunnlag av etnisitet (Capeta, 2025). EU-domstolen overlater den endelige vurderingen til den nasjonale danske domstolen (Stortinget 2026).

Et viktig funn fra vår gjennomgang er også at de tre skandinaviske landene er veldig ulike. Segregeringen ser ulik ut. Det gjør også både boligpolitikken og skolepolitikken. Sverige og Danmark har også andre utfordringer enn vi har i Norge, for eksempel er de svenske kriminalitetsratene betydelig høyere. Vår gjennomgang viser at vi ikke enkelt kan peke ut enkelttiltak fra nabolandene som ser ut til å ha hatt særdeles god effekt. På det grunnlaget er det relevant å spørre om det er riktig å sette inn svensk- eller danskinspirerte tiltak når

vi ser at utfordringer som kanskje ligner nabolandenes, øker. Uavhengig av landkontekst er det også viktig å framheve at forskningen vi har gjennomgått, viser at utfordringene knyttet til segregering, levekår og kriminalitet ikke kan løses med enkelttiltak. Det er her snakk om komplekse og sammensatte strukturelle forhold, der bosettingspolitikk, boligpolitikk, integreringspolitikk, skolepolitikk og inndelingen i skolekretser virker sammen og forsterker hverandre.

En pakke med tiltak som virker mot parallellsamfunn lar seg ikke utlede av den gjennomgangen vi har gjort. Til det er fenomenet altfor lite definert i forskningen. Vi anbefaler at myndighetene unngår å bruke parallellsamfunnsbegrepet, som vår gjennomgang av forskning viser at er uklart definert og potensielt stigmatiserende. Heller enn å gruppere sammen mange ulike problemfelt under paraplyen parallellsamfunn, tyder forskningen på at tiltak blir mer treffsikre dersom man fokuserer det man er bekymret for, om det er segregering, fattigdom, utenforskap, sysselsetting, manglende integrering eller kriminalitet. Når problemet man søker svar på er klarere definert, er det også enklere å bruke forskningen til å finne gode løsninger.

Kilder

- Aase, H., Lønnum, K., Sørli, M. A., Hagen, K. A., Gustavson & K., Utgarden I. H. (2020). Barn, unge og kriminalitet. Hvordan forhindre at barn og unge kommer inn i eller fortsetter med en kriminell løpebane? Oppsummering og vurdering av virksomme tiltak, behandling og organisering. Rapport 2020. Oslo: Folkehelseinstituttet. <https://www.fhi.no/content-assets/9edd82a6bff54e488870e612131bb242/barn-unge-og-kriminalitet-20202.pdf>
- Agergaard, S., la Cour, A. & Gregersen, M. (2016). Politicisation of migrant leisure: A public and civil intervention involving organised sports. *LEISURE STUDIES*, 35(2), 200–214. <https://doi.org/10.1080/02614367.2015.1009848>
- Allvin, A., Gerell, M. & Skardhamar, T. (2024). Vulnerable Areas in Oslo–Toward “Swedish Conditions”? *Nordic Journal of Urban Studies*, 4(2), 1–20.
- Allvin, A. & Sørderholm, T. (2023). *Barne- og ungdomskriminalitet i Oslo 2022. Utfordringer i ulike geografiske områder* (Rapport. 23:01). Oslo politidistrikt. <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/oslo/rapporter/barne--og-ungdomskriminalitet/barne-og-ungdomskriminalitet-i-oslo-2022.pdf>
- Alstam, K. & Forkby, T. (2022). Finding a Suitable Object for Intervention: On Community-Based Violence Prevention in Sweden. *Societies*, 12(3), 75. <https://doi.org/10.3390/soc12030075>
- Andersen, B. & Brattbakk, I. (2020). Områdesatsinger i Norge. Et skjørt kunnskapsgrunnlag for strategier og tiltak. *Tidsskrift for boligforskning*, 3(2), 130–147. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-5988-2020-02-03>
- Andersen, H. S. (2020). Etnisk segregation – årsager og betydning for udsatte boligområder. *Samfundsøkonomen*, 2020(3), 55–64. <https://doi.org/10.7146/samfundsokonomien.v0i3.122595>
- Andersen, P. L. & Bakken, A. (2020). Oppvekstmiljø i utsatte byområder. Resultater fra Ungdata-undersøkelser i seks utvalgte kommuner. (Nova Notat 1/2020). NOVA, OsloMet. <https://oda.oslo-met.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/6470/NOVA-Notat-1-2020.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Andersen, P. L. & Ljunggren, J. (2014). Gylne ghettoer. Inntektselitens bostedssegregering i Oslo, 1980–2005. I O. Korsnes, M. N. Hansen & H. Johs (Red.), *Elite og klasse i et egalitært samfunn* (s. 126–143). Universitetsforlaget.
- Andersen, P. L. & Seland, I. (2020). Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus? *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, 1(1-2020), 6–26. <https://utdanningsforskning.no/artikler/2020/hva-kjennetegner-ungdom-som-gar-pa-norske-fritidsklubber-og-ungdomshus/>
- Andersson, E., Lyngstad, T. & Sleutjes, B. (2018). Comparing Patterns of Segregation in North-Western Europe: A Multiscalar Approach. *European Journal of Population*, 34(2), 151–168. <https://doi.org/10.1007/s10680-018-9477-1>
- Andersson, M., Larsson, J. P. & Öner, Ö. (2024). *Goda grannar – en ESO-rapport om grannskapets betydelse för integrationen*. Finansdepartementet. <https://www.diva-porta1.org/smash/get/diva2:1900313/FULLTEXT01.pdf>
- Bach, J. S. & Schneidermann, N. (2022). Moral urban citizenship and the youth problem in a Danish ghetto. *Journal of Organizational Ethnography*, 11(1), 20–34. <https://doi.org/10.1108/JOE-12-2020-0055>
- Bade, K. J. (2006). Integration und Politik – aus der Geschichte lernen? *Aus Politik und Zeitgeschichte* 56(2006), H. 40/41, 3–6
- Bade, K. J. (2007). Versäumte Integrationschancen und nachholende Integrationspolitik. I H.-G. Hieserich (Red.), *Nachholende Integrationspolitik und Gestaltungsperspektiven der Integrationspraxis*. V&R unipress.

- Baianstovu, R. Í. & Särnstedt Gramnaes, E. (2021). *Relationerna bestämmer tillhörigheten: En utvärdering av IOP Mötesplats Vox 2018–2020*. Örebro universitet. <https://www.diva-por-tal.org/smash/get/diva2:1658766/FULLTEXT01.pdf>
- Ballin, M., Enelius, M., Dini, S., Galanti, M., Hagströmer, M., Heintz, E., Lager, A., de Leon, A., Lundh, L., Nystrand, C., Walldin, C. & Augustsson, H. (2024). Health dialogue intervention versus opportunistic screening in primary care for type 2 diabetes and cardiovascular disease prevention in settings with low socioeconomic status (DETECT): Study protocol for a pragmatic cluster-randomized trial. *TRI-ALS*, 25(1). <https://doi.org/10.1186/s13063-024-08533-8>
- Barboza, M., Marttila, A., Burström, B. & Kulane, A. (2021). Covid-19 and pathways to health inequities for families in a socioeconomically disadvantaged area of Sweden—Qualitative analysis of home visitors' observations. *International Journal for Equity in Health* 20, 215 (2021). <https://doi.org/10.1186/s12939-021-01556-6>
- Bech-Danielsen, C., Mechlenborg, M., Nordberg, L. W., Stender, M. & Sundstrup, R. B. (2022). *Fysiske indsatser i 15 omdannelsesområder: Et opsamlende notat fra Følgeevaluering 2019–2030* (BUILD Rapport 2022) Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD), Aalborg Universitet.
- Bennet, L., Johansson, S., Agardh, C., Groop, L., Sundquist, J., Råstam, L. & Sundquist, K. (2011). High prevalence of type 2 diabetes in Iraqi and Swedish residents in a deprived Swedish neighbourhood—A population based study. *BMC Public Health*, 11, 303. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-11-303>
- Brattbakk, I. & Wessel, T. (2017). Nabolagets effekt. Hva er problematisk med geografisk ulikhet? I J. Ljunggren (Red.), *Oslo – Ulikhetens by* (s. 337–354). Cappelen Damm Akademisk.
- Brattbakk, I., Ødegård, G. & Aarland K. (2021). Byområder med levekårsutfordringer. *Plan*, 53(1), 6–13. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3045-2021-01-03>
- Brochmann, G. & Grødem, A. S. (2017). Den norske modellens møte med innvandring—Et regime i endring. I M. A. Stamsø (Red.), *Velferdsstaten i endring: Om norsk helse- og sosialpolitikk* (s. 362–381). Gyldendal Akademisk.
- Brottsförebyggande rådet. (2022). *Agera mot brott och otrygghet med koppling till parallella samhällsstrukturer*. [https://bra.se/download-
load/18.366598ab19270941a1c28ad/1729172383472/2022_Agera_mot_brott_och_otrygghet_med_koppling_till_parallella_samhallsstrukturer.pdf](https://bra.se/download/18.366598ab19270941a1c28ad/1729172383472/2022_Agera_mot_brott_och_otrygghet_med_koppling_till_parallella_samhallsstrukturer.pdf)
- Brottveit, Å. (2020). *Bidrar tros mangfoldet til «parallelsamfunn»? En undersøkelse av tros- og livssynssamfunnene i Oslo* (2020:1). KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssynsforskning. https://www.kifo.no/wp-content/uploads/2020/02/STL_rapport_endelig.pdf
- Brubaker, R. (2013). Categories of analysis and categories of practice: A note on the study of Muslims in European countries of immigration. *Ethnic and Racial Studies*, 36(1), 1–8. <https://doi.org/10.1080/01419870.2012.729674>
- Bråmås, Å., Andersson, R. & Solid, D. (2006). *Bostadsmarknadens institutioner och grindvakter i den etnisk segmenterte staden—Exemplen Stockholm och Uppsala: Bilaga till Rapport Integration 2005*. Norrköping: Integrationsverket.
- Capeta. (2025). *Generaladvokat Čapeta: Den danske lovgivning om almene boliger i omdannelsesområder udgør direkte forskelsbehandling på grund af etnicitet*, (18/25). Direktoratet for Kommunikation Kontoret for Presse og Information. https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2025-02/cp250018da.pdf?fbclid=IwY2xjawlaoXxleHRuA2FibQlxMQABHd7JokAvnXVbsTFtrchcA-efVWM8WI-QuAu9E2EMY1r6xcBfrz8Rbq2T8JA_aem_XAwDQox0kwHIVFLZXrnVAq
- Christensen, G. (2020). Kommer Parallelsamfunds aftalen til at have betydning for social ulighed og segregering på boligmarkedet? *Samfundsøkonomen*, 3. <https://doi.org/10.7146/samfundsokonomien.v0i3.122591>
- Christensen, G. & Christensen, M. L. (2021). *Børn og unge i DIF get2sport-foreningerne*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

- Christensen, G., Christensen, M. L., Hjelmar, U., Espersen, H. H., Enemark, M. H., Mikkelsen, C. H. & Winkler, A. (2022a). *Chanceulighed i udsatte boligområder: En analyse af boligsociale helhedsplaners bidrag til at forbedre børn og unges livschancer*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Christensen, G., Christensen, M. L., Hjelmar, U., Espersen, H. H., Enemark, M. H., Winkler, A. & Boysen, N. K. (2022b). *Omdannelsesområderne på vej: Det sociale spor i følgeevalueringen af transformationen af de 15 boligområder*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/4z6ro5zq/13273557>
- Christensen, G., Christensen, M. L., Mehlsen, L., Enemark, M. H. & Jakobsen, V. (2019). *Tryghed og trivsel i udsatte boligområder: Evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret af 2015-18-midlerne*. VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.
- Christensen, N., Drejer, S., Burns, K., Lundstrom, S. & Hempler, N. (2020). A Qualitative Exploration of Facilitators and Barriers for Diabetes Self-Management Behaviors Among Persons with Type 2 Diabetes from a Socially Disadvantaged Area. *Patient Preference and Adherence*, 14, 569–580. <https://doi.org/10.2147/PPA.S237631>
- Cucca, R. & Mouratidis, K. (2025). School segregation, residential patterns, and the role of school choice in an egalitarian system. The case of Oslo, Norway. *Urban Research & Practice*. <https://doi.org/10.1080/17535069.2025.2479619>
- Dahlstedt, M. & Eliassi, B. (2018). The struggle about home. Values, social exclusion and the suburb as the periphery of the People's home. *Sociologisk Forskning*, 55(2–3), 203–223.
- Delica, K. N. (2016). Kulturplanlægning som social innovation: Om udvikling af biblioteksbaseerede medborgercentre i udsatte boligområder i Danmark. *Nordisk Kulturpolitisk Tidsskrift*, 19(2), 163–182.
- Delica, K. N. & Norvin Nilsson, I. (2012). *Medborgercentre – Et fremtidigt bibliotekskoncept*. Kulturstyrelsen.
- Delegationen mot segregation. (2022). *Skilnader och likheter mellan polisens lista og områdestyperna*. DELMOS 2021/568. <https://segregationsbarometern.boverket.se/app/uploads/2022/06/Skilnader-och-likheter-mellan-polisens-lista-och-omradestyperna.pdf>
- Drange, N. & Telle, K. (2020). Segregation in a Universal Child Care System: Descriptive Findings from Norway. *European Sociological Review*, 36(6), 885–901. <https://doi.org/10.1093/esr/jcaa026>
- Duelund, P. (1968, 19. september). Parallelsamfund som ny politisk strategi. *Dagbladet Information*.
- Duelund, P. (1971). *På vej mod et nyt samfund*. Høst.
- Egge, M. & Solhjell, R. (2018). *Parallelsamfunn: En del av den norske virkeligheten?* Politihøgskolen. <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/bitstream/handle/11250/2498197/parallelsamfunn.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Ekholm, D. & Dahlstedt, M. (2017). Football for Inclusion: Examining the Pedagogic Rationalities and the Technologies of Solidarity of a Sports-Based Intervention in Sweden. *Social Inclusion*, 5(2), 232–240. <https://doi.org/10.17645/si.v5i2.839>
- Ekström, E. (2024). Gendered alignment and place-making: Adolescents shaping social space in stigmatised neighbourhoods. *European Journal of Social Work*. <https://doi.org/10.1080/13691457.2024.2442055>
- Elsrud, T. (2008). Othering through genderization in the regional press: Constructing brutal others out of immigrants in rural Sweden. *European Journal of Cultural Studies*, 11(4), 423–446. <https://doi.org/10.1177/1367549408094981>
- Fallof, M. & Birk, R. (2022). The «Ghetto» strikes back: Resisting welfare sanctions and stigmatizing categorizations in marginalized residential areas in Denmark. *Nordic Social Work Research*, 12(2), 217–228. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2021.1937289>
- Fjellborg, A. & Forsberg, H. (2023). Even in preschools: Analysing the preschool and neighbourhood segregation gap in Swedish municipalities. *European Sociological Review*, 39(5), 677–691. <https://doi.org/10.1093/esr/jcad004>

- Foldgast, A. M., Rhod, M. & Madsen, L. W. (2015). *Naboskab i udsatte boligområder: En måling af naboskabet i udsatte boligområder sammenlignet med andre boligområder i Danmark*. Center for Bolig-social Utvikling.
- Frandsen, M. S. & Hansen, J. V. (2020). Parallelsamfundspakkens genealogi. *Dansk Sociologi*, 31(1), 9–30. <https://rauli.cbs.dk/index.php/dansksociologi/article/view/6252/6827>
- Fremskrittspartiet. (2025). *Fremskrittspartiets partiprogram 2025–2029*. <https://www.frp.no/files/Program/2025/Program-2025-2029.pdf>
- Galster, G. & Turner, L. (2017). Status discrepancy as a driver of residential mobility: Evidence from Oslo. *Environment and Planning A*, 49(9), 2155–2175.
- Galster, G. & Turner, L. (2019). Status Aversion, Attraction and Discrepancy as Drivers of Neighborhood Selection. *City & Community*, 18(3), 937–946.
- Gaonkar, A. M. (2024). Affective Evictions: A Cultural Analysis of Contemporary Danish Housing Politics. *Kvinder, Køn & Forskning*, 37(2), 18. <https://doi.org/10.7146/kkf.v37i2.143485>.
- Gerell, M. & Ellberg, C. (2021). *Riktade insatser mot brott och kriminella nätverk i Malmös bostadsområden*. Malmö universitet.
- Gerell, M., Puur, M. & Guldåker, N. (2022). Swedish conditions? Characteristics of locations the Swedish police label as vulnerable. *Nordic Journal of Urban Studies*, 2, 40–62.
- Grander, M., Roelofs, K. & Salonen, T. (2022). Area-based development initiatives: A means to an end or an end in itself? – A literature overview on the case of Sweden. *Nordic Social Work Research*, 12(2), 243–255. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2021.1997792>
- Gregersen, M. T. Michelsen la Cour, A. & Agergaard, S. (2012). *DGI Playground: Slutevaluering af idrætsaktiviteter i ferien for børn og unge i udsatte boligområder*. Institut for Idræt, Københavns Universitet.
- Grönqvist, H., Niknami, S. & Santavirta, T. (2023). *Bostadsområdets betydelse för brottslighet och barns möjligheter*. SNS förlag.
- Gulis, G., Safi, M. & Linde, D. (2022). Rapid health impact assessment of a Danish policy document: One Denmark without Parallel Societies: No Ghettos in 2030. *Journal of Public Health*, 30(4), 983–989. <https://doi.org/10.1007/s10389-020-01375-z>
- Gustafsson, B., Katz, K. & Österberg, T. (2017). Residential Segregation from Generation to Generation: Intergenerational Association in Socio-Spatial Context Among Visible Minorities and the Majority Population in Metropolitan Sweden. *Population, Space and Place*, 23(4). <https://doi.org/10.1002/psp.2028>
- Hansen, A. V. & Langergaard, L. L. (2017). Democracy and non-profit housing. The tensions of residents' involvement in the Danish non-profit sector. *Housing Studies*, 32(8), 1085–1104. <https://doi.org/10.1080/02673037.2017.1301398>
- Hansen, C. S. (2021). Nordvestkvarterets omdømme og det territorielle stigmas historicitet. *Nordiske udkast*, 49(1). <https://doi.org/10.7146/nu.v49i1.143586>
- Hedlund, A. (2022). *Brottsförebyggande ungdomsarbete i Malmö och Helsingborg: En utvärdering av Fryshuset preventiva insatser och civilsamhällets roll för unga i riskzonen*. Stiftelsen Fryshuset.
- Heitmeyer, W. (1996, 23. august). Für türkische Jugendliche in Deutschland spielt der Islam eine wichtige Rolle. *Die Zeit*. <https://www.zeit.de/1996/35/heimmey.txt.19960823.xml/komplettansicht>
- Hill, C. (2013). «Parallel societies» *The National Interest in Question: Foreign Policy in Multicultural Societies*. Oxford University Press.
- Hu, X. & Liang, C. (2022). Does income redistribution prevent residential segregation? *Journal of Economic Behavior & Organization*, 193, 519–542. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2021.11.012>
- Hüttermann, J. (2010). *Entzündungsfähige Konfliktkonstellationen: Eskalations- und Integrationspotentiale in Kleinstädten der Einwanderungsgesellschaft*. Juventa.
- Høyre. (2025). *Høyres stortingsvalgprogram 2025–2029*. <https://res.cloudinary.com/hoyre/images/v1748846513/Nye%20hoyre.no/Hovedside/Hoyres-stortingsvalgprogram-bokmal-ensidig/Hoyres-stortingsvalgprogram-bokmal-ensidig.pdf>

- Haandrikman, K., Costa, R., Malmberg, B., Rogne, A. & Sleutjes, B. (2023). Socio-economic segregation in European cities. A comparative study of Brussels, Copenhagen, Amsterdam, Oslo and Stockholm. *Urban Geography*, 44(1), 1–36. <https://doi.org/10.1080/02723638.2021.1959778>
- IMDi. (2025). *Sosiale møteplasser for gutter og unge menn 2025*. <https://www.imdi.no/tilskudd/tilskudd-frivillige-organisasjoner/sosiale-moteplasser-for-gutter-og-unge-menn-2025/>
- Isma, G., Rämngård, M. & Enskär, K. (2023). Perceptions of health among school-aged children living in socially vulnerable areas in Sweden. *FRONTIERS IN PUBLIC HEALTH*, 11. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1136832>
- Jensen, T. G. (2021). Fra "udsat boligområde" til "ghetto": Udviklingen i nationale og lokale forestillinger om sociale boligområder og urban diversitet i Danmark. *Dansk sociologi*, 32(1), 9–33. <https://doi.org/10.22439/dansoc.v32i1.6718>
- Jepsen, M. B. & Nielsen, R. S. (2018). *Ufrivillig fraflytning fra udsatte boligområder* (10). Statens Byggeforskningsinstitut, Aalborg Universitet. https://vbn.aau.dk/ws/portalfiles/portal/617489037/SBi_2018-10.pdf
- Johansen, M.-L. E. (2021). *Bandeexit i Østjyllands Politi og Aarhus Kommune*. VIVE – Viden til Velfærd Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. <https://www.vive.dk/media/pure/4vln56xj/6260725>
- Johansson Jansson, E. & Ekholm, D. (2022). *Reboot—Football for jobs: Om idrott som verktyg för arbete och sysselsättning*. Linköping University Electronic Press.
- Kronkvist, K., Nordqvist, S. & Ivert, A.-K. (2019). *Kamerabevakning i ett särskilt utsatt bostadsområde: Uppfattningar, erfarenheter och effekter av polisiär kamerabevakning med syfte att minska brottsligheten och öka tryggheten* (FoU rapport 2019:2). Malmö Universitet. <http://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1410124/FULLTEXT01>
- Larsen, H. G. & Lund Hansen, A. (2015). Commodifying danish housing commons. *Geografiska Annaler: Series B, Human Geography*, 97(3), 263–274. <https://doi.org/10.1111/geob.12080>
- Lillejord, S., Halvorsrud, K., Ruud, E., Morgan, K., Freyer, T., Fischer-Griffiths, P., Eikeland, O. J., Hauge, T. E., Homme, A. D. & Manger, T. (2015). *Frafall i videregående opplæring. En systematisk kunnskapsoversikt*. Kunnskapssenter for utdanning.
- Lind, H. (2017). The Swedish Housing Market from a Low Income Perspective. *Critical Housing Analysis*, 4(1), 150–160. <https://doi.org/10.13060/23362839.2017.4.1.334>
- Liste over parallelsamfund pr. 1. Desember 2024*. (u.å.).
- Ljunggren, J. (Red.). (2017). *Oslo – Ulikhetens by*. Cappelen Damm Akademisk.
- Ljunggren, J. & Andersen, P. (2015). Vertical and Horizontal Segregation: Spatial Class Divisions in Oslo, 1970–2003. *International Journal of Urban and Regional Research*, 39(2), 305–322. <https://doi.org/10.1111/1468-2427.12167>
- Ljunggren, J. & Andersen, P. L. (2017). Vestkant og østkant, eller nye skillelinjer? I J. Ljunggren (Red.), *Oslo—Ulikhetens by* (s. 55–75). Cappelen Damm Akademisk.
- Lorentzen, T., Sass, K. & Edmark, K. (2025). Upper Secondary Education Across Two Decades: Student Composition and Segregation Based on Country of Origin in Norway's Four Largest Cities. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 66(1), 49–68. <https://doi.org/10.18261/tfs.66.1.4>
- Lund, S. (2021). Styrd skolintegration för ökad likvärdighet och social sammanhållning. *Pedagogisk forskning i Sverige*, 26(4), 54–80. <https://doi.org/10.15626/pfs26.04.03>
- Lundsteen, M. (2023). Displacing the other to unite the nation: The parallel society legislation in Denmark. *European Urban and Regional Studies*, 30(3), 261–281. <https://doi.org/10.1177/09697764231165202>
- Madsen, T., Morton, T. & Power, S. (2024). An investigation of politicians' responses to urban diversity and disadvantage: The case of the Danish «parallel societies». *BRITISH JOURNAL OF SOCIAL PSYCHOLOGY*, 63(1), 186–204. <https://doi.org/10.1111/bjso.12673>

- Malmberg, B., Andersson, E. K., Nielsen, M. M., & Haandrikman, K. (2018). Residential Segregation of European and Non-European Migrants in Sweden: 1990–2012. *European Journal of Population*, 34(2), 169–193. Sociological Abstracts. <https://doi.org/10.1007/s10680-018-9478-0>
- Malmberg, B. & Andersson, E. (2021). How Well Do Schools Mix Students from Different Neighborhoods? School Segregation and Residential Segregation in Swedish Municipalities. *Geographical Analysis*, 53(3), 422–446. <https://doi.org/10.1111/gean.12233>
- Martiny-Bruun, A. (2024). Growing up in the 'Ghetto': Children's ambiguous attachment in racialised communities in Denmark. *Children's Geographies*, 22(6), 829–843. <https://doi.org/10.1080/14733285.2024.2386248>
- Meld. St. 34 (2020–2021). *Sammen mot barne-, ungdoms- og gjengkriminalitet*. Det kongelige justis- og beredskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/content-tassets/d49ad5d168fc46b0bf0f4be0830d2169/no/pdfs/stm202020210034000dddpdfs.pdf>
- Meyer, T. (2002). Parallelgesellschaft und Demokratie. I H. Münkler, M. Llanque & C. Stepina (Red.), *Der Demokratische Nationalstaat in den Zeiten der Globalisierung: Politische Leitideen Für Das 21. Jahrhundert* (s. 193–230). Akademie Verlag.
- Midtbøen, A. & Quillian, L. (2021). Forbigående fenomen eller permanent virkelighet? Etnisk diskriminering i arbeidsmarkedet på tvers av tid, sted og generasjoner. *Søkelys på arbeidslivet*, 38(03-04), 182–196. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-7989-2021-03-04-02>
- Munn, Z., Peters, M. D. J., Stern, C., Tufanaru, C., McArthur, A. & Aromataris, E. (2018). Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach. *BMC Medical Research Methodology*, 18(1), 143. <https://doi.org/10.1186/s12874-018-0611-x>
- Musterd, S., Galster, G. & Andersson, R. (2012). Temporal Dimensions and the Measurement of Neighbourhood Effects. *Environment and Planning A*, 44(3).
- Mutgan, S. & Tapia, E. (2025). Can school closures decrease ethnic school segregation? Evidence from primary and lower secondary schools in Stockholm, Sweden. *Journal of Urban Affairs*, 47(2), 404–427. <https://doi.org/10.1080/07352166.2023.2177549>
- Nielsen, R. & Haagerup, C. (2017). The Danish Social Housing Sector: Recent Changes and Future Challenges. *Critical Housing Analysis*, 4(1), 142–149.
- Nielsen, R. S. & Larsen, J. N. (2022). *Sammenhængen mellem tryghed og trivsel, chanceulighed og organisering i de boligsociale helhedsplaner: Evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret under 2015–2018-midlerne*, (BUILD Rapport 2022 34). Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD), Aalborg Universitet.
- Nordahl, B. I. (2018). Boligbygging og boligpolitikk: Plan og bygningslovens trange handlingsrom. I N. J. Aarsæther & G. S. Hanssen (Red.), *Plan- og bygningsloven 2008 En lov for vår tid?* Universitetsforlaget.
- Norgesdemokratene. (2025). *Norgesdemokratene Program 2025–2028*. <https://www.norgesdemokratene.no/program/Partiprogram.pdf>
- NOU 2020:16. (2020). *Levekår i byer*. Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/ccc978f8e2184980b4597ba59796e7e3/no/pdfs/nou202020200016000dddpdfs.pdf>
- Nørgaard, H. & Rudå, S. (2021). *Fysisk omdannelse i utsatte boligområder. En undersøgelse om at styrke beboernes tryghed og forebygge kriminalitet* (BUILD Rapport 2021 03). Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD), Aalborg Universitet.
- Oslo kommune. (2018, 9. februar). *Hva er Områdesatsingene i Oslo?* Oslo kommune. <https://www.oslo.kommune.no/byutvikling/omradesatsingene-i-oslo/hva-er-omradesatsingene-i-oslo/>
- Oslo kommune. (2023, 5. mai). *Søke barnehageplass – Barnehage*. Oslo kommune. <https://www.oslo.kommune.no/barnehage/soke-barnehageplass/>

- Oslo politidistrikt. (2016). *Parallelsamfunn? Et politiblikk*. <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/oslo/rapporter/parallelsamfunn/rapport-fra-oslo-politidistrikt-parallelsamfunn-et-politiblikk.pdf>
- Oslo politidistrikt. (2024). *Innsats i prioriterte områder. Områdeanalyse Oslo politidistrikt*. <https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/oslo/rapporter/innsats-i-prioriterte-omrader-oslo-politidistrikt.pdf>
- Palmer, A. & Eidevald, C. (2025). Precarious leadership in troubled times: Preschool managers' relational work and crisis management in «particularly vulnerable areas» in Sweden. *Journal of Early Childhood Research*. <https://doi.org/10.1177/1476718X251325768>
- Petersen, J. (2022). Parallelsamfundseffekten: Sprog, Følelser og Diskurs i Æresrelaterede Konflikter. *Tidsskrift for Islamforskning*, 16(2), 49. <https://doi.org/10.7146/tifo.v16i2.134817>
- Polismyndigheten. (2023). *Lägesbild över utsatta områden. Regeringsuppdrag 2023*. https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/utsatta-omraden/lagesbild-over-utsatta-omraden-2023.pdf
- Regeringen. (2004). *Regeringens strategi mod ghettoisering*. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration. <https://bitfinder.kb.dk/kuana-dab/eccc4ab8-6db5-416e-b117-115ed5798bd3>
- Regeringen. (2010). *Ghettoen tilbage til samfundet. Et opgør med parallelsamfund i Danmark*. https://regeringen.dk/media/mecdodlc/ghettoen_tilbage_til_samfundet.pdf
- Regeringen. (2018). *Ét Danmark uden parallelsamfund – Ingen ghettoer i 2030*. <https://www.sm.dk/media/24960/et-danmark-uden-parallelsamfund-pdf.pdf>
- Riekeles, H. (2018, 3. mai). Det løser ingenting å gå vekk fra fritt skolevalg. *Aftenposten*. <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/4dg6jE/det-loeser-ingenting-aa-gaa-vekk-fra-fritt-skolevalg-haar-kon-riekeles>
- Riksrevisjonen. (2020). *Rätt insats på rätt plats – polisens arbete i utsatta områden* (No. RIR 2020:20). https://www.riksrevisionen.se/download/18.2008b69c18bd0f6ed3f2f9cd/1604927340756/RiR%202020_20%20Anpassad.pdf
- Roelofs, K. & Salonen, T. (2019a). *Insatser i "utsatta" områden: En analys av 20 års områdesutveckling och lärdomar inför framtiden*. <https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1410165/FULLTEXT01.pdf>
- Rogne, A. F., Andersson, E. K., Malmberg, B. & Lyngstad Torkild H. (2020). Neighbourhood Concentration and Representation of Non-European Migrants: New Results from Norway. *European Journal of Population*, 36(1), 71–83. Sociological Abstracts. <https://doi.org/10.1007/s10680-019-09522-3>
- Rokem, J. & Vaughan, L. (2019). Geographies of ethnic segregation in Stockholm: The role of mobility and co-presence in shaping the 'diverse' city. *Urban Studies*, 56(12), 2426–2446. <https://doi.org/10.1177/0042098018795561>
- Rosten, M. G. (2017). Territoriell stigmatisering og gutter som «leker getto» i Groruddalen. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(1), 53–70. <https://doi.org/10.18261/issn.2535-2512-2017-01-04>
- Rydning, E. & Røsvik, E. (2025, 8. mars). Frykter parallelsamfunn: – Må ta radikale grep. VG. <https://www.vg.no/nyheter/i/qPr0Rw/abid-rajaa-foreslaar-radikale-grep-for-integrering-maa-snu-foer-det-er-for-sent>
- Salonen, T. (2023). Att identifiera utsatta bostadsområden: En jämförande analys mellan polisens lista och segregationsbarometern. *SBV Working Paper Series* 23(1). <https://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1730908/FULLTEXT01.pdf>
- Sandberg, J. (2023). Stockholm: Social mechanisms of migrants' emplacement in a segregated global city. *Ethnic and Racial Studies*, 46(11), 2355–2377. <https://doi.org/10.1080/01419870.2023.2168499>
- SCB. (2025). *Få syn på utanförskapets skillnader med SCB:s karta*. Statistikmyndigheten SCB. <https://www.scb.se/pressmeddelande/fa-syn-pa-utanforskapets-skillnader-med-scb-s-karta/>
- Schultz Larsen, T. (2022). Parallelsamfundets sociologi. *Dansk Sociologi*, 33(1), 33–61.

- Schwabe, H., Høiseth-Gilje, K., Rødal, M. & Holmdal, L. M. (2025). *Evaluering av områdesatsing som statlig virkemiddel* (No. 19). Menon Economics. [https://www.regjeringen.no/contentassets-sets/1dc2db1a69b44cc8869440dd306da67e/menon-evaluering-av-omradesatsing-som-statlig-virkemiddel.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/1dc2db1a69b44cc8869440dd306da67e/menon-evaluering-av-omradesatsing-som-statlig-virkemiddel.pdf)
- Secchi, D. & Herath, G. (2021). Parallel society: Myth or reality? A question for policy makers. *Journal of Simulation*, 15(1–2), 148–158. <https://doi.org/10.1080/17477778.2019.1664265>
- Skinnari, J., Marklund, F., Nilsson, E., Stjärnqvist, C. & Vesterhav, D. (2018). *Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden*. BRÅ. [https://bra.se/download-load/18.6af85320191e4f4f8b93ddc/1727443481679/2018_6_Relationen_till_rattsv%C3%A4sen-det_i_socialt_utsatta_omr%C3%A5den.pdf](https://bra.se/download/18.6af85320191e4f4f8b93ddc/1727443481679/2018_6_Relationen_till_rattsv%C3%A4sendet_i_socialt_utsatta_omr%C3%A5den.pdf)
- Skyum-Jensen, E. (2021). Handicapområdet – Danmarks ukendte ghetto. *Social Kritik:Tidsskrift for social analyse & debat*, 2021(164), 86–90.
- Sorensen, J., Sørensen, M. T. & Christensen, F. K. (2024). Nuances of “Ghetto” Policies in Danish Spatial Planning. *Nordic Journal of Urban Studies*, 4(1), 1–9. <https://doi.org/10.18261/njus.4.1.5>
- Staver, A. B., Brekke, J.-P. & Søholt, S. (2019). *Scandinavia's segregated cities* (NIBR Report 2019:8). Norwegian Institute for Urban and Regional Research. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/20.500.12199/1311/2019-8.pdf>
- Stender, M. (2018). Efter vi er blevet en ghetto ...: Dystopisk stedsbranding i udsatte boligområder. *Tidskriftet Antropologi*, 78, 15–33..
- Stender, M. & Mechlenborg, M. (2022). The Perforated Welfare Space: Negotiating Ghetto-Stigma in Media, Architecture, and Everyday Life. *Architecture and Culture*, 10(1), 174–193. <https://doi.org/10.1080/20507828.2021.2016253>
- Stjernberg, M., Cavicchia, R., Bogason, A. & Alix, V. (2025). *Beyond segregation: Nordic approaches to socially inclusive cities* (Nordegio report 2025:7). Nordregio.
- Stortinget. (2026). *EU-domstolen kritisk til danske «parallelsamfunnlover»*. EU/EØS-nytt. 12. januar 2026. <https://www.stortinget.no/no/Hva-skjer-pa-Stortinget/EU-EOS-informasjon/EU-EOS-nytt/2026/eueos-nytt---12.-januar-2026/eu-domstolen-kritisk-til-danske-parallelsamfunnlover/>
- Sørvoll, J. (2020). Bostedssegregasjon og politiske strategier. Erfaringer fra Norge og Oslo. *Samfundsøkonomen*, 3, 65–78. <https://doi.org/10.7146/samfundsokonomien.v0i3.122597>
- Tarp, M. (2021). Rettsaker om 2018-lovpakken. *Social kritik*, 164, 38–43.
- Tireli, Ü. (2021). Diskriminerende og repressiv integrationspolitikk blir presentert i boligsociale gevandter. *Social Kritik:Tidsskrift for social analyse & debat*, 33(164), 8–15.
- Tricco, A. C., Lillie, E., Zarin, W., O'Brien, K., Colquhoun, H., Kastner, M., Levac, D., Ng, C., Sharpe, J. P., Wilson, K., Kenny, M., Warren, R., Wilson, C., Stelfox, H. T. & Straus, S. E. (2016). A scoping review on the conduct and reporting of scoping reviews. *BMC Medical Research Methodology*, 16(1), 15. <https://doi.org/10.1186/s12874-016-0116-4>
- v. Freiesleben, A. M. (2016). *Et Danmark af parallelsamfund Segregering, ghettoisering og social sammenhængskraft: Parallelsamfundet i dansk diskurs 1968–2013 – fra utopi til dystopi* (s. 318). Det Humanistiske Fakultet, Københavns Universitet.
- Veiden, P. (2012). Parallelsamfunn. I K. Dahlgren & H. E. Næss (Red.), *Tanker om samfunn*. Universitetsforlaget.
- Wacquant, L. (2008). *Urban outcasts: A comparative sociology of advanced marginality*. Polity. https://books.google.com/books?hl=no&lr=&id=APjN-RQuW-sC&oi=fnd&pg=PR7&dq=urban+outcasts&ots=xfJ39O4pqC&sig=rZE1wKGz0Lda_6fhp39k_1KP_40
- Wacquant, L. (2022). *Bourdieu in the city: Challenging urban theory*. John Wiley & Sons. <https://books.google.com/books?hl=no&lr=&id=FikJEAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT5&dq=bourdieu+in+the+city&ots=s5kZ6Sf1Pk&sig=FkwtwyRHfVzS-mjoEtm5lhXA3f4>
- Wendle, J. (2020, 23. september). Schools closed in attempt to reduce segregation. *Sveriges Radio*. <https://www.sverigesradio.se/artikel/7559331>

- Wessel, T. (2015). Economic segregation in Oslo. Polarisation as a contingent outcome. I T. Tammaru, M. Marcinczak, M. Van Ham & S. Musterd (Red.), *Socio-economic segregation in European capital cities: East meets west* (s. 129–148). Routledge.
- Wimark, T. (2018). *Boendesegregation i Sverige – en översikt av det aktuella forskningsläget* (Rapport 5). Bostad 2030.
- Wirzén, M. & Ekholm, D. (2024). Establishing a sense of community: Moral socialization in girls-only football for inclusion. *Children & Society*, 38(6), 2149–2167. <https://doi.org/10.1111/chso.12886>
- Wollter, F. & Oscarsson, L. (2018). *Utvärdering av sociala insatsgrupper i Stockholms län: Botkyrka, Stockholm och Södertälje*.
- Aarland, K. (2020). *Levekårsanalyse Fase 1 – En oppdatert analyse av delområders levekår i 26 kommuner*. Oslo Met. [https://www.regjeringen.no/contentassets-ccc978f8e2184980b4597ba59796e7e3/no/sved/2.pdf](https://www.regjeringen.no/contentassets/ccc978f8e2184980b4597ba59796e7e3/no/sved/2.pdf)
- Aarland, K. & Brattbakk, I. (2020). *Analyser av levekår og demografi for levekårsutsatte byområder*. OsloMet.
- Aarland, K. & Sørvoll, J. (2021). *Norsk boligpolitikk i internasjonalt perspektiv – En sammenligning av boligmarkeder og boligpolitikk i sju europeiske land* (Nova Rapport 7/21).). Velferdsforskninginstituttet NOVA. <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/2835038/NOVA-Rapport-7-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Vedlegg 1: Gjennomgåtte forskningsbidrag fra søk 1

Forfatter	Årstall	Tittel	Publikasjon	Rapport/ fagfellelevurdert	Land
Allvin, Annica; Gerell, Manne; Skardhamar, Torbjørn	2024	Vulnerable Areas in Oslo– Toward “Swedish Conditions”?	Nordic Journal of Urban Studies	Tidsskriftartikkel	Norge
Alstam, Kristina; Forkby, Torbjörn	2022	Finding a Suitable Object for Intervention: On Community-Based Violence Prevention in Sweden	Societies	Tidsskriftartikkel	Sverige
Bach, Jonas Strandholdt; Schneidermann, Nanna	2022	Moral urban citizenship and the youth problem in a Danish ghetto	Journal of Organizational Ethnography	Tidsskriftartikkel	Danmark
Brottveit, Ånund	2020	Bidrar tros mangfoldet til "parallelsamfunn"?: en undersøkelse av tros- og livssynssamfunnene i Oslo	KIFO, Institutt for kirke-, religions- og livssyns- forskning	Rapport	Norge
Christensen, Gunvor	2020	Kommer Parallelsamfunds- aftalen til at have betydning for social ulighed og segre- gering på boligmarkedet?	Samfundsøkonomen	Tidsskriftartikkel	Danmark
Dahlstedt, M; Eliassi, B	2018	The struggle about home. Values, social exclusion and the suburb as the pe- riphery of the People's home	Sociologisk Forskning	Tidsskriftartikkel	Sverige
Dahlstedt, Magnus; Lozic, Vanja	2017	Managing urban unrest: problematising juvenile delinquency in multi-ethnic Sweden	Critical and Radical Social Work	Tidsskriftartikkel	Sverige
Egge, Marit	2018	Parallelsamfunn: en del av den norske virkeligheten?	Politihøgskolen	Rapport	Norge
Fallov, MA; Birk, RH	2022	"The 'Ghetto' strikes back: resisting welfare sanctions and stigmatizing categori- zations in marginalized res- idential areas in Denmark"	Nordic Social Work Research	Tidsskriftartikkel	Danmark
Frandsen, Martin Severin; Hansen, Jesper Visti	2020	Parallelsamfundspakkens genealogi	Dansk Sociologi	Tidsskriftartikkel	Danmark

Gaonkar, Anna Meera	2024	Affective Evictions: A Cultural Analysis of Contemporary Danish Housing Politics	Open access policy	Tidsskriftartikel	Danmark
Gulis, G; Safi, M; Linde, DS	2022	Rapid health impact assessment of a Danish policy document: One Denmark without Parallel Societies: No Ghettos in 2030	Journal of Public Health (Heidelberg)	Tidsskriftartikel	Danmark
Hansen, Christian Sandbjerg	2021	Nordvestkvarterets om-dømme og det territorielle stigmas historicitet	Nordiske udkast	Tidsskriftartikel	Danmark
Jensen, Tina Gudrun	2022	Fra »udsat boligområde« til »ghetto«: Udviklingen i nationale og lokale forestillinger om sociale boligområder og urban diversitet i Danmark	Dansk sociologi	Tidsskriftartikel	Danmark
Jepsen, Marie Blomgren; Nielsen, Rikke Skovgaard	2018	Ufrivillig fraflytning fra udsatte boligområder	Aalborg universitet	Rapport	Danmark
Kvist, Aske Tybirk; Schütt, Søren-Emil	2021	Et ufærdigt fælles sted: Om omsorgsfuld facilitetsudvikling mellem den almene boligforening AKB Lundtoftegade og idrætsforeningen Nørrebro United	Social Kritik:Tidsskrift for social analyse & debat	Tidsskriftartikel	Danmark
Lundsteen, M	2023	Displacing the other to unite the nation: The parallel society legislation in Denmark	European Urban and Regional Studies	Tidsskriftartikel	Danmark
Madsen, T; Morton, T; Power, SA	2024	An investigation of politicians' responses to urban diversity and disadvantage: The case of the Danish 'parallel societies'	British Journal of Social Psychology	Tidsskriftartikel	Danmark
Martiny-Bruun, Asger	2024	Growing up in the 'Ghetto': children's ambiguous attachment in racialised communities in Denmark	Children's Geographies	Tidsskriftartikel	Danmark
Mickelsson, TB	2024	Sports clubs' role in community capacity development-illustrations from the Swedish sports movement	Community Development Journal	Tidsskriftartikel	Sverige
Nielsen, Rikke Skovgaard; Jepsen, Marie Blomgren	2020	På vej mod social mix? Konsekvenser af ufrivillig fraflytning fra udsatte boligområder	Samfundsøkonomen	Tidsskriftartikel	Danmark

Petersen, Jesper	2022	Parallelsamfundseffekten: Sprog, Følelser og Diskurs i Æresrelaterede Konflikter	Tidsskrift for Islamforskning	Tidsskriftartikkel	Danmark
Roelofs, Kim; Salonen, Tapio	2019	Insatser i "utsatta" områden: en analys av 20 års områdesutveckling och lärdomar inför framtiden	Bostad 2030	Rapport	Sverige
Schultz Larsen, Troels	2023	Parallelsamfundets sociologi	Dansk sociologi	Tidsskriftartikkel	Danmark
Secchi, D; Herath, GB	2021	Parallel society: Myth or reality? A question for policy makers	Journal of Simulation	Tidsskriftartikkel	Danmark
Skinari, Johanna; Marklund, Fredrik; Nilsson, Erik; Stjärnqvist, Christian; Vesterhav, Daniel	2018	Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden	Brå	Rapport	Sverige
Skyum-Jensen, Emilie	2021	Handicapområdet – Danmarks ukendte ghetto	Social Kritik:Tidsskrift for social analyse & debat	Tidsskriftartikkel	Danmark
Stender, M; Mechlenborg, M	2022	The Perforated Welfare Space: Negotiating Ghetto-Stigma in Media, Architecture, and Everyday Life	Architecture and Culture	Tidsskriftartikkel	
Stender, Marie	2018	Efter vi er blevet en ghetto ... : Dystopisk stedsbranding i udsatte boligområder	Tidsskriftet Antropologi	Tidsskriftartikkel	Norge
Sørvoll, Jardar	2020	Bostedssegregasjon og politiske strategier. Erfaringer fra Norge og Oslo	Samfunnsøkonomen	Tidsskriftartikkel	Norge
Tireli, Üzeyir	2021	Diskriminerende og repressiv integrationspolitik bliver præsenteret i boligsociale gevandter	Social Kritik:Tidsskrift for social analyse & debat	Tidsskriftartikkel	Danmark
v. Freiesleben, Anna Mikaela	2016	Et Danmark af parallelsamfund Segregering, ghettoisering og social sammenhængskraft: Parallelsamfundet i dansk diskurs 1968-2013 – fra utopi til dystopi		Doktorgrad	Danmark

Vedlegg 2: Gjennomgåtte forskningsbidrag fra søk 2

Forfatter	Årstall	Tittel	Publikasjon	Tidsskriftartikkel/ rapport	Land
Agergaard, S; la Cour, AM; Gregersen, MT	2016	Politicisation of migrant leisure: a public and civil intervention involving organised sports	Leisure Studies	Tidsskriftartikkel	Danmark
Andersen, Hans Skifter	2020	Etnisk segregation – årsager og betydning for udsatte boligområder	Samfundsøkonomen	Tidsskriftartikkel	Danmark
Andersen, Patrick Lie; Bakken, Anders	2020	Oppvekstmiljø i utsatte byområder. Resultater fra Ungdata-undersøkelser i seks utvalgte kommuner	NOVA/OsloMet	Rapport	Norge
Andersson, EK; Lyngstad, TH; Sleutjes, B	2018	Comparing Patterns of Segregation in North-Western Europe: A Multiscalar Approach	European Journal of Population – Revue Européenne de Démographie	Tidsskriftartikkel	Danmark, Sverige
Andersson, Martin; Larsson, Johan P.; Öner, Özge	2024	Goda grannar – en ESO-rapport om grannskapets betydelse för integrationen	Finansdepartementet	Rapport	Sverige
Baianstovu, Rúna Í; Särnstedt Gramnaes, Emmie	2021	Relationerna bestämmer tillhörigheten: En utvärdering av IOP Mötesplats Vox 2018–2020	Örebro universitet	Rapport	Sverige
Bech-Danielsen, Claus; Mechlenborg, Mette; Nordberg, Lene Wiell; Stender, Marie; Sundstrup, Rikke Borg	2022	Fysiske indsatser i 15 omdannelsesområder: Et opsamlende notat fra Følgeevaluering 2019-2030	Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD), Aalborg Universitet	Rapport	Danmark
Bråten, Mona; Jensen, Ragnhild Steen; Svalund, Jørgen	2024	Forsøk med ekstra grunnbemanning i utvalgte barnehager i Oslo kommune – sluttrapport	Fafo	Rapport	Norge
Christensen, Gunvor; Christensen, Mette Lunde	2021	Børn og unge i DIF get2sport-foreningerne	VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd	Rapport	Danmark
Christensen, Gunvor; Christensen, Mette Lunde; Hjelm, Ulf; Espersen, Helle Hygum; Enemark, Morten Holm;	2022	Chanceulighed i udsatte boligområder: En analyse af boligsociale helhedsplaners bidrag til at forbedre børn og unges livschancer	VIVE - Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd	Rapport	Danmark

Mikkelsen, Christian Højgaard; Winkler, Anders					
Christensen, Gunvor; Christen- sen, Mette Lunde; Mehlsen, Line; Enemark, Morten Holm; Jakobsen, Vibeke	2019	Tryghed og trivsel i udsatte boligområder: Evaluering af Landsbyggefondens boligso- ciale indsatser finansieret af 2015-18-midlerne	VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd	Rapport	Danmark
Christensen, Gunvor; Christen- sen, Mette Lunde; Winkler, Anders; Enemark, Morten Holm	2022	Tryghed og trivsel i udsatte boligområder	VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd	Rapport	Danmark
Christensen, Gunvor; Jakobsen, Vibeke	2022	En dekomponering af for- skelle i sigtelsesrisiko mellem unge i og uden for udsatte boligområder	Dansk Sociologi	Tidsskriftartikel	Danmark
Cucca, R; Mouratidis, K	2025	School segregation, residen- tial patterns, and the role of school choice in an egalitarian system. The case of Oslo, Norway	Urban Research & Practice	Tidsskriftartikel	Norge
Delica, Kristian Nagel; Norvin Nilsson, Ida	2012	Medborgercentre - et fremtidigt bibliotekskoncept	Kulturstyrelsen	Rapport	Sverige
Drange, N; Telle, K	2020	Segregation in a Universal Child Care System: Descrip- tive Findings from Norway	European Sociological Review	Tidsskriftartikel	Norge
Ekholm, David; Dahlstedt, Magnus	2017	Football for Inclusion: Exam- ining the Pedagogic Rationali- ties and the Technologies of Solidarity of a Sports-Based Intervention in Sweden	Social Inclusion	Tidsskriftartikel	Sverige
Esaiasson, P; Sohlberg, J	2025	Social order in Sweden's politicized and vulnerable neighborhoods - The perspective of residents	European Journal of Political Research	Tidsskriftartikel	Sverige
Fjellborg, AA; Forsberg, H	2023	Even in preschools: analysing the preschool and neighbour- hood segregation gap in Swedish municipalities	European Sociological Review	Tidsskriftartikel	Sverige
Frandsen, Martin Severin; Hansen, Jesper Visti	2020	Parallelsamfundspakkens genealogi	Dansk Sociologi	Tidsskriftartikel	Danmark
Gerell, Manne; Ellberg, Carolina	2019	Riktade insatser mot brott och kriminella nätverk i Malmö bostadsområden	Malmö universitet	Rapport	Sverige

Grander, M; Roelofs, K; Salonen, T	2022	Area-based development initiatives: a means to an end or an end in itself? - a literature overview on the case of Sweden	Nordic Social Work Research	Tidsskriftartikkel	Sverige
Gregorowicz-Kipszak, Joanna; Bröchner, Jan; Hagson, Anders	2022	Bygga bort utsatthet? En kunskapsöversikt	Institutionen för arkitektur och samhällsbyggnadsteknik, Chalmers Tekniska Högskola	Rapport	Sverige
Hedlund, Anna	2022	Brottsförebyggande ungdomsarbete i Malmö och Helsingborg: En utvärdering av Fryshuset preventiva insatser och civilsamhällets roll för unga i riskzonen	Stiftelsen Fryshuset	Rapport	Sverige
Hu, X; Liang, CY	2022	Does income redistribution prevent residential segregation?	Journal of Economic Behavior & Organization	Tidsskriftartikkel	Sverige
Haandrikman, K; Costa, R; Malmberg, B; Rogne, AF; Sleutjes, B	2023	Socio-economic segregation in European cities. A comparative study of Brussels, Copenhagen, Amsterdam, Oslo and Stockholm	Urban Geography	Tidsskriftartikkel	N/S/D
Ibsen, Bjarne; Boye, Anne Mette; Fehsenfeld, Michael; Nielsen, Louise Bæk; Malling, Rie	2012	Idræt i Udsatte Boligområder	Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet	Rapport	
Ibsen, Bjarne; Fehsenfeld, Michael	2013	Tilgængelighed til idræt for børn i udsatte boligområder	Forum for Idræt		
Jakobsen, Vibeke	2020	Udsatte boligområder i Danmark 1985-2015	Samfundsøkonomen	Tidsskriftartikkel	Danmark
Johansson Jansson, Elise; Ekholm, David	2022	Reboot - Football for jobs: Om idrott som verktyg för arbete och sysselsättning	Linköping University Electronic Press	Rapport	Sverige
Kronkvist, Karl; Nordqvist, Sara; Ivert, Anna-Karin	2019	Kamerabevakning i ett särskilt utsatt bostadsområde: Uppfattningar, erfarenheter och effekter av polisiär kamerabevakning med syfte att minska brottsligheten och öka tryggheten		Rapport	Sverige
Lorentzen, T; Sass, K; Edmark, KM	2025	Upper Secondary Education Across Two Decades: Student Composition and Segregation Based on Country of Origin in Norway's Four Largest Cities	Tidsskrift for Samfunnsforskning	Tidsskriftartikkel	Norge
Lund, Per-Øystein	2014	Innsatser i utsatte byområder: erfaringer fra Groruddalssatsingen	Oslo kommune	Rapport	Norge

Malmberg, B; Andersson, EK	2021	How Well Do Schools Mix Students from Different Neighborhoods? School Segregation and Residential Segregation in Swedish Municipalities	Geographical Analysis	Tidsskriftartikkel	Sverige
Malmberg, Bo; Andersson, Eva K; Nielsen, Michael M; Haandrikman, Karen	2018	Residential Segregation of European and Non-European Migrants in Sweden: 1990–2012	European Journal of Population	Tidsskriftartikkel	Sverige
Martiny-Bruun, Asger	2024	Growing up in the 'Ghetto': children's ambiguous attachment in racialised communities in Denmark	Children's Geographies	Tidsskriftartikkel	Danmark
Mutgan, S; Tapia, E	2025	Can school closures decrease ethnic school segregation? Evidence from primary and lower secondary schools in Stockholm, Sweden	Journal of Urban Affairs	Tidsskriftartikkel	Sverige
Nielsen, Rikke Skovgaard; Larsen, Jacob Norvig	2022	Sammenhængen mellem tryghed og trivsel, chancelighed og organisering i de boligsociale helhedsplaner: Evaluering af Landsbyggefondens boligsociale indsatser finansieret under 2015-2018-midlerne	Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD), Aalborg Universitet	Rapport	Danmark
Nørgaard, Helle; Rudå, Signe	2021	Fysisk omdannelse i udsatte boligområder. En undersøgelse om at styrke beboernes tryghed og forebygge kriminalitet	Institut for Byggeri, By og Miljø (BUILD), Aalborg Universitet	Rapport	Danmark
Risager, BS	2023	Territorial stigmatization and housing commodification under racial neoliberalism: The case of Denmark's 'ghettos'	Environment and Planning – Economy and Space	Tidsskriftartikkel	Danmark
Rogne, Adrian F; Andersson, Eva K; Malmberg, Bo; Lyngstad Torkild H	2020	Neighbourhood Concentration and Representation of Non-European Migrants: New Results from Norway	European Journal of Population	Tidsskriftartikkel	Norge
Rokem, Jonathan; Vaughan, Laura	2019	Geographies of ethnic segregation in Stockholm: The role of mobility and co-presence in shaping the 'diverse' city	Urban Studies	Tidsskriftartikkel	Sverige
Rosten, Monika Grønli	2017	Territoriell stigmatisering og gutter som «leker getto» i Groruddalen	Norsk sosiologisk tidsskrift	Tidsskriftartikkel	Norge
Saminathen, MG; Låftman, SB; Modin, B	2019	School Choice at a Cost? Academic Achievement, School Satisfaction and Psychological Complaints among	International Journal of Environmental Research and Public Health	Tidsskriftartikkel	Sverige

		Students in Disadvantaged Areas of Stockholm			
Sandberg, J.	2023	Stockholm: social mechanisms of migrants' emplacement in a segregated global city	Ethnic and Racial Studies	Tidsskriftartikkel	Sverige
Sorensen, Janni; Sørensen, Michael Tophøj; Christensen, Finn Kjær	2024	Nuances of "Ghetto" Policies in Danish Spatial Planning	Nordic Journal of Urban Studies	Tidsskriftartikkel	Danmark
Wimark, Thomas	2018	Boendesegregation i Sverige – en översikt av det aktuella forskningsläget	Bostad 2030	Rapport	Sverige
Wirzén, M; Ekholm, D	2024	Establishing a sense of community: Moral socialization in girls-only football for inclusion	Children & Society	Tidsskriftartikkel	Sverige
Wollter, Filip; Oscarsson, Lars	2018	Utvärdering av sociala insatser i Stockholms län: Botkyrka, Stockholm och Södertälje		Rapport	Sverige

Vedlegg 3: Gjennomgåtte forskningsbidrag fra handsøk

Forfatter	Årstall	Tittel	Publikasjon	Artikkel/ Rapport	Land
Brattbakk, I., Ødegård, G. & Aarland, K	2021	Byområder med levekårsutfordringer	Plan	Tidsskriftartikkel	Norge
Brottsförebyggande rådet.	2022	Agera mot brott och otrygghet med koppling till parallella samhälls-strukturer.	Brå	Rapport	Sverige
Gerell, M., Puur, M. & Guldåker, N.	2022	Swedish conditions? Characteristics of locations the Swedish police label as vulnerable.	Nordic Journal of Urban Studies	Tidsskriftartikkel	Sverige
NOU 2020:16	2020	By og levekår i byer	Kunnskapsdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet	Nou	Norge
Schwabe, H., Høiseth-Gilje, K., Rødal, Mathie., Holmdal, Liva Myrvold	2025	Evaluerings av områdesatsing som statlig virkemiddel	Menon Economics	Rapport	Norge
Skinnari, J., Marklund, F., Nilsson, E., Stjärnqvist, C. & Vesterhav, D	2018	Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden	Brå	Rapport	Sverige
Staver, A. B., Brekke, J. & Sørholt,	2019	Scandinavia's segregated cities	NIBR	Rapport	Alle
Stjernberg, M., Cacichia, R., Bogason, A. & Vuithier A	2025	Beyond segregation: Nordic approaches to socially inclusive cities	Nordregio	Rapport	Alle

Vedlegg 4: Søketabell søk 1

Portal/database og dato for søk	Søkebegreper	Avgrensinger
Oria Dato for søk: 28.2.2025	parallelsamfunn*	År: 2010-2025 Språk: Norsk Lokasjon: Norge Type publisasjon: fagfellevurderte artikler, rapporter/oppdragsforskning
SwePub Dato for søk: 28.2.2025	parallelsamhälle*	År: 2010-2025 Språk: Svensk Lokasjon: Sverige Type publisasjon: fagfellevurderte artikler, rapporter/oppdragsforskning
Danmarks forskningsportal Dato for søk: 28.2.2025	parallelsamfund*	År: 2010-2025 Språk: Dansk Lokasjon: Danmark, Type publisasjon: fagfellevurderte artikler, rapporter/oppdragsforskning
Web of Science Dato for søk: 9.4.2025	"parallel societ*" OR "parallel communit*"	År: 2010-2025 Språk: Engelsk og skandinaviske språk Lokasjon: Norge, Sverige, Danmark Type publisasjon: fagfellevurderte artikler
Sociological Abstracts Dato for søk: 9.4.2025	"parallel societ*" OR "parallel communit*"	År: 2010-2025 Språk: Engelsk og skandinaviske språk Lokasjon: Norge, Sverige, Danmark Type publisasjon: fagfellevurderte artikler

Vedlegg 5: Søketabell søk 2

Portal/database og dato for søk	Søkebegreper og kombinasjoner	Avgrensninger
Oria Dato for søk: 24.4.2025	"utsatt område" OR "utsatte områder" OR "utsatt byområde" OR "utsatte byområder" OR "utsatt boområde" OR "utsatte boområder" OR "utsatte nabolag" OR "utsatt nabolag" OR "levekårsutsatte områder" OR "levekårsutsatt område" OR nabolagssegreg* OR boligsegreg* OR getto* OR ghetto*	År: 2010-2025 Språk: Norsk Type publisasjon: fagfellelvurderte artikler, rapporter/oppdragsforskning
SwePub Dato for søk: 24.4.2025	"utsatt område" OR "utsatta områden" OR "utsatt bostadsområde" OR "utsatta bostadsområden" OR "utsatt stadsområde" OR "utsatta statsområden" OR getto* OR ghetto* OR boendeselegreg* OR bostadselegreg*	År: 2010-2025 Språk: Svensk Type publisasjon: fagfellelvurderte artikler, rapporter/oppdragsforskning
Danmarks forskningsportal Dato for søk: 24.4.2025	"udsatte områder" OR "udsat område" OR "udsat byområde" OR "udsatte byområder" OR "udsat boligområde" OR "udsatte boligområder" OR Ghetto* OR boligsegregering OR "boligmæssig segregering"	År: 2010-2025 Språk: Dansk Type publisasjon: fagfellelvurderte artikler, rapporter/oppdragsforskning
Web of Science Dato for søk: 24.4.2025	"vulnerable area*" OR "vulnerable neighbourhood*" OR "vulnerable neighborhood*" OR "disadvantaged area*" OR ghetto* OR "residential segregation"	År: 2010-2025 Språk: Engelsk og skandinaviske språk Lokasjon: Norge, Sverige, Danmark Type publisasjon: fagfellelvurderte artikler
Sociological Abstracts Dato for søk: 24.4.2025	"vulnerable area*" OR "vulnerable neighbourhood*" OR "vulnerable neighborhood*" OR "disadvantaged area*" OR ghetto* OR "residential segregation"	År: 2010-2025 Språk: engelsk og skandinaviske språk Lokasjon: Norge, Sverige, Danmark Type publisasjon: fagfellelvurderte artikler

Fafo

Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning

Borggata 2B, Oslo

Postboks 2947 Tøyen, 0608 Oslo

Sentralbord: 22 08 85 00

E-post: fafo@fafo.no

fafo.no

